Region Midtjylland

Rammeaftale 2009

Bilag

til Kontaktudvalgets møde den 29. august 2008

Punkt nr. 1

Rammeaftale 2009

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse 2

Forord 4

Kapitel 1. En sammenfatning af rammeaftalen 5

Kapitel 2. Baggrund for rammeaftalen 7
2.1 Samarbejdet om Rammeaftale 2009 8
2.2 Procedurer for justering af rammeaftalen 8
2.3 Procedure for kommunale overtagelser 10

Kapitel 3. Fælles mål og visioner 11
3.1 Fokus på kvalitetsudvikling 12
3.2 Retningslinier for bruger- og pårørendeinddragelse 12

Kapitel 4. Rammeaftalen som et smidigt værktøj 14
4.1 Centrale principper og etiske spilleregler 14
4.2 Håndtering af akutte sager 15
4.3 Håndtering af ventelister og tomme pladser 17

Kapitel 5. Generelle aftaler om økonomi 18
5.1 Principper for takstfastsættelse 18
5.2 Indhold af taksterne 19
5.3 Forudsætninger der aftales i forbindelse med den årlige rammeaftale 19

Kapitel 6. Et tilbageblik på Rammeaftale 2008 22
6.1 Tilbageblik på behov og forbrug i 2008 22
6.2 Samarbejdet om Rammeaftale 2008 23

Kapitel 7. Tilbudsviften 24
7.1 Børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne 26
7.2 Sikrede institutioner for børn og unge 26
7.3 Voksne med sindslidelse 27
7.4 Voksne fysisk handicappede inkl. senhjerneskadede 28
7.5 Personer med psykisk handicap inkl. autister 30
7.6 Dagtilbud- beskyttet beskæftigelse 31
7.7 Personer med kommunikationshandicap 31
7.8 Hjælpemidler 32
7.9 Kvindekrisecentre 32
7.10 Forsorgshjem 33
7.11 Stofmisbrugsområdet 34
7.12 Specialrådgivning 34
7.13 Samråd for domfældte udviklingshæmmede 35

Kapitel 8. Fokusområder på det sociale område 36
8.1 Fokusområder i Rammeaftale 2009 36

Kapitel 9. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud 37
9.1 Social- og specialundervisningsområdet 37
9.2 Sikrede institutioner for børn og unge 37

Forord

Rammeaftalen er et planlægnings- og udviklingsværktøj, der skal sikre et samlet overblik over tilbudsviften på det område, som regionen og kommunerne samarbejder om. Samtidig er det formålet med rammeaftalen, at skabe overensstemmelse mellem udbud og efterspørgsel på tilbud og ydelser.

Selvom Rammeaftale 2009 er den tredje i rækken af rammeaftaler, er selve rammeaftalesystemet under stadig udvikling. Forventningen er, at samarbejdet om rammeaftalen fortsat vil udvikles som planlægningsgrundlag på udvalgte sociale områder.

Rammeaftalen har virkning fra den 1. januar 2009, og skal indgås hvert år mellem de 19 kommuner og Region Midtjylland senest den 15. oktober.

Rammeaftalen er indgået på baggrund af:

a) servicelovens § 6 omhandlende det sociale område,
b) almenboliglovens § 185 b omhandlende tilbud på det almene ældreboligområde,
c) specialundervisningslovens § 6 h omhandlende specialundervisning for voksne og
d) folkeskolelovens § 47 omhandlende lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud.

Det er valgt at udarbejde én fælles rammeaftale dækkende de fire områder. For at lette læsevenligheden, vil de fire områder under ét blive betegnet som 'det sociale område'.

Under hensyntagen til læsevenligheden af rammeaftalen gøres der ligeledes opmærksom på, at der i aftalen dels refereres til 'Region Midtjylland' som offentlig myndighed, dels til det geografiske område Region Midtjylland dækker - og som i aftalen benævnes 'regionen'.

Rammeaftalen udarbejdes af Region Midtjylland med afsæt i de 19 kommuners årlige redegørelser om det forventede behov for tilbud på det sociale område. Opgaven er løst i et tæt samarbejde med repræsentanter fra administrationen i kommunerne, hvormed der er skabt et godt afsæt for en fælles indsats på det sociale område.

For borgerne har det gode samarbejde stor betydning. Koordinering af indsatsen er medvirkende til at sikre, at der altid er tilbud af høj faglig kvalitet – uanset om det er egen kommune, anden kommune eller Region Midtjylland, der driver tilbuddet.

Samtidig har det også stor betydning for kommunerne og Region Midtjylland, at koordineringen af tilbudsviften bliver en succes - at der sikres den bedst mulige anvendelse af tilbuddene på rammeaftalens område såvel fagligt som økonomisk.

Det er et fælles mål, at kommunerne oplever et samarbejde om indsatsen – at kommunernes efterspørgsel på tilbud kan tilvejebringes hurtigt og fleksibelt. Samtidig er det et mål, at der ikke forekommer efterregulering på det sociale område efter den 1. januar 2009.

Kapitel 1. En sammenfatning af rammeaftalen

Rammeaftalen er et planlægnings- og udviklingsværktøj, der skal sikre en åben dialog om udviklingen på det specialiserede socialområde.

Aftalen skal dels fungere som et redskab, der sikrer balance i udbud og efterspørgsel efter specialiserede sociale tilbud ud fra hensyn til driftssikkerhed, forsyningssikkerhed og en rationel økonomi, dels sikre fleksibilitet og faglig udvikling i tilbudene.

Med aftalen er der derfor lagt stor vægt på dynamiske og fleksible muligheder for opfølgning – herunder løbende justeringer i takt med udviklingen i brugernes behov. Rammeaftalen *skal* fungere som et smidigt værktøj, og må ikke hæmme dynamikken og en optimal drift på det sociale område.

Fælles mål og visioner
Rammeaftalen skal danne grundlaget for et godt og smidigt samarbejde kommunerne imellem samt mellem kommuner og Region Midtjylland. Som et fælles afsæt er der i rammeaftalen udarbejdet en række fælles mål og visioner for borgerne, samt for den faglige indsats og udvikling på det specialiserede socialområde.

Med den midtjyske rammeaftale er det ønsket at signalere åbenhed og vilje til samarbejde - både kommunerne imellem og mellem kommunerne og Region Midtjylland. Med rammeaftalen markeres derfor ønsket om at samordne og koordinere indsatsen overfor brugere og de pårørende.

Kapacitet og takster
Generelt forventer kommunerne med få undtagelser et stort set uændret forbrug af tilbud i 2009, hvorfor kapaciteten fra 2008 overordnet set videreføres. Flere kommuner peger dog på, at antallet af pladser til målgruppen voksne med psykisk handicap og sindslidelser, børn og unge med behov for ophold på sikrede institutioner samt voldsramte kvinder ikke matcher efterspørgslen.

Der er aftalt en række konkrete justeringer og tilpasninger af kapaciteten (jf. kap. 7). Dette arbejde er en løbende proces, som fortsættes i aftaleperioden.

De udregnede takster for anvendelsen af tilbudene er endvidere fastsat ud fra en betragtning om, at serviceniveauet for 2008 fastholdes i Rammeaftale 2009. Takststigninger skal for den enkelte driftsherres samlede tilbud holdes inden for den almindelige pris- og lønfremskrivning.

Bilag 1 indeholder en oversigt over alle tilbud omfattet af rammeaftalen. Det er blandt andet muligt at se beregningsgrundlaget for taksterne, tilbudenes normering, de enkelte tilbud fordelt på driftsherrer, lovgrundlag m.v. Bilag 1 findes på www.socialportalen.dk.

Udviklingsområder og -tendenser
I Rammeaftale 2009 har kommuner og Region Midtjylland i fællesskab fem områder, hvor det findes særlig vigtigt, at der i det fremadrettede samarbejde er en øget bevågenhed:

- Overgangen fra barn til voksen.
  Der er behov for at arbejde med helhed i indsatsen for de borgere, der overgår fra at modtage tilbud efter lovgivningen for børn og unge til at modtage tilbud efter lovgivningen for voksne.

- Profilering af det specialiserede socialområde som et udfordrende arbejdsfelt.
  Det er aftalt at samarbejde om at styrke omdømmet for området med henblik på at skabe gode vilkår for rekruttering og fastholdelse af ledere og medarbejdere.

- Forskning, evaluering, dokumentation, kvalitetsudvikling.
  Som et redskab til vedvarende udvikling af tilbudene på det specialiserede socialområde er der i kommunerne og i Region Midtjylland et ønske om - i fællesskab – at sætte fokus på den praksisorienterede forskning, evaluering, dokumentation og kvalitetsudvikling. Det er derfor aftalt, at den evidensbaserede indsats skal styrkes ved at forene kræfterne på området.

- En analyse af dyre enkeltforanstaltninger med henblik på at vurdere om indsatsen kan tilrettelægges på en mere hensigtsmæssig måde såvel fagligt som økonomisk.

- Fokus på gruppen af børn og unge, der er i berøring med børne- og ungdomspsykiatrien og indsatsen på det sociale område med henblik på at sikre en samlet og koordineret indsats mellem kommuner og Region Midtjylland.

Kapitel 2. Baggrund for rammeaftalen

Myndighedsansvaret, ansvaret for forsyningen og ansvaret for finansieringen er placeret i kommunerne. Det indebærer, at den enkelte kommunalbestyrelse har det samlede ansvar for at træffe afgørelser om borgerens visitation til tilbud, ansvar for at sikre, at der er relevante tilbud til borgerne, samt ansvar for at finansiere tilbuddene.

Såvel kommunerne som Region Midtjylland har et leverandøransvar på en række opgaveområder i forhold til kommunerne i regionen. Leverandøransvaret omfatter en forpligtigelse til at levere tilbud til kommunerne, til at tilpasse kapaciteten efter kommunernes behov samt til at udvikle tilbuddene.

Udover tilbud omfattet af rammeaftalen driver kommunerne en række sociale tilbud. Kommunerne har aftalt, at regelsættet om takster også gælder for tilbud uden for rammeaftalen, jf. kapitel 5.

De tilbud, der er omfattet af rammeaftalen, fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 2.1: Tilbud omfattet af rammeaftalen

Lovgivning	Indhold
Serviceloven § 32	Særlige dagtilbud til børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 36	Særlige klubtilbud til større børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 67, stk. 2	Døgntilbud til børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
Serviceloven § 67, stk. 3	Sikrede institutioner for børn og unge
Serviceloven § 83	Personlig hjælp, pleje og støtte
Serviceloven § 84	Afløsning/aflastning af ægtefæller eller andre nære pårørende
Serviceloven § 85	Hjælp, pleje, støtte
Serviceloven § 86	Genoptræning og vedligeholdelsestræning
Serviceloven § 87	Som §§ 83-85 med døgnvarighed
Serviceloven § 97	Ledsagelse (voksne under 67 år).
Serviceloven § 98	Særlig kontaktperson til døve/blinde (voksne under 67 år).
Serviceloven § 101	Behandling af stofmisbrug (social behandling)
Serviceloven § 102	Hjælp, pleje, støtte af behandlingsmæssig karakter
Serviceloven § 103	Beskyttet beskæftigelse
Serviceloven § 104	Aktivitets- og samværstilbud
Serviceloven § 107, stk. 2	Midlertidig boform til voksne med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne
Serviceloven § 108	Længerevarende boform til voksne med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne
Serviceloven § 109	Kvindekrisecentre mv.
Serviceloven § 110	Forsorgshjem mv.
Serviceloven § 112 (jf. § 5, stk. 2)	Hjælpemidler

Almenboligloven 185 b	Almene ældreboliger specielt indrettet til voksne med nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne
Folkeskoleloven § 20, stk. 3	Lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud (børn og unge)
Specialundervisningsloven § 1, stk. 2	Lands- og landsdelsdækkende tilbud (voksne)
Specialundervisningsloven § 1, stk. 3	Tilbud til personer med tale-, høre- og synshandicap (kommunikation).

Note: Tilbud efter serviceloven §§ 83-87, §§ 97-98 samt § 102 indgår hvor ydelser efter disse paragraffer ydes i tilknytning til regionalt drevne tilbud efter Almenboligloven § 185 b.

At kommuner såvel som Region Midtjylland er udbydere af tilbud omfattet af regionalt leverandøransvar, giver rammeaftalen en yderligere dimension – aftalen er ikke kun en aftale mellem kommuner og Region Midtjylland, men i ligeså høj grad en mellemkommunal aftale.

Det er rammeaftalen i beliggenhedsregionen, der er gældende, hvis kommuner udenfor den midtjyske region, ønsker at anvende et tilbud beliggende i region Midtjylland.

2.1 Samarbejdet om Rammeaftale 2009

I Region Midtjylland er rammeaftalen udarbejdet i en åben dialog med de 19 kommuner i regionen. Det er den administrative styregruppe, som har deltagelse af embedsmænd fra kommunerne og Region Midtjylland, der har forberedt arbejdet omkring rammeaftalen. Målet har været en aftale, der dels giver et samlet overblik over tilbudsviften i regionen, dels skaber et fælles afsæt for udvikling af indsatsen overfor borgerne.

Som et led i arbejdet med rammeaftalen nedsatte den administrative styregruppe yderligere arbejdsgrupper med repræsentanter fra kommunerne og Region Midtjylland. Arbejdsgrupperne har blandt andet beskæftiget sig med det forberedende arbejde omkring de kommunale redegørelser samt udregning af takster. Disse undergruppers arbejde og indstillinger er drøftet i den administrative styregruppe og indarbejdet i rammeaftalen.

I marts 2008 afholdt kommunerne og Region Midtjylland i fællesskab en bruger- og pårørendekonference, hvor der blev sat fokus på ønsker og visioner på det sociale område Konferencen gav mulighed for, at inddrage brugere og pårørendes ønsker og erfaringer i udarbejdelsen af Rammeaftale 2009.

Den administrative styregruppe har godkendt det endelige udkast til Rammeaftale 2009 den 11. august 2008, inden aftalen blev behandlet i Kontaktudvalget den 29. august. Efterfølgende er rammeaftalen endeligt godkendt i de enkelte kommunalbestyrelser og i Regionsrådet.

2.2 Procedurer for justering af rammeaftalen

Der er en vis grad af rummelighed i rammeaftalen. Driftsherren har mulighed for at foretage justeringer på tilbudsniveau, idet der påhviler en forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten.

Driftsherrens forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten er vigtig, og er en central forudsætning for at drive tilbudene økonomisk effektivt. Den løbende tilpasning er afgørende for at undgå tomme pladser (og høje priser) og for få pladser (og venteliste).

Den enkelte kommune og Region Midtjylland har dermed pligt til, via løbende justeringer, at udnytte ressourcerne optimalt. Tidlig orientering og dialog med de berørte parter er i den forbindelse afgørende. Den administrative styregruppe kan endvidere orienteres, hvis leverandøren finder behov herfor.

For at sikre den mest optimale kapacitet på det sociale område er samarbejdsparterne bag Rammeaftalen blevet enige om, at der efter vedtagelsen af Rammeaftale 2009, gennem faglig dialog og behovsvurdering, skal foregå en mere konkret planlægning for en række målgrupper.

Foretager en kommune større ændringer i form af oprettelse af et nyt tilbud, skal de øvrige kommuner og Region Midtjylland orienteres så tidligt som muligt – og senest når beslutningen er truffet. 'Fair play' er i den forbindelse centralt, hvorfor der samtidig lægges vægt på bilaterale drøftelser mellem de berørte parter så tidligt som muligt i processen.

Måtte der være behov for fundamentale omstillinger - eksempelvis nedlæggelse af et tilbud - behandles emnet i den administrative styregruppe inden den politiske behandling i den kommune, der driver tilbuddet. Efterfølgende orienteres Kontaktudvalget. Også ved fundamentale omstillinger er tidlig dialog med de berørte parter af central betydning.

Hensynet til at undgå prisglidninger i aftaleperioden betyder, at der ikke kan ske ændringer af taksten i aftaleperioden som følge af evt. nednormeringer i kapacitet. Det understreges i den forbindelse, at nednormeringer i kapacitet skal følges af en tilsvarende ændring i driftsomkostningerne.

Såfremt der sker lovgivningsmæssige ændringer eller omlægning af tilbud fra drift efter serviceloven til drift efter almenboligloven, som fører til ændringer i taksten, fraviges ovenstående princip. Den administrative styregruppe skal så vidt muligt orienteres om en sådan forventet ændring inden rammeaftalen for det år, hvor ændringen forekommer, indgås. Hvor dette ikke er muligt, skal ændringen forelægges den administrative styregruppe inden effektuering.

Den administrative styregruppe mødes en gang i kvartalet – eller efter behov.

Den administrative styregruppe har til formål:

- at følge op på rammeaftalen og sikre den fortsatte samordning og koordinering
- at drøfte udviklingstendenser og forestå den strategiske udvikling af tilbudsvifften
- at tage initiativ til fælles opgaveløsning herunder behandle de udpegede fokusområder beskrevet i kapitel otte
- at vurdere behovet for ændringer i rammeaftalen
- at sikre efterlevelse af de fælles mål og visioner formuleret i kapitel to

- at sikre en koordineret indsats i forhold til arbejde med sundhedsaftaler, for den del af det sociale område der vedrører psykiatrien samt hjerneskade-, kommunikations- og hjælpemiddelområdet

Endvidere er den administrative styregruppe også styregruppe for samarbejdet om Region Midtjyllands psykiatriplanlægning.

2.3 Procedure for kommunale overtagelser

I henhold til lovgivningen skal det én gang i hver valgperiode drøftes i Kontaktudvalget, om der er sociale tilbud, der mere hensigtsmæssigt kan overgå til en beliggenhedskommune.

Derudover kan enhver kommunalbestyrelse løbende rejse spørgsmålet om ændret ejerskab. Kommunerne i regionen og Region Midtjylland er dog enige om, at det af hensyn til arbejdsprocessen er hensigtsmæssigt, at beslutning om kommunal overtagelse af regionale tilbud er truffet senest den 1. maj i året forud for det år, hvor overtagelsen træder i kraft.

Såfremt en kommune ønsker at vurdere mulighederne for at overtage tilbud fra Region Midtjylland, rettes der henvendelse til Regionen, der er behjælpelig med de nødvendige data. Kommunerne og Region Midtjylland er enige om, at tidlig dialog med relevante parter er et centralt redskab i den forbindelse.

Et tilbud der skifter ejerskab er fortsat omfattet af rammeaftalen og det regionale leverandøransvar. Derfor kan enhver kommunalbestyrelse anmode om, at spørgsmålet om kommunal overtagelse tages op i Kontaktudvalget, således at alle aspekter af en eventuel overtagelse belyses inden der træffes beslutning.

Det er den enkelte kommunalbestyrelse, der beslutter, om den vil ændre ejerskabet af det enkelte tilbud.

Såfremt Kontaktudvalget ikke har behandlet overtagelsen inden beslutningen er truffet, sker der en efterfølgende orientering udvalget med henblik på justering af rammeaftalen.

Kapitel 3. Fælles mål og visioner

De 19 kommuner og Region Midtjylland har en fælles opgave med udarbejdelsen af rammeaftalen. Den skaber et fælles udgangspunkt for det mellemkommunale samarbejde og samarbejdet mellem kommuner og Region Midtjylland om indsatsen på det sociale område.

Den socialpolitiske linie tegnes af den enkelte kommune, der formulerer mål og visioner for egne tilbud. Samtidig har kommunerne og Region Midtjylland i fællesskab formuleret en række mål og visioner, der danner en fælles ramme om indsatsen på det sociale område - for så vidt angår tilbud omfattet af det regionale leverandøransvar.

Fælles mål og visioner for borgerne
Kommunerne og Region Midtjylland vil i fællesskab arbejde for:

- At sikre borgerne en dynamisk og fleksibel socialsektor, der tager afsæt i den enkeltes ønsker, behov og muligheder

- At sikre borgerne en socialsektor, hvor ressourcerne udnyttes optimalt

- At sikre borgerne en sammenhængende og koordineret indsats på tværs af kommune- og regionsgrænser og på tværs af sektorer

- At sikre borgere med særlige behov fuld adgang til specialiserede tilbud og behandling, således at den brede vifte af tilbud og den særlige ekspertise borgerne benytter sig af understøttes og udvikles

Fælles mål og visioner for den faglige indsats og udvikling
Mulighederne for at omsætte de fælles mål og visioner til handlinger, der har en reel betydning for borgerne, forudsætter et bevidst valg af det gode samarbejde.

Samtidig er det en forudsætning, at der sættes fokus på de opgaver, der binder indsatsen overfor borgerne sammen. Baggrunden er, at en række opgaver med fordel kan løses ved at tænke i fælles strategi, planlægning og udvikling af den sociale sektor.

Kommunerne og Region Midtjylland vil i fællesskab arbejde for:

- At styrke den faglige indsats overfor borgerne, blandt andet i form af videndeling og fælles faglige uddannelsesinitiativer

- At styrke faglige netværk på tværs af kommune- og regionsgrænser

- At styrke samarbejdet omkring kvalitetsudvikling med afsæt i kommunale og regionale kompetencer

- At styrke den evidensbaserede indsats på det sociale område

- At der i løbet af 2009 tages en række udviklingsinitiativer på det sociale område, hvor der arbejdes med fælles temaer

3.1 Fokus på kvalitetsudvikling

I kommunerne og i Region Midtjylland er der et stort ønske om fortsat at styrke og udvikle den faglige indsats, der ydes overfor borgerne. Kvalitetsudvikling er i den forbindelse et betydningsfuldt værktøj. Netop derfor er fokus rettet mod mulighederne for at forene de kommunale og regionale kompetencer - for derigennem at sikre det bedste afsæt for dynamik i de sociale tilbud.

Den administrative styregruppe vil løbende arbejde med opgaven og mulighederne for at tilrettelægge en fælles strategi og indsats på området.

Dette kan bl.a. ske i regi af JYFE (Jysk socialforsknings- og evalueringssamarbejde), som kommunerne og Region Midtjylland er medlem af. JYFE er et samarbejde mellem kommunerne i de midt- og nordjyske regioner samt Region Midtjylland og Region Nordjylland.

3.2 Retningslinier for bruger- og pårørendeinddragelse

Omdrejningspunktet for indsatsen på det sociale område er et godt samarbejde med brugerne og de pårørende om tilbuddene – herunder om ændrede behov og ønsker.

Derfor vil kommunerne og Region Midtjylland arbejde for et åbent og tillidsfuldt samarbejde med brugere og pårørende på to niveauer:

- Dels i de enkelte tilbud hvor indsatsen ydes.

  Beslutningen om hvordan der i det enkelte tilbud arbejdes med bruger- og pårørendeinvolvering træffes af den enkelte kommune og af Region Midtjylland i forhold til de tilbud, den enkelte myndighed driver.

  Af informationerne om de enkelte tilbud vil det fremgå, hvilke rammer der er for bruger- og pårørendeindflydelse – herunder om der er etableret bruger- og pårørenderåd.

- Dels med politiske og administrative beslutningstagere.

  Tilbagemeldinger til de politiske og administrative systemer om indsatsen på det sociale område har stor betydning. Derfor inddrager de enkelte kommuner løbende det kommunale handicapråd i processen omkring udarbejdelsen af den årlige rammeaftale.

  Der kan afholdes åbne konferencer, der behandler temaer for udvikling af det sociale område. Kommunerne afholder i samarbejde med Danske Handicaporganisationer en konference for de lokale handicapråd den 23. oktober 2008.

Endvidere vil kommunerne og Region Midtjylland i samarbejdet om rammeaftalen være opmærksomme på det arbejde, der pågår i det regionale udviklingsråd herunder rådets årlige rapport om udviklingen på det sociale område.

Det regionale udviklingsråd er nedsat i en 4-årig overgangsperiode og består af repræsentanter fra bruger- og pårørendeorganisationerne samt kommunale og regionale politikere. Kommunerne og Region Midtjylland skal hver især udarbejde en årlig redegørelse til udviklingsrådet, som skal danne baggrund for ovennævnte rapport.

Kapitel 4. Rammeaftalen som et smidigt værktøj

Med et fælles ønske om en dynamisk og fleksibel socialsektor er det for kommunerne og Region Midtjylland af stor betydning at sikre et smidigt samarbejde omkring den samlede tilbudsvifte. Ikke kun i forhold til den langsigtede planlægning, men også den løbende opfølgning - eksempelvis når der i løbet af året opstår akutte sager, tomme pladser og ventelister.

For at imødekomme behovet for samarbejde, koordination og fleksibilitet har kommunerne og Region Midtjylland oprettet en fælles kommunal og regional socialportal. Socialportalen er et internt arbejdsredskab, hvor bl.a. matchnings- og betalingsblanketter samt regionens akut-vidensbank findes.

Socialportalen skal udgøre et supplement til Tilbudsportalen. I det tilfælde at Tilbudsportalen opretter en funktion, som findes på den fælles socialportal, fjernes denne herfra.

Den fælles kommunale og regionale socialportal drives af Region Midtjylland og kan findes på: www.socialportalen.rm.dk

4.1 Centrale principper og etiske spilleregler

På en række områder er der mulighed for at aftale spilleregler og procedurer, der kan fungere som rettesnor og bidrage til at forebygge en række ubalancer i kapaciteten som en konsekvens af svingende behov.

Imidlertid er det vanskeligt at forudse alle problemfelter. Derfor har kommunerne og Region Midtjylland formuleret nogle centrale principper og etiske spilleregler for det mellemkommunale samarbejde og samarbejdet mellem kommunerne og Region Midtjylland:

- Information og dialog - om ændrede behov og prioriteringer på myndigheds- og brugerniveau
- Rettidig omhu - også på andre myndigheders vegne
- Dynamiske kapacitetsjusteringer – med fokus på udvikling og nye behov
- Brugerhensyn – forud for hensynet til driftsherre
- Fælles ansvar - for brugere det kan være vanskeligt at finde en plads til

Med de centrale principper understreges det, at der påhviler kommuner og Region Midtjylland en forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten løbende med respekt og omtanke for brugerne og for andre myndigheder. Samtidig understreges det, at der påhviler en fælles forpligtigelse til at sikre, at brugerne sættes i centrum for samarbejdet mellem myndigheder og at uenigheder ikke får negative konsekvenser for brugerne.

4.2 Håndtering af akutte sager

De akutte sager vil udgøre en meget begrænset andel af det samlede antal visitationer til tilbuddene i regionen. Endvidere forventes det, at kommunerne i langt de fleste situationer vil have en viden om hvordan de akutte sager håndteres – samt et primært beredskab, der kan sikre en løsning. Baggrunden er, at kommunerne driver en lang række af de tilbud, der løser de akutte sager.

Formålet er derfor *ikke* at beskrive retningslinier for håndtering af akutte sager i kommunerne. Derimod er det ønsket, at beskrive et sikkerhedsnet – og dermed hvilke muligheder kommunen har for at søge hjælp til håndteringen af den akutte sag, når løsningen skal findes udenfor egen kommunegrænse. Hvor ofte en sådan situation indtræder, vil variere fra kommune til kommune – og afhænge af omfanget af eget primære beredskab.

I de situationer hvor en kommune har behov for at trække på akutkapacitet udenfor egen kommunegrænse, er det væsentligt, at der hurtigt kan etableres en løsning – at der ikke skal ringes fra "fra hus til hus", fordi ingen ønsker at stille kapacitet til rådighed.

Et ønske om at forebygge denne situation gør sig særligt gældende i de mest vanskelige situationer, hvor der er fyldt op i alle tilbud, og hvor leverandøransvaret er delt mellem flere kommuner og eventuelt Region Midtjylland. I disse situationer er det ifølge lovgivningen ikke entydigt, hvem der er forpligtiget til at etablere en løsning.

De akutte sager

En akut sag defineres som de situationer, hvor håndtering af sagen, på grund af sagens karakter, ikke kan afvente den ordinære, aftalte visitationsprocedure.

Det præciseres, at den visiterende kommune beslutter, hvornår en sag vurderes at være akut.

På voksenområdet forventes antallet af akutte sager at være meget beskedent. Antallet af akutsager forventes at være størst på den del af børne- og ungeområdet, der henvender sig til målgruppen med sociale og adfærdsmæssige vanskeligheder. Tilbuddene til denne målgruppe indgår ikke i rammeaftalen.

Organisering og håndtering af akutsager

Når en akutkapacitet skal findes, er der to hensyn at tage. For det første hensynet til at den valgte løsning er i overensstemmelse med brugerens behov. For det andet hensynet til at kommunen hurtigt skal kunne finde en løsning, og dermed ikke skal bruge unødig tid på at ringe til mange forskellige tilbud for at undersøge mulighederne.

For at skabe et sikkerhedsnet udpeges en række kommunale og regionale tilbud som 'kontakt-tilbud', ligesom der etableres en akut-vidensbank.

Kommunerne og Region Midtjylland har forpligtet sig til at evaluere den valgte organisering.

Kontakt-tilbud
Med den praksisforankrede akutfunktion er et antal tilbud på hvert opgaveområde udpeget til at have en udvidet funktion i forbindelse med de akutte sager. Tilbudene er kontakt-tilbud for alle kommuner, der har behov for bistand i forbindelse med akutsager på det pågældende opgaveområde.

Tilbudene skal have et akutberedskab til rådighed, men skal også kunne pege på andre løsninger i andre tilbud, herunder være opmærksomme på om den enkelte bruger har behov for, at der findes et lokalt tilbud. Derudover kan der i kontakt-tilbudsfunktionen også ligge et tilbud om, at en eller flere medarbejdere fra det givne kontakt-tilbud med specialviden kan tilkaldes med henblik på rådgivning, vejledning og/eller supervision.

Kontakt-tilbudene har en udvidet forpligtigelse til at deltage i løsningen af opgaven. Falder brugerens problemstillinger indenfor tilbudets målgruppebeskrivelse - og er der mulighed for at etablere en løsning – er en afvisning af brugeren ikke acceptabel. Er der på tilbudet ikke mulighed for at etablere en løsning, påhviler der tilbudet en forpligtigelse til at finde en løsning på ét af de øvrige tilbud i regionen.

Med den praksisforankrede akutfunktion påtager kontakt-tilbudene sig dermed det regionale leverandøransvar i den akutte situation.

Den praksisforankrede akutfunktion forudsætter, at kontakt-tilbudene har en viden om de øvrige tilbud, som kvalificerer forslag om match mellem akutkapacitet og bruger. Derfor er kontakt-tilbudene naturlige deltagere i de faglige netværk beskrevet i kapitel otte.

Selve prisen for det valgte akuttilbud aftales konkret i den enkelte sag og driftsherren er forpligtiget til, hurtigst muligt, at meddele kommunen prisen for tilbudet. Inden 14 dage skal den visiterende kommune enten træffe beslutning om at forlænge opholdet eller sørge for iværksættelse af anden foranstaltning.

Kommunerne og Region Midtjylland vurderer hver især hvilke tilbud, der kan stilles til rådighed som kontakt-tilbud.

Akut-vidensbank
Til støtte for den kommunale sagsbehandling er der etableret en akut-vidensbank, med en oversigt over regionens samlede akutte kapacitet. På oversigten over kontakt-tilbud er de enkelte tilbud præsenteret med en kort beskrivelse af, hvad de kan tilbyde i akutte situationer. Der kan løbende ske ændringer i oversigten, som er tilgængelig Socialportalen.

Akut-vidensbanken drives af Region Midtjylland.

4.3 Håndtering af ventelister og tomme pladser

Med rammeaftalen er kommunerne og Region Midtjylland forpligtiget til at finde en balance mellem ikke at have unødigt tomme pladser (og høje priser) og for få pladser (og ventelister). Med rammeaftalen skal der således sikres balance i kapaciteten, og dermed overensstemmelse mellem udbuddet af pladser og efterspørgslen.

Der påhviler derfor også en forpligtigelse til at tilpasse kapaciteten, da netop dét er forudsætningen for at drive tilbudene økonomisk effektivt. Ubalancer som ventelister og tomme pladser skal derfor håndteres så fleksibelt og smidigt som muligt.

Forskellige typer af **ventelister** kan identificeres:

a) Brugere der allerede har et relevant tilbud, men som ønsker et andet
b) Brugere der er på venteliste til ét eller flere navngivne tilbud
c) Brugere der er på venteliste til tilbud dækkende en overordnet målgruppe

Den visiterende kommune skriver brugeren på venteliste (type a, b eller c) hos den driftsherre, hvor brugeren ønskes optaget i tilbudet. Den enkelte driftsherre vurderer den samlede liste, når der opstår mulighed for at visitere nye brugere til tilbudet.

Er flere brugere på venteliste til samme tilbud, er det målet at sikre, at den bruger, der har det største behov for pladsen, også får tilbudet. Dermed bliver den faglige vurdering udgangspunktet, hvilket bidrager til at sikre, at brugerne med de sværeste problemstillinger ikke udstødes fra offentlige tilbud.

Imidlertid vil det altid være driftsherrens endelige beslutning hvilken borger, der får anvist den konkrete plads.

I regi af den administrative styregruppe er nedsat en arbejdsgruppe, der arbejder på at etablere et fælles sprogbrug vedr. ventelister. Det skal danne grundlag for, at fælles opgørelser over ventelister kan bruges som et planlægningsværktøj i forhold til justeringer af kapaciteten. Arbejdsgruppen fortsætter arbejdet med en yderligere differentiering og konkretisering af venteliste-begrebet, og afslutter arbejdet inden udgangen af 2008.

Kapitel 5. Generelle aftaler om økonomi

Tilbud på socialområdet finansieres fuldt ud af kommunerne, bortset fra visse særlige administrative opgaver omkring rammeaftalen og de specialrådgivningsydelser, hvorom der indgås kontrakt med VISO.

Kommunerne har ansvaret for, at der er det nødvendige antal pladser til rådighed enten i form af kommunens egne tilbud eller ved køb af pladser i private tilbud, tilbud i de fem regioner eller tilbud i andre kommuner.

Rammeaftalen skal indeholde specificerede takster for kommunernes køb af pladser og individuelle ydelser i tilknytning hertil samt takster for specialrådgivningsydelser.

Lovgivningen stiller krav om, at rammeaftalen indeholder takster for tilbud, der er omfattet af det regionale leverandøransvar.

Det er herudover aftalt med kommunerne, at taksterne for en række andre fortrinsvis kommunalt drevne tilbud også kan indgå i den oversigt over takster mv. for 2009, der udgør rammeaftalens bilag 1. Bilaget adskiller tydeligt, hvilke tilbud der er omfattet af rammeaftalen og hvilke tilbud, der derudover indgår i bilaget.

Udover tilbud omfattet af rammeaftalen driver kommunerne en række sociale tilbud. Kommunerne har aftalt, at regelsættet om takster også gælder for tilbud uden for rammeaftalen.

De udregnede takster for anvendelsen af tilbudene er fastsat ud fra en betragtning om, at serviceniveauet for 2008 fastholdes i Rammeaftale 2009. Takststigninger skal for den enkelte driftsherres samlede tilbud holdes inden for den almindelige pris- og lønfremskrivning.

5.1 Principper for takstfastsættelse

Ved fastsættelse af takster for regionale og kommunale tilbud anvendes følgende overordnede principper:

- **Incitament til effektiv drift**

  Udbyderen skal have incitament til at sikre en løbende økonomisk effektiv drift, herunder at der sker den nødvendige tilpasning af kapaciteten. Efterspørgeren skal have incitament til at indgå i dialog med udbyderen om væsentlige ændringer i efterspørgslen.

- **Taksterne skal være retvisende**

  Sammenlignelige tilbud skal kunne sammenlignes på priserne. Administrationen af takstsystemet skal være enkel, men samtidig give mulighed for den nødvendige differentiering. Takstsystemet skal være gennemsigtigt.

- **Budgetsikkerhed for kommunerne og Region Midtjylland**

  Budgetterne skal være realistiske i forhold til de faktiske omkostninger. Løbende dialog og tilpasning af kapaciteten sikrer, at risiko for uforudsete udsving i økonomien dækkes ind.

- **Udviklingstiltag**

  Det enkelte kommunale eller regionale tilbud skal sikres muligheden for løbende udvikling. Omkostningerne indregnes i taksten. Omfanget af udviklingstiltag fastsættes i den årlige rammeaftale.

- **Samme regler for alle udbydere af tilbud**

  For at sikre ensartede konkurrencevilkår gælder de samme regler for omkostningsberegninger for alle udbydere inden for rammeaftalens område. Der er enighed om, at taksterne bør kunne betragtes som endelige, og at efterregulering i videst muligt omfang bør undgås.

5.2 Indhold af taksterne

Taksterne skal indeholde alle udgifter, der kan henføres til et tilbud. Taksterne skal blandt andet rumme tilbudenes driftsomkostninger, udviklingsomkostninger, henførbare administrationsudgifter, udgifter ved ubenyttede pladser, pladser til akutte tilbud og eventuelt beredskab som led i at undgå ventelister.

Endvidere skal taksterne indeholde udgifter til afskrivning og forrentning af driftsherrens bygninger, grunde samt inventar og driftsmidler, der ikke kan afskrives straks. Hvis tilbudet holder til i lejede lokaler, indregnes de faktiske udgifter til husleje. Endelig indregnes udgifter til opsparet tjenestemandspension i driftsåret.

Kommunerne i regionen og Region Midtjylland har indgået aftale om omkostnings- og beregningsmodeller på social- og specialundervisningsområdet. Aftalen fremgår af bilag 2 og danner grundlag for beregningen af de årlige takster for de tilbud, der indgår i rammeaftalen.

5.3 Forudsætninger der aftales i forbindelse med den årlige rammeaftale

I forbindelse med den årlige rammeaftale oplyses om visse generelle forudsætninger for beregningen af taksterne. Der er mellem kommunerne i regionen og Region Midtjylland indarbejdet følgende forudsætninger i takstberegningerne for 2009:

- **Udviklingsomkostninger:** Der er enighed om, at udviklingen af de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning ikke må gå i stå. I taksterne indregnes et generelt tillæg til udvikling og omstilling af de enkelte opgaveområder svarende til 0,5 % af de samlede driftsudgifter.

- **Dokumentation af kvalitet:** Der er enighed om, at kvaliteten skal dokumenteres i de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning. Til dækning af omkostninger til blandt andet undersøgelse af brugernes og de pårørendes tilfredshed indregnes et generelt tillæg svarende til 0,2 % af de samlede driftsudgifter.

- **Tilsyn.** Det er væsentligt, at den enkelte driftsherre tilrettelægger et effektivt tilsyn med de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning. Til dækning af omkostninger til tilsyn indregnes et generelt tillæg svarende til 0,3 % af de samlede driftsudgifter.

- **Administration:** De henførbare administrationsudgifter er beregnet til 5,4 % af de samlede øvrige driftsudgifter. De enkelte kommuner kan beregne egne administrationsudgifter op til det fælles aftalte niveau. Vælger kommunen dette skal opgørelserne dokumenteres og endvidere godkendes af revisionen.

- **Tjenestemandspensioner:** Udgifterne til årlig opsparet pension for de tjenestemænd, der er ansat i det enkelte tilbud pr. 1. januar 2009, skal indregnes i taksterne. Det sker på baggrund af en konkret beregning i de enkelte tilbud.

- **Belægningsprocent:** Der fastsættes en belægningsprocent for alle tilbud hvor der afregnes efter antal dag- eller døgnpladser - 95 % for tilbud på børne- og ungeområdet og 98 % for tilbud på voksenområdet, dog eksklusiv krisecentre og forsorgshjem. Der kan dog ved etablering af nye tilbud indgås konkrete aftaler om anden belægningsprocent. Det kan aftales, at der i konkrete tilbud er mulighed for akutte anbringelser, som ikke indgår i normeringsforudsætningen og opgørelse af belægningsprocent.

  For krisecentre og forsorgshjem er der større variation i belægningen i forhold til antallet af pladser, hvorfor der er grund til at have en særlig bevågenhed på dette område. Belægningsprocenten fastsættes, som gennemsnittet af de to forudgående års belægningsprocent for det enkelte tilbud. Ved takstberegningen for 2009 anvendes den gennemsnitlige belægningsprocent for 2006 og 2007 på det enkelte tilbud.

- **Visitations- og betalingsaftale**: For at sikre fleksibilitet og dokumentation ved køb af pladser mellem myndigheder skal der indgås en skriftlig visitations- og betalingsaftale mellem køber og sælger. På sigt skal der etableres en elektronisk løsning, som indebærer, at denne procedure ikke kræver ekstra ressourcer.

  I tilfælde af revisitation og deraf større ændringer i betalingen, forpligter den enkelte handlekommune sig til at inddrage betalingskommunen.

- **Takstgrupper:** Taksterne er beregnet ud fra en gennemsnitlig ydelsespakke, defineret via en servicedeklaration eller anden indholdsbeskrivelse. Dog kan der som en del af den årlige fastsættelse af takster indberettes flere takstgrupper med hver sin servicedeklaration eller indholdsbeskrivelse i samme tilbud. Det skal dog ske indenfor en uændret samlet ramme for det enkelte tilbud.

Individuel tilpasning af takster i helt særlige tilfælde: I helt særlige tilfælde kan der være brugere, der har væsentlig anderledes behov. Her kan der aftales køb af tillægsydelser eller en procentvis regulering af taksten, hvis der er enighed herom. Tillægsydelser er ydelser, der ikke er omfattet af grundpakken og som aftales, hvis der er behov for en ekstraordinær indsats

- **Abonnementsordninger:** Der er mulighed for, at køber og sælger kan indgå abonnementsaftaler på en række særlige områder. Formålet er, at sikre en rationel drift og samtidig tilgodese et ønske om at fastholde en bestemt kapacitet og et fagligt beredskab af hensyn til den enkelte kommunes forsyningssikkerhed.

  For specialrådgivning, kommunikationsområdet, hjælpemidler samt ambulant behandling af misbrugere er der ikke samme mulighed for at opgøre budget og forbrug i antal pladser og fastsætte takster. Der er typisk tale om mange forskellige typer af ydelser, og hvor omfanget af indsatsen varierer betydeligt fra sag til sag.

  Specialrådgivning til børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne samt tilbud på kommunikationsområdet kan etableres som abonnementsordninger med mulighed for tilkøbsydelser.

  Blandt leverandører af ydelser på misbrugsområdet er der en meget forskellig praksis for takstfastsættelse, hvilket reducerer mulighederne for sammenligninger. Derfor er der igangsat et arbejde på området, som dog afventer eventuelle centrale initiativer.

  Der er sat et udredningsarbejde i gang, som skal vurdere abonnementsordninger vedrørende kommunikationsområdet.

  Principperne i de foreslåede abonnementsordninger og takststrukturer for misbrugsbehandling er nærmere beskrevet i bilag 3.

- **Regulering af over-/underskud**: Der er et lovkrav om, at regionernes over- og underskud efterreguleres i taksterne to år efter. Takstaftalen forudsætter, at kommunerne foretager tilsvarende efterreguleringer. Der er enighed om, at efterregulering af takster så vidt muligt bør undgås. Endvidere er der enighed om, at de enkelte tilbud bør have incitament til at sikre en så effektiv drift, som overhovedet muligt. Det aftales derfor, at et årligt over- eller underskud på +/- 5 % ikke efterreguleres i taksten to år efter, idet det antages at over- eller underskud af denne størrelsesorden er et led i almindelig rationel driftsvaretagelse.

  Er der tilbud, hvor over- eller underskud er større end +/- 5 %, udlignes den andel af over- eller underskud, som ligger ud over +/- 5 %, mellem tilbud inden for samme hovedmålgruppe i egen organisation: Specialundervisning/kommunikation, tilbud til børn og unge, tilbud til voksne samt tilbud til sindslidende. Kommunerne kan vælge en mere detaljeret inddeling, hvis der er behov for det af hensyn til kommunens organisering og politisk vedtagne bevillingsniveauer.

Kapitel 6. Et tilbageblik på Rammeaftale 2008

I forbindelse med udarbejdelse af den årlige rammeaftale, er det et krav, at der kigges tilbage på det forgangne år.

Rammeaftalen skal forholde sig til de kommunale redegørelser og forbruget det forløbne år. Herudover er der krav om, at samarbejdet om udarbejdelsen af Rammeaftale 2008 samt forskellige forhold i aftaleperioden skal beskrives.

6.1 Tilbageblik på behov og forbrug i 2008

Som et led i udarbejdelsen af Rammeaftale 2008 indberettede alle 19 kommuner en kommunal redegørelse, hvori det forventede behov for tilbud i 2008 og et overslag over forventede tendenser de tre følgende år blev angivet. På baggrund af de kommunale redegørelser blev det besluttet, at kapaciteten for 2007 stort set skulle videreføres i 2008.

I de kommunale redegørelser havde kommunerne mulighed for at angive, hvis de oplevede problemer med at finde plads i bestemt typer af tilbud. Halvdelen af kommunerne havde ikke oplevet problemer i det foregående år. De resterende kommuner var ikke entydige i deres svar, men flere kommuner havde angivet, at de manglede pladser til voksne med psykisk handicap og sindslidelser, mens nogle kommuner havde oplevet at mangle sikrede pladser til børn og unge.

I tabel 6.1 ses en oversigt over belægningssituationen i regionen i form af belægningsprocenten på de sociale tilbud i 2007 og 1. halvår 2008 fordelt på målgrupper. Desuden er belægningsdata for 1. halvår 2008 fordelt på henholdsvis dag- og døgnpladser. Oplysningerne om forbruget stammer fra de kvartalsvise opgørelser, der er aftalt at udarbejde som et led i opfølgningen på Rammeaftale 2008.

Tabel 6.1. Belægningsprocenten på de sociale tilbud fordelt på målgrupper

Målgruppe	Belægning 2007 (%)	Belægning 1. halvår 2008 (%)	Belægning 1. halvår 2008 (%)	
	Samlet	Samlet	Dag	Døgn
Sikrede døgninstitutioner for børn og unge	113	101	113	99
Fysisk og psykisk handicappede børn og unge	108	107	98	109
Voksne fysisk handicappede og senhjerneskadede	87	95	97	94
Voksne psykisk handicappede og personer med autisme	98	98	97	99
Voksne med sindslidelse	105	100	94	105
Dagtilbud på revalideringscentre	97	93	93	-
Personer med misbrugsproblemer(1	94	109	117	64
Kvindekrisecentre	79	76	-	76
Forsorgshjem	95	88	88	88

Note 1: I 2. kvartalsvise opfølgning er tilbud til personer med stof- og alkoholmisbrug lagt sammen til én målgruppe. Belægningsprocenten for ambulant behandling 1. halvår 2008 er 104%.
Note 2: Det har ikke været teknisk muligt, at udrede belægningsdata for 2007 i henholdsvis dag og døgn.

Tabel 6.2. Belægningsprocenten for socialt truede børn og unge

Målgruppe	Belægning 2007 (%)	Belægning 1. halvår 2008 (%)	Belægning 1. halvår 2008 (%)	
	Samlet	Samlet	Dag	Døgn
Socialt truede børn og unge	101	106	101	111

Note 1: Indeholder kun tal for Region Midtjyllands institutioner, idet rammeaftalen for 2008 ikke omfatter kommunernes tilbud i denne målgruppe.
Note 2: Det har ikke været teknisk muligt, at udrede belægningsdata for 2007 i henholdsvis dag og døgn.

Der foreligger ikke et samlet overblik over alle leverandørers forbrugsoplysninger på kommunikations-, hjælpemiddel- og specialrådgivningsområdet.

På www.socialportalen.rm.dk findes kvartalsvise opfølgninger vedr. belægningen på de sociale tilbud for hele 2008. Her foreligger belægningsprocenterne også for de enkelte tilbud omfattet af Rammeaftale 2008.

6.2 Samarbejdet om Rammeaftale 2008

Rammeaftalen blev udarbejdet i åben dialog mellem kommunerne og Region Midtjylland. Den administrative styregruppe nedsatte en række arbejdsgrupper med repræsentanter for kommunerne og Region Midtjylland, der beskæftigede sig med temaer som principper for udregning af takster, håndtering af akutte situationer, ventelister og dyre enkeltforanstaltninger.

Samarbejdsprocessen omkring udarbejdelsen af Rammeaftale 2008 var med til at sikre enighed omkring rammeaftalen og dens principper. Dette er afgørende, idet uenighed ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed

Den 15. oktober 2007 havde Region Midtjylland og alle 19 kommuner tilsluttet sig Rammeaftale 2008.

Den administrative styregruppe har i løbet af 2008 afholdt jævnlige møder. På møderne har den administrative styregruppe dels fulgt op på Rammeaftale 2008 og dels udarbejdet Rammeaftale 2009.

I møderækken er der lagt vægt på en åben og ligefrem dialog om rammeaftalen og om udviklingen i behovet for tilbud på det sociale område og de problematikker, der er blevet rejst på møderne.

Samarbejdet i den administrative styregruppe følges op af lokalt samarbejde mellem kommunale sagsbehandlere og leverandører. Her drøftes konkrete problematikker, der vedrører samarbejdet mellem den enkelte kommune og leverandøren. Det lokale samarbejde er medvirkende til at få rammeaftalen til at fungere som et smidigt værktøj.

Kapitel 7. Tilbudsviften

Som et led i udarbejdelsen af rammeaftalen har alle 19 kommuner indsendt en kommunal redegørelse til Region Midtjylland, hvori det forventede behov for tilbud i 2009 og de tre følgende overslagsår præsenteres.

Med afsæt i de kommunale redegørelser tilkendegives det, at kommunerne med enkelte undtagelser forventer et stort set uændret forbrug i 2009 i forhold til 2008. På den baggrund er det besluttet, at den kapacitet, der blev stillet til rådighed for kommunerne i regionen i 2008 overordnet set videreføres med visse justeringer.

Det angives dog, at der kan været et behov for at øge/se på antallet af pladser knyttet til målgruppen voksne med psykisk handicap og sindslidelser.

Samtidig oplever flere kommuner på tværs i regionen en mangel på pladser til børn og unge med behov for ophold på sikrede institutioner, ligesom en række kommuner angiver, at den fysiske kapacitet til voldsramte kvinder ikke matcher efterspørgslen.

Der er endvidere sket en løbende justering af kapaciteten i Rammeaftale 2008 i aftaleperioden. I de kommunale budgetforslag for 2009, der forhandles i august og september, indgår der i flere kommuner forslag til udvidelser og nye tilbud på udvalgte områder.

Der er mellem kommuner og Region Midtjylland stor enighed om behovet for løbende opfølgning og justering af kapaciteten i takt med ændrede behov. Der lægges dermed stor vægt på en dynamisk opfølgning på rammeaftalen, hvorfor der efter vedtagelse af Rammeaftale 2009, gennem faglig dialog og behovsvurdering, i en fælles planlægningsfase vil blive foretager en mere konkret planlægning for en række målgrupper.

Den Administrative Styregruppe tager initiativ til, at der igangsættes en fælles planlægning for at afklare behovet og afklare hvor en evt. udvidelse/reduktion i kapacitet bedst kan finde sted for følgende målgrupper: domfældte udviklingshæmmede, senhjerneskadede med udadreagerende adfærd samt børn og unge med gennemgribende udviklingsforstyrrelser og svære psykiatriske lidelser. De fælles planlægningsprocesser vil strække sig hen over aftaleperioden og vil kunne gøre det nødvendigt, at udarbejde tillæg til rammeaftalen i aftaleperioden.

Når der er konkrete forslag til justeringer på en institution, er der gode erfaringer med at driftsherren mødes med de aktuelle køberkommuner til fastlæggelse af målgruppe, antal pladser og serviceniveau, inden der træffes endelig beslutning.

Der er derudover behov for at forbedre det mere langsigtede planlægningsgrundlag. Arbejdet om fælles sprog vedr. ventelister er en vigtig del af dette.

Det Regionale Udviklingsråd har i sin redegørelse sat fokus på en række områder, som Rådet har fundet grundlag for at have øget opmærksomhed på. Det drejer sig bl.a. om voksne handicappede på venteliste til egen bolig og specialiserede tilbud til børn og unge med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse.

Udviklingsrådets bemærkninger, de regionale observationer af efterspørgslen og det kommunalt udarbejdede planlægningsgrundlag for socialområdet, indgår i det videre konkrete planlægnings- og udredningsarbejde i forhold til den fremtidige tilbudsvifte på det sociale område.

På de følgende sider gives en kort beskrivelse af den tilbudsvifte, der i 2009 er aftalt mellem de 19 kommuner og Region Midtjylland, opdelt på målgrupper/tilbud. Som et afsluttende afsnit er mulighederne for specialrådgivning beskrevet. Herudover beskrives organiseringen af samrådsfunktionen for domfældte udviklingshæmmede.

- Børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
- Sikrede institutioner for børn og unge
- Voksne med sindslidelse
- Voksne fysisk handicappede inkl. senhjerneskadede
- Personer med psykisk handicap inkl. autister
- Dagtilbud på revalideringscentre
- Personer med kommunikationshandicap
- Hjælpemidler
- Kvindekrisecentre
- Forsorgshjem
- Stofmisbrugsområdet
- Specialrådgivning
- Samråd for domfældte udviklingshæmmede

Det er endvidere et krav, at der i rammeaftalen sættes fokus på udvikling af sociale tilbud med mere end 100 døgnpladser. I regionen findes to tilbud af denne størrelse – Landsbyen Sølund og Østervang. De to driftsherrer har udarbejdet udviklingsplaner for tilbudene. De fremgår af bilagene 4 og 5.

Oplysninger om pladser i nedenstående tabeller er opgjort på baggrund af det fælles takstbilag fra 2008, informationer indsamlet i forbindelse med de kvartalsvise opfølgninger på Rammeaftale 2008 samt kommunernes og Region Midtjyllands informationer om tilpasninger i kapaciteten. Grundet opgørelsestidspunktet og usikkerheder i datamaterialet kan der forekomme afvigelser i forhold til bilag 1 til Rammeaftale 2009, der indeholder en målgruppeopdelt oversigt over de enkelte tilbud - af oversigten fremgår også oplysninger om driftsherre, takster m.v.

Oversigten over tilbudene og informationerne om hvert enkelt tilbud skal ses i sammenhæng med den landsdækkende Tilbudsportal, der drives af staten. Tilbudsportalen (www.tilbudsportalen.dk) indeholder en beskrivelse af hvert enkelt tilbud på det sociale område.

Via Tilbudsportalen er det muligt at søge relevant materiale om de enkelte tilbud – og i kombination med tilbudenes hjemmesider kan der læses mere om det faglige indhold og kompetencerne i tilbudet.

7.1 Børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne

Målgruppe

Tilbudene på området er målrettet børn og unge med handicap - eksempelvis multihandicap. Brugerne har behov for behandling og udviklingsmæssig støtte af deres funktionsnedsættelse.

Målgruppen rummer også brugere med psykiatriske lidelser – såsom spiseforstyrrelser, skizofreni og ADHD (tidligere kaldet DAMP). Behandlingen indeholder en væsentlig psykiatrisk indsats og dermed et samarbejde med det øvrige psykiatriske system.

Tilbudsvifte

Tilbudene i regionen til børn og unge med handicap supplerer hinanden. De indebærer en specialpædagogisk indsats og omfatter dag- og døgntilbud – herunder også døgntilbud i form af aflastning. I nogle tilbud indeholder behandlingen også en væsentlig psykiatrisk indsats.

Tabel 7.1. Oversigt over pladser

	2008	2009
Dagpladser	383	383
Døgnpladser	482	493

7.2 Sikrede institutioner for børn og unge

Målgruppe

De sikrede institutioner er målrettet børn og unge, som opfylder betingelserne i Socialministeriets bekendtgørelse om magtanvendelse for placering i sikrede institutioner. Det vil blandt andet sige ophold på grund af farlighed, længerevarende behandlingsforløb, ophold der træder i stedet for varetægtsfængsling, og afsoning når visse betingelser er opfyldt.

Tilbudsvifte

I Danmark findes i alt syv sikrede institutioner, herunder tre særligt sikrede afdelinger for meget voldelige unge, og én særligt sikret afdeling for unge med psykiske lidelser.

I tilknytning til nogle af de sikrede afdelinger er der etableret åbne afdelinger. Disse er fortrinsvis til unge idømt ungdomssanktion, men også til andre kriminelle og kriminalitetstruede unge. De åbne afdelinger skaber mulighed for, at den unge kan modtage en sammenhængende pædagogisk indsats i forbindelse med udslusning - fra ophold på en sikret afdeling til et ophold på en åben afdeling.

To af de syv sikrede institutioner er placeret i regionen; Koglen i Herning og Grenen i Grenå, der også har en afdeling i Randers.

For at efterkomme kommunernes ønsker om flere pladser til børn og unge med behov for ophold på sikrede institutioner, har kommuner og Region Midtjylland aftalt hurtigst muligt at udvide den sikrede institution Grenen med 5 pladser.

Tabel 7.2. Oversigt over pladser

	2008	2009
Åbne pladser	23	23
Sikrede pladser	15	20
Særligt sikrede pladser	10	10

De sikrede pladser anvendes af alle kommuner i Danmark, og der foregår for nuværende en koordinering af de sikrede afdelinger vedrørende unge, som placeres i varetægtssurrogat. I kapitel ni kan der læses mere om regionernes samarbejde i forbindelse med koordineringen af behovet for pladser på de sikrede afdelinger.

7.3 Voksne med sindslidelse

Målgruppe

Den overordnede målgruppe for de socialpsykiatriske tilbud, er voksne personer med svære sindslidelser, adfærdsforstyrrelser og reducerede sociale færdigheder af en sådan karakter, at personerne ikke er i stand til at leve en tilfredsstillende og selvhjulpen tilværelse i kortere eller længere perioder af deres liv.

Målgruppen omfatter voksne personer med skizofreni og andre psykoser, alvorlige affektive lidelser og personlighedsforstyrrelser, svære spiseforstyrrelser, alvorlige angst- og tvangstilfælde og organiske lidelser – primært demenssygdomme – samt psykisk udviklingshæmmede med sindslidelser. Ofte vil der også være tale om misbrugsproblemer.

Målgruppen har divergerende behov for socialpsykiatrisk støtte og behandling, både i forhold til vedvarende, stabile og sammenhængende tilbud og i forhold til fleksibilitet over tid.

Tilbudsvifte

Indsatsen byder i dag på en bred palet af forskellige former for støtte. Tilbudsviften rummer både dag- og døgntilbud af forholdsvis almen karakter samt mere omfattende og specialiserede tilbud, forsorgstilbud og person- og bostøtte. Samtidig arbejdes der med mangeartede løsningsmodeller, der på tværs af sektorer tager afsæt i den enkelte persons behov og situation. Tilbudsviften i socialpsykiatrien er yderligere karakteriseret ved, at der ofte er behov for et kontinuerligt og tæt samarbejde mellem de forskellige tilbud og sektorer i den sociale indsats.

Der igangsættes en proces til etablering af et nyt Gårdhaven med 22 boliger til erstatning for det nuværende. Boligerne forventes opført som almennyttige boliger og placeres i Viborg kommune. Der planlægges i et samarbejde en beskrivelse af den fremtidige Gårdhavens tilbud og målgruppe. Det forventes, at det tidligst kan tages i brug i 2010/2011.

Tabel 7.3. Oversigt over pladser

	2008	2009
Dagpladser	720	707
Døgnpladser	756	756

Botilbud
Botilbudene varetager forskellige opgaver. Nogle tilbud er rettet mod en særlig gruppe brugere eller har et særligt indhold i tilbudet, andre tilbud er mere almene med en meget bred målgruppe. Tilbudene kan være af midlertidig eller længerevarende karakter. Derudover arbejdes også med mere fleksible døgntilbud, for brugere der bor i eget hjem.

Dagtilbud
Nogle dagtilbud er karakteriseret ved at tilbyde individuelle træningsforløb af afgrænset varighed. Der arbejdes typisk med udgangspunkt i problemer knyttet til sygdom, kommunikation, fritidsaktiviteter, arbejdsprøvning og praktisk social færdighedstræning. Andre dagtilbud er karakteriseret ved at fungere som frirum i form af væresteder for personer med en sindslidelse. Disse tilbud drives som aktivitets- og samværstilbud efter servicelovens § 104.

Yderligere er der etableret forskellige arbejdsmarkedsrettede dagtilbud, hvor brugeren er i beskyttet beskæftigelse inden for såvel produktion som service, hvilke drives efter servicelovens § 103.

Bostøtte, personstøtte og støttekontaktperson
Bostøtte-, personstøtte- og støttekontaktpersonordningen er kendetegnet ved at være målrettet den enkelte persons liv og situation. Indsatsen er fleksibel og tilrettelægges og sammensættes med afsæt i den enkeltes ønsker og behov.

Forsorgspladser
Med henblik på at yde en integreret indsats i forhold til de personer med sindslidelser som er blandt de absolut sværest stillede, er der etableret en række specielle forsorgstilbud. Brugerne her er typisk marginaliserede med dobbeltdiagnose og hjemløshedsproblemer, som ikke kan profitere af de almene socialpsykiatriske tilbud.

7.4 Voksne fysisk handicappede inkl. senhjerneskadede

Målgruppe
Målgruppen voksne fysisk handicappede dækker over følgende:

1. Personer med svære hjerneskader, neurologiske lidelser eller med komplekse følger af moderate hjerneskader, som efter endt sygehusbehandling har behov for en intensiv, omfattende og specialiseret rehabiliteringsstøtte i midlertidige eller varige dag- og døgntilbud.

   Der er ofte tale om følger på både det fysiske område (f.eks. lammelser, bevægelsesmæssige følger), det psykiske område (kognitive, adfærdsmæssige følger) og det sociale område (ændret social kompetence, følger for hverdagslivet).

2. Personer med fysiske handicaps eller hjerneskade med bopæl i eget hjem eller i socialt tilbud, som har behov for et kortere, intensivt dag- eller døgntilbud med genoptræning af færdigheder og afklaring af specielle problemstillinger.

3. Unge voksne med opmærksomhedsforstyrrelse, som medfører store vanskeligheder med at strukturere en dagligdag, passe skolegang, uddannelse eller arbejde –

og fastholde sociale relationer. Samtidig har brugerne ofte en psykiatrisk overbygning og øget risiko for at komme ud i misbrug eller kriminalitet.

Tilbudsvifte
Tilbudene på området er geografisk spredt i regionen.

Tabel 7.4. Oversigt over pladser

	2008	2009
Dagpladser	443	443
Døgnpladser	308	315

Der findes en bred vifte af tilbud til målgruppen:

Midlertidige boformer
Tilbud til personer med moderat til svær hjerneskade/neurologisk lidelse med henblik på at udrede, afklare og udvikle egne ressourcer, samt en vurdering af behovet for den fremtidige indsats. Denne kan være i forhold til udvikling af færdigheder, genskabe en tilværelse så nær det tidligere som muligt eller en vurdering af mulighederne for bolig, beskæftigelse, fritidsliv og netværk. Tilbudets varighed er meget varierende, men kan strække sig op til tre år.

Længerevarende botilbud
Tilbud til personer med svære problemstillinger; kognitive, fysiske, sociale og adfærdsmæssige.

Støtte i egen bolig
Der gives støtte i egen bolig i forskelligt omfang. Boligen kan være i en organisatorisk sammenhæng med andre boliger, og vil da typisk omfatte mennesker med behov for vidtfavnende støtte til personlig udvikling, praktiske og sociale færdigheder samt et vedvarende behov for omfattende pleje og omsorg.

Støtten kan også gives i mindre omfang i en mere selvstændigt beliggende bolig. Støtten indebærer tillige deltagelse i blandt andet beskæftigelse, fritidsaktiviteter og undervisning, samt arbejde med at opbygge og bevare sociale relationer til eksempelvis familie og børn.

Dagtilbud
Der tilbydes aktivitets- og samværstilbud, som flere steder organisatorisk er tilknyttet botilbudene. Derved skabes en sammenhæng i indsatsen, ligesom det sikres, at udredning og afklaring også omfatter beskæftigelse og/eller arbejdsevnevurdering.

Yderligere er der etableret forskellige arbejdsmarkedsrettede dagtilbud, hvor brugeren er i beskyttet beskæftigelse inden for såvel produktion som service, hvilke drives efter servicelovens § 103.

Der tilbydes træning og rehabiliteringsforløb i dagtimerne. Træningen foregår med basis i en neurologisk undersøgelse, og der udarbejdes løbende handleplaner i samarbejde med sagsbehandler, pårørende og den skadede.

Til unge med ADHD (tidligere kaldet DAMP) tilbydes botræning og hjælp til erhvervspraktik i en længere periode.

7.5 Personer med psykisk handicap inkl. autister

Målgruppe

Målgruppen psykisk handicappede inkl. autister dækker over følgende to undermålgrupper:

1. Voksne med udviklingshæmning i lettere, middelsvær og svær grad. Der er et stort spænd i brugergruppen – fra brugere der magter de fleste almindelige daglige aktiviteter og praktiske opgaver med støtte, til brugere der kræver konstant og vedvarende hjælp og opsyn.

   Nogle brugere er idømt ophold på en institution og/eller tilsyn. Det er brugere, der har begået kriminalitet; eksempelvis seksualforbrydelser mod børn eller voksne, grov vold, forsøg på manddrab eller ildspåsættelse.

   Brugerne kan også have svære bevægehandicaps, være hørehandicappede, lide af epilepsi og alene formå begrænsede former for ikke-sproglig kommunikation.

2. Børn og voksne med problemstillinger indenfor autismespektret kan karakteriseres ved, at evnen til socialt samspil er mangelfuldt udviklet, at evnen til følelsesmæssig respons og den almindelige situationsfornemmelse mangler, og at der er ringe interesse for deltagelse i fælles aktiviteter. Der synes at mangle, hvad man har betegnet som "social intelligens", en instinktiv fornemmelse for, hvad andre føler og tænker, samt evnen til at aflæse sociale situationer. Indenfor gruppen er der tale om en meget ujævn profil, med store variationer i handicapgrad. Brugerne kan have en selvskadende adfærd, have udviklingsforstyrrelser og depressioner.

Tilbudsvifte

Tilbudene til målgruppen er geografisk spredt over hele regionen.

Tabel 7.5. Oversigt over pladser

	2008	2009
Dagpladser	3266	3266
Døgnpladser	2002	2014

Boformer

Boformerne er organiseret med udgangspunkt i brugernes forskellige behov. For de mest selvhjulpne brugere tilbydes indsatsen i ungdomskollegier, bofællesskaber og støtte i egen bolig, og for brugere der har et mere omfattende behov for støtte, i botilbud. Der tilbydes også afklarings- og botræningstilbud, hvor der gives en intensiv træning. Endelig findes også de meget specialiserede botilbud, som primært henvender sig til særlige målgrupper, eksempelvis brugere idømt sanktioner eller med behov for pleje og omsorg.

På området tilbydes også aflastning for børn med autisme i alderen 6-18 år. Der er tale om tilbud til familier med hjemmeboende børn som frekventerer specialskoler.

Dagtilbud
Dagtilbudene omfatter både beskyttet beskæftigelse samt aktivitets- og samværstilbud. Dagtilbudene er kendetegnet ved et varieret udbud af aktiviteter, hvor der arbejdes med at udvikle egne ressourcer. Indholdet i tilbudene kan være forskellige former for industriel produktion, serviceaktiviteter, butiks- og cafédrift, kreative værksteder, fysisk træning samt sanse- og oplevelsesmuligheder. Der kan også indgås samarbejde med det private og offentlige arbejdsmarked, når en bruger ønsker ansættelse i et fleksjob.

Særlige projekter
Nogle brugere modtager et tilbud i form af særligt tilrettelagte projekter. Der er tale om en lille gruppe, der blandt andet kan have et uhensigtsmæssigt reaktionsmønster i form af eksempelvis trusler, vold eller anden afvigende adfærd. Andre brugere kan have svært ved at indgå i sociale sammenhænge og modtager derfor ikke et tilbud i store fællesskaber.

7.6 Dagtilbud- beskyttet beskæftigelse

Målgruppe
Dagtilbud om beskyttet beskæftigelse på revalideringscentre er målrettet førtidspensionister, der på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne – eller særlige sociale problemer – ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse.

Tilbudsvifte
Det er kendetegnende at tilbudene benyttes af personer, der ikke også modtager et døgntilbud. En mindre del af tilbudene om beskyttet beskæftigelse drives primært i tilknytning til andre tilbud på det sociale område.

Tabel 7.6. Oversigt over pladser

	2008	2009
Samlet antal pladser	244	244

Note: Udover antal pladser i tabellen er der et antal aktivitets- og samværstilbud, der er opgjort under de forskellige målgrupper.

7.7 Personer med kommunikationshandicap

Målgruppe
Tilbud til personer med kommunikationshandicap består af tre områder; taleområdet, synsområdet og høreområdet. Hvert område har sin egen målgruppe:

Taleområdets tilbud retter sig mod børn og voksne med tale- og sprogvanskeligheder, erhvervet hjerneskade, stamme-, læse- stemmevanskeligheder, herunder voksne med progredierende lidelser (Parkinsons m.v.) og bortopereret strube. Desuden varetages også behandlingen af læbe-ganespalte patienter.

Høreområdets målgruppe er hørehandicappede børn og voksne, døve, døvblevne, døvblinde, personer med cochlear implant, Ménières sygdom, tinnitus, samt pårørende og personale.

Synsområdets målgruppe er blinde og svagsynede børn, unge og voksne.

Tilbudsvifte
Tilbudsstrukturen er karakteriseret ved få centrale institutioner, der dækker et stort optageområde. En del af de ydelser der tilbydes på tale-, høre- og synsområderne er af så specialiseret karakter, at hensynet til en høj faglighed tilsiger en central struktur.

På kommunikationsområdet tilbydes specialrådgivning til personer med medfødte eller erhvervede handicaps, der har en sådan karakter, at de kræver et højt specialiseret tilbud. Det drejer sig typisk om lidelser eller handicaps, der i svær grad hæmmer borgerens funktionsevne.

Kerneydelsen på tale-, høre- og synsområderne er undervisning, rådgivning og vejledning tilpasset borgerens handicap. På synsområdet tilbydes desuden sagsbehandling i forhold til målgruppens handicap, og på taleområdet er undersøgelse og udredning en del af kerneydelsen.

Af hensyn til forsyningssikkerheden og sikkerheden for en rationel drift, kan der indgås abonnementsaftaler på kommunikationsområdet for de ydelser, der ikke er omfattet af traditionel takstbetaling. Abonnementsordningerne er omtalt yderligere i bilag 3, mens priserne på området fremgår af bilag 1.

Flertallet af brugerne på området benytter sig af undervisning, rådgivning og vejledning, men på området er der også enkelte egentlige dag- og døgntilbud, som det fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 7.7. Oversigt over pladser

	2008	2009
Dagpladser	46	46
Døgnpladser	7	7

7.8 Hjælpemidler

Målgruppe
Hjælpemiddelområdets målgruppe er personer med betydelig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne.

Tilbudsvifte
Indsatsen består af rådgivning og vejledning om tekniske hjælpemidler til handicappede børn og voksne. I rådgivningen indgår en analyse af problemet og en vurdering af mulige løsninger.

På området kan der ligeledes indgås abonnementsaftaler.

7.9 Kvindekrisecentre

Målgruppe
Målgruppen er voldsramte kvinder og deres børn. Volden kan være af fysisk, psykisk eller seksuel karakter, eller der kan være tale om trusler om vold.

Tilbudsvifte
I regionen findes syv krisecentre i en række af de større byer.

Tabel 7.9. Oversigt over pladser

	2008	2009
Samlet antal pladser	54	54

På krisecentrene kan kvinder og deres børn modtages døgnet rundt. Herefter kan centrene tilbyde fysisk beskyttelse og støtte til afklaring.

Med udgangspunkt i beboerens aktuelle situation kan centrene også tilbyde hjælp og rådgivning i forhold til skilsmisse og separation, forældremyndighed, samvær, økonomi og boligforhold. Krisecentrene tilbyder også støtte til udflytning.

7.10 Forsorgshjem

Målgruppe

Den primære målgruppe er voksne over 18 år, som akut er uden bolig eller som af forskellige årsager ikke kan opholde sig i egen bolig.

Brugerne af forsorgshjemmene har ofte andre problemstillinger end dét at være hjemløs. Brugerne kan blandt andet være utilpassede og have svært ved at leve op til samfundets almindelige krav, have misbrugsproblemer, psykiske vanskeligheder/psykiatriske diagnoser samt vanskeligt ved at klare sig på det normale arbejdsmarked.

Tilbudsvifte

Tilbudene er spredt over regionen og der er tale om såvel offentlige tilbud, som tilbud knyttet til private og kirkelige organisationer, der har driftsoverenskomster med offentlige myndigheder.

Tabel 7.10. Oversigt over pladser

	2008	2009
Dagpladser	138	138
Døgnpladser	660	660

Det primære tilbud på hjemløseområdet er tilbudet om midlertidig bolig, hvortil brugerne kan indskrives akut.

I tilknytning til botilbudet giver forsorgshjemmene en række tilbud om hjælp og støtte, der er målrettet mod at give brugeren et bedre liv og en mulighed for at blive selvhjulpen efter opholdet. Det drejer sig eksempelvis om bistand til kontakt til myndigheder, behovsafklaring og handleplan, lægelig og medicinsk afklaring, hjælp til boligsøgning samt støtte til fritidsaktiviteter.

Derudover har de enkelte tilbud udviklet en række sekundære tilbud - eksempelvis akut afrusning under lægeligt tilsyn, herberg, udslusningsboliger med tilbud om botræning, efterværn, beskæftigelsestilbud, syge- og plejeafdelinger, specialiserede tilbud til brugere med psykiatriske diagnoser og dobbeltdiagnoser (misbrug og psykiatri), genoptræning og fysioterapi samt café- og værestedstilbud.

7.11 Stofmisbrugsområdet

Målgruppe

Målgruppen på stofmisbrugsområdet kan deles op i følgende fire grupperinger:

1. Stofmisbrugere med et mangeårigt misbrug af både illegale og legale narkotiske stoffer.

2. Unge og voksne, hvis tilværelse er alvorligt truet af stofmisbrug.

3. Børn og unge fra 14 til 25 år med begyndende misbrug, hvis tilværelse er truet af problematisk forbrug af stoffer og evt. andre rusmidler, og som er ved at udvikle en negativ identitet gennem ukritisk og eksperimenterende forbrug. Personerne er kendetegnede ved, at de er i færd med at droppe ud af arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet, og erkender sjældent, at de er på vej ud i et misbrug.

4. Hele befolkningen, især unge og deres forældre, er målgruppen for den forebyggende indsats, der skal skabe forståelse for det værdifulde i at have en sund livsstil. En målrettet indsats skal sikre, at forbrug ikke udvikler sig til misbrug, og at misbrugsproblemer er noget, der angår alle.

Tilbudsvifte

Nogle steder er stofmisbrugsbehandling efter serviceloven samlet i samme organisation som alkoholbehandling, forebyggelse og lægelig behandling af stofmisbrug (alle efter sundhedslovgivningen), mens det andre steder drives separat – der tegner sig således et driftsmæssigt forskelligt billede på misbrugsområdet.

Tilbudene efter sundhedslovgivningen er ikke omfattet af rammeaftalen. Nedenfor ses en oversigt over pladser i 2009 til stofmisbrugsbehandling efter serviceloven.

Tabel 7.11. Oversigt over pladser

	2008	2009
Dagpladser	457	457
Døgnpladser	37	37

Døgnbehandling

En del af døgnbehandlingsindsatsen på stofmisbrugsområdet foregår på private tilbud, som misbrugscentrene har samarbejdsaftaler med. De fleste misbrugscentre i regionen har egne tilbud om efterbehandling i halvvejshuse eller lignende.

Derudover tilbydes også anden form for konsulentbistand til sagsbehandlere, institutioner og andre professionelle – eksempelvis opkvalificering af fagfolk, der arbejder på socialområdet.

7.12 Specialrådgivning

Tilbudene i regionen

Fra en lang række tilbud omfattet af rammeaftalen ydes i dag specialrådgivning i forhold til enkeltsager. Disse muligheder videreføres, ligesom der vil være mulighed for at etablere nye former for specialrådgivning, i det omfang det efterspørges af kommunerne.

Nogle tilbud om specialrådgivning ydes fra dag- og døgntilbudene på det sociale område, andre fra rådgivningscentre – eksempelvis på kommunikationsområdet, hjælpemiddelområdet og i forhold til regionsdækkende tilbud på småbørnsområdet.

Der er to takster for specialrådgivning – én for den socialfaglige og én for den lægefaglige. Se bilag 3 for en nærmere beskrivelse af specialrådgivningsydelserne og abonnementsordninger.

Yderligere kan Region Midtjylland i sammenhæng med hospitalsdriften og driften af de sociale tilbud mod fuld omkostningsdækning eksempelvis tilrettelægge og afholde uddannelsesforløb, der kan planlægges i samarbejde med kommunerne.

VISO
VISO er en statslig videns- og specialrådgivningsorganisation. VISO skal sikre en sammenhængende og helhedsorienteret vidensindsamling og -udvikling samt sikre specialrådgivning og vejledning af borgere og kommuner i de mest komplicerede og specielle enkeltsager.

I regionen bør der være et tæt samarbejde med VISO med henblik på at understøtte VISOs funktion som en central vidensenhed. VISO vil købe en række ydelser fra tilbudene i regionen, hvilket kan bidrage til at fastholde og udvikle den faglige indsats i de enkelte tilbud. Samtidig vil de ydelser, der leveres fra VISO, bidrage til at udvikle den faglige viden i en række tilbud i regionen.

7.13 Samråd for domfældte udviklingshæmmede

I regionen er der etableret to samråd for domfældte udviklingshæmmede. Samrådenes opgave er at afgive vejledende udtalelser til anklagemyndigheder og domstole om retsfølger overfor voksne udviklingshæmmede lovovertrædere dels når der rejses sigtelse og dels undervejs i domsperioden.

Århus Kommune varetager sekretariatsfunktionen i det samråd, der betjener kommunerne i Århus, Randers, Favrskov, Norddjurs, Syddjurs, Odder, Skanderborg, Silkeborg og Samsø Kommuner. Viborg Kommune varetager sekretariatsfunktionen i det samråd, der betjener Hedensted, Horsens, Viborg, Lemvig, Struer, Ringkøbing-Skjern, Skive, Ikast-Brande og Herning Kommuner.

Kapitel 8. Fokusområder på det sociale område

Det er et krav, at der i forbindelse med rammeaftalen løbende opsamles erfaringer og viden om udviklingstendenser på det sociale område.

I den forbindelse har kommunerne og Region Midtjylland udpeget en række fokusområder, der danner en fælles ramme om den løbende faglige udvikling, og bidrager til at skabe en fælles opmærksomhed omkring nye behov.

De kommunale redegørelser kan være et bidrag til arbejdet med udviklingstendenser og udviklingsbehov på det sociale område. I forbindelse med udarbejdelsen af de kommunale redegørelser har kommunerne derfor haft mulighed for at angive udviklingsbehov i forhold til tilbud omfattet af rammeaftalen.

8.1 Fokusområder i Rammeaftale 2009

I Rammeaftale 2009 har kommuner og Region Midtjylland i fællesskab fem områder, hvor det findes særlig vigtigt, at der i det fremadrettede samarbejde er en øget bevågenhed:

- Overgangen fra barn til voksen.
  Der er behov for at arbejde med helhed i indsatsen for de borgere, der overgår fra at modtage tilbud efter lovgivningen for børn og unge til at modtage tilbud efter lovgivningen for voksne.

- Profilering af det specialiserede socialområde som et udfordrende arbejdsfelt.
  Det er aftalt at samarbejde om at styrke omdømmet for området med henblik på at skabe gode vilkår for rekruttering og fastholdelse af ledere og medarbejdere.

- Forskning, evaluering, dokumentation, kvalitetsudvikling.
  Som et redskab til vedvarende udvikling af tilbudene på det specialiserede socialområde er der i kommunerne og i Region Midtjylland et ønske om - i fællesskab – at sætte fokus på den praksisorienterede forskning, evaluering, dokumentation og kvalitetsudvikling. Det er derfor aftalt, at den evidensbaserede indsats skal styrkes ved at forene kræfterne på området.

- En analyse af dyre enkeltforanstaltninger med henblik på at vurdere om indsatsen kan tilrettelægges på en mere hensigtsmæssig måde såvel fagligt som økonomisk.

- Fokus på gruppen af børn og unge, der er i berøring med børne- og ungdomspsykiatrien og indsatsen på det sociale område med henblik på at sikre en samlet og koordineret indsats mellem kommuner og Region Midtjylland.

Kapitel 9. Koordinering af de lands- og landsdelsdækkende tilbud

De mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud anvendes tværregionalt. Derfor skal regionerne sikre indbyrdes koordinering af de tilbud, som er regionalt drevne. Tilbudene udgøres af specialundervisningstilbud og sociale tilbud herunder sikrede institutioner til børn og unge.

Formålet er at sørge for, at der til stadighed er det nødvendige antal pladser på landsplan, samt at regionerne gensidigt kan aflaste hinanden.

Såfremt en kommunalbestyrelse har overtaget et af de omhandlede tilbud, overtages også koordineringsforpligtelsen.

I de kommunale redegørelser har kommunerne taget stilling til, hvorvidt de forventer et væsentligt ændret forbrug på de lands- og landsdelsdækkende tilbud.

Danske Regioner har i samarbejde med de fem regioner udarbejdet en beskrivelse af de lands- og landsdelsdækkende tilbud. Beskrivelsen kan findes på Socialportalen (www.socialportalen.rm.dk).

9.1 Social- og specialundervisningsområdet

Målgrupperne til tilbudene er fysisk eller psykisk handicappede, herunder synshandicappede, hørehandicappede og både syns- og hørehandicappede.

Indholdet i tilbudene kan eksempelvis være dagtilbud, specialrådgivning og specialundervisning – evt. tilrettelagt som et kostskoleophold.

Region Midtjylland og kommunerne i regionen driver ikke lands- og landsdelsdækkende tilbud på dette område.

Regionerne har koordineret kapaciteten og sammensætningen af tilbudene samt størrelsen af taksterne.

Udgifterne til de lands- og landsdelsdækkende tilbud fordeles efter indbyggertal på de kommuner, der har adgang til at benytte tilbudet.

9.2 Sikrede institutioner for børn og unge

Sikrede døgninstitutioner er karakteriseret ved, at de omfatter mindst én sikret afdeling, der af Socialministeriet er godkendt til at have yderdøre og vinduer konstant aflåst. En sikret døgninstitution kan bestå både af åbne afdelinger og en eller flere sikrede afdelinger.

Børn og unge, som placeres i sikrede afdelinger, skal opfylde betingelserne herfor i Socialministeriets bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Opholdet kan herefter være begrundet i farlighed, en indledende og absolut påkrævet iagttagelsesperiode, et længerevarende behandlingsforløb, at opholdet træder i stedet for varetægtsfængsling, at opholdet sker som led i afsoning, når visse betingelser er opfyldt, eller at opholdet er et led i en idømt ung-

domssanktion. Endvidere kan unge udlændinge under 15 år uden lovligt ophold i Danmark anbringes på en sikret institution.

Region Midtjylland driver to af landets syv sikrede institutioner (se yderligere omtale af tilbudenes karakteristika i kapitel 7).

Regionerne har foretaget en samlet vurdering af dækningen med sikrede institutioner, herunder om der er behov for etablering af nye sikrede institutioner. Endvidere vurderes kvaliteten i de eksisterende tilbud, og regionerne aftaler indbyrdes udviklingen af såvel kvalitet som kvantitet i overensstemmelse med kommunernes behov.

Der opleves en stigende efterspørgsel efter pladser på sikrede institutioner. Region Midtjylland og kommunerne i regionen har som følge heraf besluttet at oprette yderligere 5 sikrede pladser på den sikrede institution Grenen.

Udgifterne til de sikrede institutioner finansieres forskelligt alt efter grundlaget for den unges ophold. Ophold på social indikation finansieres som øvrige ophold for børn og unge. Ophold for domsanbragte - altså ophold, der træder i stedet for varetægtsfængsling og ophold, der er et led i en idømt ungdomssanktion – finansieres objektivt på baggrund af antallet af 15-17-årige i de kommuner, der har adgang til at benytte tilbudet.

Bilag 1. Midlertidige takster - Rammeaftale 2009

Leverandør	Ydelse	Driftsherre	Pladsnormering 2008	Takst 2008	Midlertidig pladsnormering for 2009	Midlertidig takst for 2009	Difference normering	Difference takst	Takststigning i %
Assentoft	Assentoft - Bostøtte - SL §§ 8	Region Midtjyllan	13	2.499	13	2.617	-	118	5
Assentoft	Assentoft - Bostøtte - SL §§ 8	Region Midtjyllan	20	1.999	20	2.089	-	90	5
Assentoft	Lene Bredalsgade, Randers -	Region Midtjyllan	24	1.516	24	1.587	-	71	5
Assentoft	N. P. Josiassensvej, Grenå -	Region Midtjyllan	8	1.999	8	2.093	-	94	5
Assentoft	Assentoft - Aktivitets- og sam	Region Midtjyllan	32,5	381	33	399	-	18	5
Assentoft	Grund - Døgntilbud - SL § 10	Region Midtjyllan	1	6.296	1	6.591	-	295	5
Assentoft	Lene Bredalsgade, Randers -	Region Midtjyllan	30	372	30	384	-	12	3
Assentoft	N. P. Josiassensvej, Grenå -	Region Midtjyllan	8	472	8	494	-	22	5
AUC	AUC, Thorsvej, Holstebro - R	Region Midtjyllan	5	757	5	788	-	31	4
AUC	AUC, Thorsvej, Holstebro - R	Region Midtjyllan	17	777	17	811	-	34	4
AUC	AUC, Lyksborgvej, Holstebro	Region Midtjyllan	6	1.580	6	1.650	-	70	4
AUC	AUC, Sportsvej, Holstebro - E	Region Midtjyllan	10	1.532	10	1.602	-	70	5
AUC	H.L.T. Værkstedet - Beskyttet	Region Midtjyllan	38	299	38	311	-	12	4
Bakkehuset	Bakkehuset, Kjellerup - Bostø	Region Midtjyllan	16	2.328	16	2.430	-	102	4
Bo-Horsens	Bo-Horsens - 3 botilbud - SL	Region Midtjyllan	35	1.415	35	1.560	-	145	10
Bo-Horsens	Bo-Horsens - Dusines Hus - E	Region Midtjyllan	12	2.489	12	2.688	-	199	8
Elbæk højskole	Elbæk/Odder/Yding - Aktivitet	Region Midtjyllan	22	532	22	552	-	20	4
Elbæk højskole	Elbæk - Botilbud - SL § 108	Region Midtjyllan	9	2.988	9	3.115	-	127	4
Elbæk højskole	Odder - Bostøtte - SL §§ 83 -	Region Midtjyllan	4	730	4	763	-	33	5
Elbæk højskole	Odder - Botilbud - SL § 108	Region Midtjyllan	5	729	5	762	-	33	5
Elbæk højskole	Yding - Botilbud - SL § 108	Region Midtjyllan	8	2.912	8	3.038	-	126	4
Enghuset	Enghuset, Hedensted - Aktivi	Region Midtjyllan	9	549	9	575	-	26	5
Enghuset	Enghuset, Hedensted - Aktivi	Region Midtjyllan	10	758	10	793	-	35	5
Enghuset	Enghuset, Hedensted - Botilb	Region Midtjyllan	9	1.729	9	1.872	-	143	8
Enghuset	Enghuset, Hedensted - Botilb	Region Midtjyllan	10	2.532	10	2.713	-	181	7
Enghuset	Trindvold, Hedensted - Bostø	Region Midtjyllan	24	1.899	24	2.260	-	361	19
Fogedvænget	Fogedvænget 23, Hedensted	Region Midtjyllan	8	3.575	8	3.738	-	163	5
Fogedvænget	Fogedvænget 25, Hedensted	Region Midtjyllan	16	957	16	1.002	-	45	5
Fogedvænget	Fogedvænget 25, Hedensted	Region Midtjyllan	7	3.120	7	3.265	-	145	5
Fogedvænget	Fogedvænget 25, Hedensted	Region Midtjyllan	1	4.062	1	4.257	-	195	5
Granbakken	Grankoglen, Allingåbro - Bost	Region Midtjyllan	8	1.425	8	1.491	-	66	5
Granbakken	Åbrinken, Allingåbro - Bostøtt	Region Midtjyllan	8	2.802	8	2.932	-	130	5

Granbakken	Granbakken, Allingåbro - Boti	Region Midtjyllan	16	1.296	16	1.353	-	57	4
Granbakken	Allingåbro - Aktivitets- og sam	Region Midtjyllan	17	485	17	505	-	20	4
Granbakken	Paderup - Botilbud - SL § 108	Region Midtjyllan	8	2.879	8	3.009	-	130	5
Granbakken	Paderup - Aktivitets- og samv	Region Midtjyllan	25	549	25	575	-	26	5
Gudenåkollegiet	Kildebo, Tørring - Botilbud - S	Region Midtjyllan	8	1.789	8	1.953	-	164	9
Gudenåkollegiet	Kollegiet, Tørring - Midlertidig	Region Midtjyllan	10	1.309	10	1.398	-	89	7
Gudenåkollegiet	Overbygård, Tørring - Bostøtt	Region Midtjyllan	11	895	11	1.374	-	479	54
Gudenåkollegiet	Værkstedet, Tørring - Beskytt	Region Midtjyllan	30	534	30	398	-	(136)	(25)
Hinnerup Kollegiet	Bag Værket, Randers og Dro	Region Midtjyllan	14	824	14	861	-	37	5
Hinnerup Kollegiet	Engstien, Hinnerup - Bostøtte	Region Midtjyllan	9	1.464	9	1.531	-	67	5
Hinnerup Kollegiet	Ådalen, Hinnerup - Bostøtte -	Region Midtjyllan	8	1.465	8	1.532	-	67	5
Hinnerup Kollegiet	Stadionallé 1, Hinnerup - Boti	Region Midtjyllan	10	1.801	10	1.904	-	103	6
Hinnerup Kollegiet	Bag Værket, Randers - Aktivit	Region Midtjyllan	16	164	16	171	-	7	4
Hinnerup Kollegiet	Fabersvej, Randers - Aktivitet	Region Midtjyllan	6,5	388	6,5	406	-	18	5
Hinnerup Kollegiet	Fabersvej, Randers - Bostøtte	Region Midtjyllan	6,5	1.654	6,5	1.733	-	79	5
Hinnerup Kollegiet	Værkstedet Hinnerup/Rander	Region Midtjyllan	3,5	298	3,5	311	-	13	4
Hinnerup Kollegiet	Værkstedet Hinnerup - Aktivit	Region Midtjyllan	32,5	469	32,5	490	-	21	4
Hinnerup Kollegiet	Gødvad - Botilbud - SL § 108	Region Midtjyllan	10	2.303	10	2.397	-	94	4
Hinnerup Kollegiet	Gødvad - Aktivitets- og samv	Region Midtjyllan	20	349	20	366	-	17	5
Høskoven	Damagervej 26 - Aktivitets- o	Region Midtjyllan	8,5	254	8,5	263	-	9	4
Høskoven	Damagervej 26 - Aktivitets- o	Region Midtjyllan	20,5	404	20,5	418	-	14	4
Høskoven	Damagervej 26 - Aktivitets- o	Region Midtjyllan	40	475	40	492	-	17	4
Høskoven	Damagervej 26 - Bostøtte - S	Region Midtjyllan	27	2.309	27	2.405	-	96	4
Høskoven	Handi-Ka, Engtoften 7 - Aktivi	Region Midtjyllan	12	332	12	345	-	13	4
Høskoven	Handi-Ka, Engtoften 7 - Aktivi	Region Midtjyllan	23	391	23	405	-	14	4
Høskoven	Damagervej 26 - Træningsgru	Region Midtjyllan	12	2.823	12	2.952	-	129	5
Idavang	H. C. Ørstedsvej 1, Skive - Ak	Region Midtjyllan	65	550	65	572	-	22	4
Idavang	Idavang Projektafdeling	Region Midtjylland		-	0		-		
Krisecentret i Horsens	Krisecentret i Horsens - Midle	Region Midtjyllan	7	1.984	7	2.081	-	97	5
Mentor	Gyden 6, Skive - Botilbud - SL	Region Midtjyllan	4	2.335	4	2.490	-	155	7
Mentor	Aflastning Højlundsvej, Skive	Region Midtjyllan	3,2	3.444	3,2	3.673	-	229	7
Mentor	Bilstrupvej 28, Skive - Bostøtt	Region Midtjyllan	6	2.176	6	2.314	-	138	6
Mentor	Gefionsvej 40, Skive - Bostøtt	Region Midtjyllan	8	2.088	8	2.229	-	141	7
Mentor	Kastanievænget 80, Skive - B	Region Midtjyllan	5,5	2.790	5,5	2.970	-	180	6
Rusmiddelcenter Midt	Bo- og efterbehandlingstilbud	Region Midtjyllan	6	1.019	6	1.057	-	38	4
Rusmiddelcenter Midt	Klinikfunktionen - SL § 101	Region Midtjyllan	43	38	43	39	-	1	4
Rusmiddelcenter Midt	Misbrugsbehandling - SL § 10	Region Midtjyllan	55	120	55	125	-	5	4
Rusmiddelcenter Midt	Ungdomscenter Midtjylland -	Region Midtjyllan	24	485	24	506	-	21	4

Møgelkærvej	Møgelkærvej, Viborg - Bostøt	Region Midtjyllan	14	2.937	14	3.063	-	126	4
Møgelkærvej	Møgelkærvej, Viborg - Bostøt	Region Midtjyllan	2	4.141	2	4.323	-	182	4
Møgelkærvej	Møgelkærvej, Viborg - Aktivite	Region Midtjyllan	16	598	16	622	-	24	4
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning -	Region Midtjyllan	12	599	12	625	-	26	4
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning (A	Region Midtjyllan	5	2.866	5	3.013	-	147	5
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning (A	Region Midtjyllan	4	3.251	4	3.469	-	218	7
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning (A	Region Midtjyllan	8	1.621	8	1.695	-	74	5
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning (A	Region Midtjyllan	4	2.561	4	2.699	-	138	5
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning -	Region Midtjyllan	1	1.080	1	1.131	-	51	5
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning -	Region Midtjyllan	1	359	1	376	-	17	5
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning -	Region Midtjyllan	1	362	1	379	-	17	5
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning -	Region Midtjyllan	8	2.342	8	2.446	-	104	4
Nørholm Kollegiet	Nørholm Kollegiet, Herning A	Region Midtjyllan	1	7.835	1	8.200	-	365	5
Saustrup	Saustrup, Holstebro - Bostøtt	Region Midtjyllan	14	1.762	14	1.833	-	71	4
Saustrup	Værkstedet Saustrup, Holstel	Region Midtjyllan	10,5	264	10,5	274	-	10	4
Saustrup	Værkstedet Saustrup, Holstel	Region Midtjyllan	8,5	360	8,5	374	-	14	4
Skovvang	Forsorgshjemmet Skovvang -	Region Midtjyllan	8	898	Holstebro Kommune				
Skovvang	Forsorgshjemmet Skovvang -	Region Midtjyllan	25	1.092	Holstebro Kommune				
Skovvang	Forsorgshjemmet Skovvang -	Region Midtjyllan	10	1.238	Holstebro Kommune				
Skovvang	Forsorgshjemmet Skovvang -	Region Midtjyllan	10	1.487	Holstebro Kommune				
Skovvang	Forsorgshjemmet Skovvang -	Region Midtjyllan	6	1.033	Holstebro Kommune				
Skovvang	Forsorgshjemmet Skovvang -	Region Midtjyllan	17	1.928	Holstebro Kommune				
Stormly	Stormly, Juelsminde - Botilbu	Region Midtjyllan	24	1.517	24	1.660	-	143	9
Stormly	Stormly, Juelsminde - Aktivite	Region Midtjyllan	40	225	40	236	-	11	5
Tagdækkervej	Tagdækkervej 10, Hammel -	Region Midtjyllan	28	398	28	417	-	19	5
Tagdækkervej	Tagdækkervej 10, Hammel -	Region Midtjyllan	6	795	6	833	-	38	5
Tagdækkervej	Tagdækkervej 10 - 58, Hamm	Region Midtjyllan	24	1.656	18	1.776	(6)	120	7
Tagdækkervej	Voksenpsykologisk kontor -	Region Midtjylland		-	0		-		
Børn og Unge Center	Engvejen - Højbo/Engvejen -	Region Midtjyllan	8	2.501	8	2.626	-	125	5
Børn og Unge Center	Engvejen - Solsiden/Engvejer	Region Midtjyllan	8	2.501	8	2.626	-	125	5
Børn og Unge Center	Engvejen - Gårdhaven/Engve	Region Midtjyllan	8	2.759	8	2.909	-	150	5
Fenrishus	Fenrishus - Børnehave	Region Midtjyllan	7	1.563	7	1.641	-	78	5
Fenrishus	Fenrishus - Døgn/Fenrishus -	Region Midtjyllan	20	3.553	20	3.731	-	178	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - Splinten	Region Midtjyllan	9	1.881	9	1.975	-	94	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - Folden/Mellerup -	Region Midtjyllan	9	1.881	9	1.975	-	94	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - Krogen/Mellerup -	Region Midtjyllan	9	1.881	9	1.975	-	94	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - Knasten	Region Midtjyllan	9	1.881	9	1.975	-	94	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - Gården/Mellerup -	Region Midtjyllan	5	2.539	5	2.666	-	127	5

Mellerup Skolehjem	Mellerup - Skovhuset	Region Midtjyllan	8	3.146	8	3.304	-	158	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - Geosminde	Region Midtjyllan	4	2.582	4	2.709	-	127	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - Intern skole	Region Midtjyllan	41	687	41	721	-	34	5
Mellerup Skolehjem	Mellerup - beskæftigelsestilbu	Region Midtjyllan	1	1.150	1	1.212	-	62	5
Møllebækken	Møllebækken - Strandbo	Region Midtjyllan	10	2.330	10	2.444	-	114	5
Møllebækken	Møllebækken - Områdedel, D	Region Midtjyllan	9	2.702	9	2.833	-	131	5
Møllebækken	Møllebækken - Brændtvadvej	Region Midtjyllan	5	3.531	5	3.701	-	170	5
Møllebækken	Møllebækken - Regensen	Region Midtjyllan	5	3.531	5	3.701	-	170	5
Møllebækken	Møllebækken - Kløvhøj	Region Midtjyllan	5	3.531	5	3.701	-	170	5
Møllebækken	Møllebækken - Labyrinten	Region Midtjyllan	5	5.747	5	6.030	-	283	5
Møllebækken	Møllebækken - Geosminde	Region Midtjyllan	4	2.582	4	2.709	-	127	5
Møllebækken	Møllebækken - beskæftigelse	Region Midtjyllan	1	1.150	1	1.212	-	62	5
Ulriksdal	Ulriksdal - Koglehuset/Ulriksd	Region Midtjyllan	7	2.627	7	2.760	-	133	5
Ulriksdal	Ulriksdal - Nøddehuset/Ulriks	Region Midtjyllan	8	3.135	8	3.295	-	160	5
Grenen, Glesborg	Grenen åbne, Glesborg - nive	Region Midtjyllan	10	4.262	10	4.477	-	215	5
Grenen, Glesborg	Grenen åbne, Glesborg - nive	Region Midtjyllan	3	2.839	3	2.980	-	141	5
Grenen, Glesborg	Grenen åbne, Glesborg - inte	Region Midtjyllan	8	1.156	8	1.212	-	56	5
Grenen, Glesborg	Grenen åbne, Glesborg - vær	Region Midtjyllan	2	1.138	2	1.193	-	55	5
Grenen, Randers	Grenen åbne, Randers - nive	Region Midtjyllan	5	2.839	5	2.980	-	141	5
Grenen, Grenaa	Grenen sikrede, Grenå	Region Midtjyllan	5	5.519	10	5.793	5	274	5
Grenen, Grenaa	Grenen sikrede, Grenå - inter	Region Midtjyllan	4	539	4	565	-	26	5
Grenen, Dalstrup	Grenen sikrede, Dalstrup - N	Region Midtjyllan	5	6.492	5	6.813	-	321	5
Grenen, Dalstrup	Grenen sikrede, Dalstrup - Sy	Region Midtjyllan	5	6.492	5	6.813	-	321	5
Grenen, Dalstrup	Grenen sikrede, Dalstrup - Al	Region Midtjyllan	5	0	0		(5)	-	
Grenen, Dalstrup	Grenen sikrede, Dalstruo - int	Region Midtjyllan	8	539	8	565	-	26	5
Hald Ege	Hald Ege - døgn	Region Midtjyllan	15	2.413	15	2.533	-	120	5
Himmelbjergets Børn	Himmelbjerggården - Binehje	Region Midtjyllan	8	2.293	8	2.404	-	111	5
Himmelbjergets Børn	Himmelbjerggården - Buen	Region Midtjyllan	8	2.293	8	2.404	-	111	5
Himmelbjergets Børn	Himmelbjerggården - Gamme	Region Midtjyllan	8	2.293	8	2.404	-	111	5
Himmelbjergets Børn	Himmelbjerggården - Babusk	Region Midtjyllan	4	4.123	4	4.324	-	201	5
Himmelbjergets Børn	Himmelbjerggården - Intern S	Region Midtjyllan	28	804	28	844	-	40	5
Holmstrupgård	Holmstrupgård - Kvisten	Region Midtjyllan	8	2.003	8	2.104	-	101	5
Holmstrupgård	Holmstrupgård - Lunden	Region Midtjyllan	8	2.003	8	2.104	-	101	5
Holmstrupgård	Holmstrupgård - Engen	Region Midtjyllan	8	2.979	8	3.128	-	149	5
Holmstrupgård	Holmstrupgård - Pilen	Region Midtjyllan	8	2.979	8	3.128	-	149	5
Holmstrupgård	Holmstrupgård - Bogruppen	Region Midtjyllan	8	720	8	756	-	36	5
Holmstrupgård	Homstrupgård - Athena	Region Midtjyllan	8	228	8	239	-	11	5
Holmstrupgård	Holmstrupgård - Ny afdeling	Region Midtjyllan	5	5.269	5	5.535	-	266	5

Holmstrupgård	Holmstrupgård - intern skole	Region Midtjyllan	14	685	14	719	-	34	5
Holmstrupgård	Holmstrupgård - beskæftigels	Region Midtjyllan	14	669	14	702	-	33	5
Holmstrupgård, Vibor	Holmstrupgård - Bo og behan	Region Midtjyllan	7	2.942	7	3.086	-	144	5
Koglen, Stakroge	Koglen åbne,Stakroge - døgn	Region Midtjyllan	5	0	5	4.787	-	4.787	
Koglen, Stakroge	Koglen sikrede,Stakroge - Læ	Region Midtjyllan	5	5.586	5	5.856	-	270	5
Koglen, Stakroge	Koglen sikrede, Stakroge - Gr	Region Midtjyllan	5	5.586	5	5.856	-	270	5
Koglen, Stakroge	Koglen sikrede, Stakroge - int	Region Midtjyllan	8	555	8	582	-	27	5
Oustruplund	Oustruplund - Lindehuset	Region Midtjyllan	8	2.368	8	2.483	-	115	5
Oustruplund	Oustruplund - Skovhusene	Region Midtjyllan	7	2.469	7	2.589	-	120	5
Oustruplund	Oustruplund - støtteboligerne	Region Midtjyllan	13	1.079	13	1.132	-	53	5
Oustruplund	Oustruplund - værksterne	Region Midtjyllan	25	499	25	523	-	24	5
Oustruplund	Oustruplund - beskyttet beska	Region Midtjyllan	15	334	15	350	-	16	5
Oustruplund	Oustruplund - undervisning, v	Region Midtjyllan	16	226	16	278	-	52	23
Kildebjerget Kostskole	Kildebjerget - Skolen	Region Midtjyllan	52	717	40	756	(12)	39	5
Kildebjerget Kostskole	Kildebjerget - Bodelen	Region Midtjyllan	52	687	40	722	(12)	35	5
Høreinstituttet	Aktivitetscentret Engtoften	Region Midtjyllan	100	22	100	23	-	1	6
Botilbuddet Batrhsgad	Center for Syn og Komm., Ba	Region Midtjyllan	4	1.140			(4)	(1.140)	(100)
Center for Syn og Kor	Aktivitets- og samværstilbud	Region Midtjyllan	5	785			(5)	(785)	(100)
Kildebjerget Kostskole	Kildebjeget - ungdomsudd. Sl	Region Midtjylland			16	976	16	976	
Kildebjerget Kostskole	Kildebjeget - ungdomsudd. Bo	Region Midtjylland			16	734	16	734	
Kildebjerget Kostskole	Kildebjeget - ungdomsudd. W	Region Midtjylland			1	380	1	380	
Gårdhaven	Botilbud Gårdhaven	Region Midtjyllan	27	1.907	27	2.005	-	98	5
Sct. Mikkel	Midlertidig botilbud Sct. Mikke	Region Midtjyllan	10	1.775	10	1.867	-	91	5
Sct. Mikkel	Længerevarende botilbud Sct	Region Midtjyllan	10	1.775	10	1.867	-	91	5
Blåkærgård	Botilbud Blåkærgård 1	Region Midtjyllan	10	1.914	14	2.022	4	108	6
Blåkærgård	Specialteamet	Region Midtjyllan	1	5.466	1	6.482	-	1.016	19
Pilebakken	Botilbud	Region Midtjyllan	26	2.385	26	2.429	-	44	2
Socialpsykiatrisk bost	Botilbud	Region Midtjyllan	10	1.890	10	2.049	-	160	8
Sønderparken, center	Botilbud	Region Midtjyllan	40	1.828	40	1.953	-	125	7
Sønderparken, center	Støttecenter	Region Midtjyllan	30	471	30	477	-	6	1
Sønderparken, center	Center for beskæftigelse	Region Midtjyllan	30	269	28	312	(2)	43	16
Favrskov Børn og ung	Socialpædagogisk behandling	Favrskov kommu	8	2.075	8	2.206	-	131	6
Favrskov Børn og ung	Socialpædagogisk behandling	Favrskov kommu	9	1.560	9	1.653	-	93	6
Hadsten Bo- og aktivit	§ 85 - Ellemosevej 26 A - afd.	Favrskov kommu	8	1.330	8	1.388	-	58	4
Hadsten Bo- og aktivit	§ 85 - Ellemosevej 28A - døv	Favrskov kommu	8	1.478	8	1.541	-	63	4
Hadsten Bo- og aktivit	§ 85 - Ellemosevej 28 A - stu	Favrskov kommu	8	1.052	8	1.096	-	44	4
Hadsten Bo- og aktivit	§ 85 - Ellemosevej 28 A - 1. s	Favrskov kommu	8	1.161	8	1.211	-	51	4
Hadsten Bo- og aktivit	§ 108 - Ellemosevej 26 B	Favrskov kommu	9	2.500	9	2.614	-	114	5

Hadsten Bo- og aktivit	§ 103 - Produktion	Favrskov kommu	10	119	10	130	-	11	9
Hadsten Bo- og aktivit	§ 103 - Aktivitetscenter	Favrskov kommu	32	269	32	271	-	2	1
Hadsten Bo- og aktivit	§ 103 - Dagcenter	Favrskov kommu	10	417	10	415	-	(2)	(0)
Hadsten Bo- og aktivit	§ 103 - Daghjem	Favrskov kommu	15	488	15	488	-	0	0
Hammel Bo- og aktivi	§ 85 - Eriksminde - hus 6	Favrskov kommu	6	1.148	6	1.545	-	397	35
Hammel Bo- og aktvit	§ 85 - Eriksminde - hus 7	Favrskov kommu	7	911	7	1.221	-	310	34
Hammel Bo- og aktivi	§ 85 - Jægervej	Favrskov kommu	7	967	7	1.286	-	320	33
Hammel Bo- og aktivi	§ 85 - Voldbyvej	Favrskov kommu	8	631	8	657	-	26	4
Hammel Bo- og aktivi	§ 108 - Kernen	Favrskov kommu	7	2.147	7	2.154	-	8	0
Hammel Bo- og aktivi	§ 103 - produktion	Favrskov kommu	6	173	6	178	-	5	3
Hammel Bo- og aktivi	§ 103 - aktivitetscenter	Favrskov kommu	20	308	20	318	-	10	3
Hammel Bo- og aktivi	§ 103 - dagcenter	Favrskov kommu	8	449	8	468	-	19	4
Hammel Bo- og aktivi	§ 103- daghjem	Favrskov kommu	16	550	16	568	-	18	3
Hindhøjen	§ 85	Favrskov kommu	24	1.418	24	1.457	-	39	3
Jagtvej	§ 85	Favrskov kommu	12	736	12	756	-	20	3
Bakkevej	Børnehusene Øst og Vest	Hedensted komm	12	2.524	12	2.637	-	114	5
Bakkevej	Familiehus Hornsyld	Hedensted komm	12	1.476	12	1.542	-	66	4
Bakkevej	Familiehus Hedensted	Hedensted komm	6	982	12	1.026	6	44	5
Bakkevej	Ungehuset	Hedensted komm	3	1.494	7	1.561	4	67	4
Åkanden		Hedensted komm	14	1.116	14	1.217	-	101	9
Hyldgården	Botilbud	Holstebro kommu	26	1.496	26	1.571	-	75	5
Multihuset	Aktivitets- og samværstilbud -	Holstebro kommu	18	560	18	588	-	28	5
Multihuset	Aktivitets- og samværstilbud -	Holstebro kommu	18	246	18	258	-	12	5
Holstebro Montagevæ	Aktivitets- og samværstilbud	Holstebro kommu	20	266	20	279	-	13	5
Holstebro Montagevæ	Beskyttet beskæftigelse - dag	Holstebro kommu	24	233	24	244	-	11	5
Voksenskolen Marieb	Aktivitets- og samværstilbud	Holstebro kommu	12	162	12	171	-	9	5
Voksenskolen Marieb	Botilbud	Holstebro kommu	17	638	17	670	-	32	5
Voksenskolen Marieb	Skoledel	Holstebro kommu	28	486	28	510	-	24	5
Voksenskolen Marieb	Bodel - særlig struktur	Holstebro kommu	6	1.503	6	1.578	-	75	5
Voksenskolen Marieb	Bodel - fys. Handicap	Holstebro kommu	2	1.676	2	1.760	-	84	5
Voksenskolen Marieb	Skole del - særlig struktur	Holstebro kommu	12	581	12	610	-	29	5
Voksenskolen Marieb	Skoledel - fys. Handicap	Holstebro kommu	2	775	2	814	-	39	5
Naturværkstedet Lillel	Aktivitets- og samværstilbud	Holstebro kommu	18	339	18	356	-	17	5
Kafferisteriet	Botilbud midlertidigt ophold	Holstebro kommu	5	997	5	1.047	-	50	5
Kafferisteriet	Botilbud midlertidigt ophold -	Holstebro kommu	5	1.002	5	1.052	-	50	5
Kafferisteriet	Dagcenter,	Holstebro kommu	25	317	25	333	-	16	5
Kafferisteriet	Botilbud længerevarende - al	Holstebro kommu	10	2.006	10	2.106	-	100	5
Holstebro Krisecenter	Botilbud midlertidigt ophold i	Holstebro kommu	5	3.049	5	3.201	-	152	5

Frejashus	specialbørnehave	Holstebro kommu	16	1.162	16	1.056	-	(106)	(9)
Spiren	Dagpasning	Horsens kommun	22	1.202	23	1.141	1	(61)	(5)
Bofællesskabet Veste	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	6	877	6	916	-	39	4
Houmannshus, Houm	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	5	546	5	570	-	25	4
Pagevej/ Ternevej	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	7	984	7	1028	-	44	4
Bofællesskabet Øster	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	8	307	8	321	-	14	4
Opgangen Smedegad	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	8	229	8	239	-	10	4
Vimmelskaftet	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	3	419	3	438	-	19	4
Houmannsgade 56	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	6	514	6	538	-	23	5
Smedegade 9-11	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	8	428	8	447	-	19	5
Bofællesskabet Nørre	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	8	692	8	723	-	31	5
Baghuset, Houmanns	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	8	551	8	576	-	25	4
Botræning Hasselvej	Bofællesskab § 107	Horsens kommun	3	515	3	539	-	23	4
Sølyst	§110 botilbud	Horsens kommun	30	1.083	30	1.132	-	49	5
Half-Way Vejlevej 147	Døgnbehandlig Stofmisbruge	Horsens kommun	4	344	4	359	-	15	4
Kråsiglund	Døgnbehandlig Stofmisbruge	Horsens kommun	20	1.052	13	1.100	(7)	47	4
Horshøj	Beskyttet Beskæftigelse	Horsens kommun	110	273	110	292	-	19	7
Skovbrynet	Aktivitet og Samværstilbud	Horsens kommun	15	935	15	977	-	42	4
Horshøj	Aktivitet og Samværstilbud	Horsens kommun	47	419	47	442	-	23	6
Horshøj	Ekstern Beskyttet Beskæftige	Horsens kommun	60	216	60	226	-	10	4
Butik Stalden	Beskyttet Beskæftigelse	Horsens kommun	7	374	7	532	-	158	42
Kråsiglund	Dagbehandlig Stofmisbrugere	Horsens kommun	15	1.052	15	1.223	-	171	16
Skovbjergparken	Egely	Ikast-Brande kom	6	1.973	6	2.221	-	247	13
Skovbjergparken	Birkebo	Ikast-Brande kom	6	2.851	6	3.152	-	301	11
Skovbjergparken	Fyretoppen	Ikast-Brande kom	6	3.080	6	3.260	-	180	6
Skovbjergparken	Pilegården	Ikast-Brande kom	6	2.812	6	3.099	-	287	10
Skovbjergparken	Værksted	Ikast-Brande kom	30	738	30	793	-	56	8
Ørbæklund	Dagtilbud	Ikast-Brande kom	14	293	14	265	-	(28)	(10)
Ørbæklund	Døgntilbud, grundpakke 1	Ikast-Brande kom	9	2.125	9	1.476	-	(649)	(31)
Ørbæklund	Døgntilbud, grundpakke 2 (al	Ikast-Brande kom	14	1.866	14	1.782	-	(84)	(5)
Marienlund	Botilbud	Ikast-Brande kom	29	1.498	29	1.509	-	12	1
Bøgehusene	Bøgebo og Åbo døgn	Ikast-Brande kom	8	2.981	8	3.133	-	152	5
Bøgehusene	Bøgebo og Åbo, dag	Ikast-Brande kom	7	1.006	7	1.087	-	82	8
Bøgehusene	Bøgehusene, Skovbo, specia	Ikast-Brande kom	6	2.468	6	2.695	-	227	9
Brande Åcenter	Botilbud	Ikast-Brande kom	32	2.503	32	2.713	-	210	8
Brande Åcenter	Aktivitets- og samværstilbud,	Ikast-Brande kom	32	454	32	553	-	99	22
Bellisbo	Botilbud	Ikast-Brande kom	11	1.620	11	1.955	-	334	21
Bellisparken	Botilbud	Ikast-Brande kom	8	519	8	537	-	18	4

Gartneriet Garland	Dagtilbud	Ikast-Brande kom	20	419	20	479	-	60	14
Regnbuen	Dagcenter	Ikast-Brande kom	8	606	8	714	-	108	18
Regnbuen	Daghjem	Ikast-Brande kom	12	683	12	808	-	126	18
Lundgården	Værksted	Ikast-Brande kom	20	300	20	252	-	(48)	(16)
Lundgården	Daghjem	Ikast-Brande kom	5	285	5	279	-	(6)	(2)
Lundgården	Dagcenter	Ikast-Brande kom	14	313	14	310	-	(3)	(1)
Nr. Nissum skole	Specialundervisning	Lemvig kommune	47	972	51	934	4	(38)	(4)
Nr. Nissum SFO	SFO	Lemvig kommune	25	363			(25)	(363)	(100)
Lemvig Ungdomsgård	Klubtilbud	Lemvig kommune	40	344			(40)	(344)	(100)
Kær-Huset	Kær-huset SEL	Lemvig kommune	11	2.029	11	2.027	-	(2)	(0)
Kær-Huset	Kær-huset ALB	Lemvig kommune	10	1.798	10	1.852	-	54	3
Borgerskolen	Borgerskolen	Lemvig kommune	14	1.266	14	510	-	(756)	(60)
Dag- og døgncenter L	Beskyttet beskæftigelse	Lemvig kommune	10	286	5	283	(5)	(3)	(1)
Dag- og døgncenter L	Dagcenter	Lemvig kommune	19	404	20	428	1	24	6
Dag- og døgncenter L	Daghjem	Lemvig kommune	27	425	30	435	3	9	2
Labyrinten	Labyrinten	Lemvig kommune	32	2.211	32	2.242	-	31	1
Søvejen 8	Botilbud	Lemvig kommune	5	1.022			(5)	(1.022)	(100)
Det kreative kunstneri	Rom gl. Skole	Lemvig kommune	15	296			(15)	(296)	(100)
Det kreative kunstneri	Projekt Livsmod	Lemvig kommune	10	203			(10)	(203)	(100)
Djurslandsskolen	Skoledel	Norddjurs kommu	127	704	140	692	13	(12)	(2)
Djurslandsskolen	SFO	Norddjurs kommu	93	475	106	429	13	(46)	(10)
Amtslige specialklass	Skoledel	Norddjurs kommu	21	763	22	428	1	(335)	(44)
Amtslige specialklass	SFO	Norddjurs kommu	21	233	22	172	1	(61)	(26)
Djurshøj alm. Døgnpla	Børn og Unge, socialt truede	Norddjurs kommu	18	1.923	18,0	1.977	-	55	3
Djurshøj, Ungeafdelin	Børn og Unge, socialt truede	Norddjurs kommu	3	630	0,0	0	(3)	(630)	(100)
Dolmerhave (Boforme	Dolmerhave (Boformer)	Norddjurs kommu	10	1.418		1.291	(10)	(127)	(9)
Boform - Grenaa Bo-	Fælles	Norddjurs kommune				1.454	-	1.454	
Boform - Grenaa Bo-	Trekanten - Multihandicapped	Norddjurs kommu	4	1.422		1.455	(4)	33	2
Boform - Grenaa Bo-	Trekanten Rød/gul og Lang g	Norddjurs kommu	25	971		1.225	(25)	254	26
Bofællesskab Grenaa	Mellemgården og Ålunden	Norddjurs kommu	15	643		1.313	(15)	670	104
Bokollektivet i Ørsted	Fælles	Norddjurs kommune				287	-	287	
Bokollektivet i Ørsted	Kærvang/Skovvang	Norddjurs kommu	33	1.193		366	(33)	(827)	(69)
Dagtilbud - Grenaa Bo	Fælles	Norddjurs kommune				501	-	501	
Dagtilbud - Grenaa Bo	Nærheden - Aktivitetscenter	Norddjurs kommu	41	306		112	(41)	(194)	(63)
Dagtilbud - Grenaa Bo	Nærheden - Dagcenter	Norddjurs kommu	13	384		319	(13)	(65)	(17)
Dagtilbud - Grenaa Bo	Nærheden - Daghjem	Norddjurs kommu	13	524		684	(13)	160	31
Dagtilbud - Grenaa Bo	Nærheden - Produktion	Norddjurs kommu	18	127		227	(18)	100	78
Dagtilbud - Rougsøce	Fælles	Norddjurs kommune				228	-	228	

Dagtilbud - Rougsøce	Aktivitetscenter	Norddjurs kommu	54				(54)	-	
Dagtilbud - Rougsøce	Dagcenter	Norddjurs kommu	10				(10)	-	
Dagtilbud - Rougsøce	Daghjem	Norddjurs kommu	10				(10)	-	
Dagtilbud - Rougsøce	Produktion	Norddjurs kommu	2				(2)	-	
Fabos bofællesskab	Bofællesskabet Pensionatet,	Odder kommune	8	2.321	8,0	2.525	-	204	9
Fabos bofællesskab	Bofællesskabet Hjørnet, grup	Odder kommune	13	1.357	13,0	1.447	-	90	7
Fabos bofællesskab	Bofællesskabet Krogen, Lund	Odder kommune	9	1.406	10,0	1.348	1	(58)	(4)
Fabos dagtilbud	Aktivitetscenter	Odder kommune	35	250	37,0	253	2	3	1
Fabos dagtilbud	Produktion	Odder kommune	15	89	15,0	95	-	6	7
Fabos dagtilbud	Dagcenter	Odder kommune	9	375	9,0	401	-	26	7
Fabos dagtilbud	Daghjem	Odder kommune	12	577	12,0	618	-	41	7
Parkvejens Skole	Specialklasser	Odder kommune	19	816	30,0	820	11	4	0
Randers Krisecenter	(Tom)	Randers Kommu	9	2.021	9	2.092	-	71	4
Åbo	§110 Forsorgstilbud for sinds	Randers Kommu	10	1.191	10	1.235	-	44	4
Bocenter Harriedslev	§108	Randers Kommu	9	2.083	9	2.155	-	73	3
Bocenter Harriedslev	§185b Al. Bo. Lov støtte efter	Randers Kommu	16	1.080	16	1.117	-	38	3
Børnecenter Randers	§32	Randers Kommu	10	1.210	10	1.253	-	42	4
Børnecenter Randers	§32	Randers Kommu	10	1.794	10	1.856	-	63	3
Misbrugscentret	§101	Randers Kommu	220	116	220	120	-	4	3
Høvejen Boform	§108	Randers Kommu	24	1.091	24	1.130	-	38	3
Marienborgvej Bofælle	§185b Al. Bo. Lov støtte efter	Randers Kommu	12	1.013	12	1.048	-	35	3
Marienborgvej Boform	§108	Randers Kommu	9	2.015	9	2.085	-	71	3
Marienborgvej Dagtilb	§103	Randers Kommu	17	456	17	472	-	16	3
DAC Takst 1	§103	Randers Kommu	16	147	16	152	-	5	3
DAC Takst 2	§103	Randers Kommu	16	282	16	292	-	10	3
DAC Takst 3	§103	Randers Kommu	17	393	17	406	-	14	3
Nyholm Takst 1	§103	Randers Kommu	31	117	31	121	-	4	3
Nyholm Takst 2	§103	Randers Kommu	31	214	31	222	-	8	4
Nyholm Takst 3	§103	Randers Kommu	32	303	32	313	-	11	3
Holberghus Takst 1	§67, stk 2	Randers Kommu	12	3.279	12	3.394	-	115	3
Holberghus Takst 2	§67, stk 2	Randers Kommu	12	2.229	12	2.307	-	78	3
Hjørnestenen	§110	Randers Kommu	26	1.073	26	1.111	-	38	3
Ladegården Boform	§108	Randers Kommu	14	1.139	14	1.179	-	40	4
Ladegården Bofælles	§185b Al. Bo. Lov støtte efter	Randers Kommu	5	1.036	5	1.073	-	36	3
Ladegården Dagtilbud	§103	Randers Kommu	19	352	19	364	-	12	3
Spentrup Bofællesska	§185b Al. Bo. Lov støtte efter	Randers Kommu	8	701	8	726	-	25	4
Små Bofællesskaber	§185b Al. Bo. Lov støtte efter	Randers Kommu	63	659	63	682	-	23	3
DAC Takst 4	§103	Randers Kommu	17	520	17	538	-	18	4

Nyholm Takst 4	§103	Randers Kommu	32	398	32	411	-	14	3
Tronholmen takst 1	§108	Randers Kommu	27	1.316	27	1.362	-	46	3
Tronholmen takst 2	§108	Randers Kommu	27	913	27	945	-	32	3
Høvejen Bofællesskal	§185b Al. Bo. Lov støtte efter	Randers Kommu	16	886	16	917	-	31	4
Specialbørnehaven	Specialbørnehave	Ringkøbing-Skjer	14	1.009	14	1.036	-	27	3
Socialpsykiatrisk Cent	Botilbud ABL	Ringkøbing-Skjer	10	1.694	10	1.773	-	79	5
Socialpsykiatrisk Cent	Botilbud midlertidig	Ringkøbing-Skjer	10	1.008	10	1.055	-	47	5
Socialpsykiatrisk Cent	Hotelplads	Ringkøbing-Skjer	2,49	975	2,5	1.020	-	45	5
Socialpsykiatrisk Cent	Dagcenter	Ringkøbing-Skjer	27	331	27	346	-	15	4
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Specialgruppe 1	Ringkøbing-Skjer	21	1.958	21	2.050	-	92	5
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Specialgruppe 2	Ringkøbing-Skjer	7	2.262	7	2.368	-	106	5
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Døvblindegrupp	Ringkøbing-Skjer	5	2.951	5	3.089	-	138	5
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Enkeltmandspro	Ringkøbing-Skjer	4	5.170	4	5.412	-	242	5
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Specialgruppe 1	Ringkøbing-Skjer	21	527	21	551	-	24	4
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Specialgruppe 2	Ringkøbing-Skjer	7	603	7	631	-	28	5
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Døvblindegrupp	Ringkøbing-Skjer	5	776	5	812	-	36	5
Center Bakkehuset	Bakkehuset, Enkeltmandspro	Ringkøbing-Skjer	4	1.330	4	1.392	-	62	5
Skelbækcentret: Holm	Holmelunden	Ringkøbing-Skjer	32	1.263	32	1.322	-	59	5
Skelbækcentret: MSM	MSM, beskyttet beskæftigelse	Ringkøbing-Skjer	15	198	15	207	-	9	5
Skelbækcentret: MSM	MSM, dagcenter	Ringkøbing-Skjer	32,5	358	32,5	375	-	17	5
Skelbækcentret: MSM	MSM, daghjem	Ringkøbing-Skjer	7	717	7	750	-	33	5
Å-Centret: Skjern Indu	Skjern Industri-Service, besky	Ringkøbing-Skjer	31	215	31	225	-	10	4
Å-centret	Å-Centret, beskyttet beskæfti	Ringkøbing-Skjer	50	174	50	182	-	8	5
Å-centret	Å-Centret, dagcenter	Ringkøbing-Skjer	32	269	32	281	-	12	4
Å-centret	Å-Centret, daghjem	Ringkøbing-Skjer	6,5	492	6,5	515	-	23	5
Silkeborg Krisecenter	Ophold	Silkeborg kommu	5	1.969	5	1.967	-	(2)	(0)
C. Knaps Minde	Hovedinstitutionen	Silkeborg kommu	22	1.602	25	1.730	3	128	8
C. Knaps Minde	Obs.pladser	Silkeborg kommu	4	1.784			(4)	(1.784)	(100)
C. Knaps Minde	Højen	Silkeborg kommu	8	1.883	8	1.950	-	67	4
Misbrugscenter Silkeb	Marienlundsvej	Silkeborg kommu	4	794	4	1.057	-	263	33
Misbrugscenter Silkeb	Huset - Søndergade	Silkeborg kommu	12	277	12	290	-	13	5
Misbrugscenter Silkeb	Misbrugscentret - ambulant (e	Silkeborg kommu	154	107	154	108	-	1	1
Misbrugscenter Silkeb	Misbrugscentret - klinik	Silkeborg kommu	70	53	90	56	20	3	5
Misbrugscenter Silkeb	Misbrugcentret - klinik (lægeli	Silkeborg kommune			70	38	70	38	
Misbrugscenter Silkeb	Bostøtte (ved 1 og 4 persone	Silkeborg kommune			6	790	6	790	
Forsorgshjemmet God	Godrum - Huset	Silkeborg kommu	2	1.043	2	1.098	-	55	5
Forsorgshjemmet God	Godrum - Landlyst	Silkeborg kommu	7	1.010	7	1.602	-	593	59
Forsorgshjemmet God	Lysbro - bostøtte §85 (2 pers	Silkeborg kommune			12	189	12	189	

Forsorgshjemmet God	Lysbro	Silkeborg kommu	11	868	11	929	-	60	7
Forsorgshjemmet God	Lysbro - udslusning	Silkeborg kommu	6	171	6	174	-	3	2
Forsorgshjemmet God	Godrum - forsorgshjem	Silkeborg kommu	21	1.065	21	1.340	-	275	26
Alkoholrådgivningen	Alkoholrådgivning	Silkeborg kommu	140	56	140	72	-	16	28
Dybkær Specialskole	Fælles	Silkeborg kommu	174	12			(174)	(12)	(100)
Dybkær Specialskole	Skole	Silkeborg kommu	100	777	94	824	(6)	47	6
Dybkær Specialskole	SFO	Silkeborg kommu	74	543	72	578	(2)	35	7
Langsøskolen	Skole	Silkeborg kommu	21	821	21	964	-	143	17
Langsøskolen	Særydelse - særlig støtte til 1	Silkeborg kommu	1	291	1	306	-	15	5
Ans Skole - Nørskovlu	Skole	Silkeborg kommu	28	794	29	835	1	41	5
Thorning Skole	Skole	Silkeborg kommu	14	917	22	965	8	48	5
Botilbuddene i Hinge -	Ophold - fysio- og ergoterapi	Silkeborg kommune			15	1.609	15	1.609	
Daghus Kjellerup/Hing	Værksted	Silkeborg kommune			26	443	26	443	
AUC Kastaniehuset - 5	Værkstedsaktivitet	Silkeborg kommune			25	333	25	333	
Birkeparken - 550105	Socialpædagogisk behandling	Silkeborg kommune			12	1.700	12	1.700	
Klosterhaven - 550160	Ophold	Silkeborg kommune			12	1.854	12	1.854	
Kernen - takstgruppe	Værksted	Silkeborg kommune			9	367	9	367	
Kernen - takstgruppe	Værksted	Silkeborg kommune			29	408	29	408	
Kernen - takstgruppe	Værksted	Silkeborg kommune			22	489	22	489	
Lysbroskolen - 552120	Loftet	Silkeborg kommune			8	1.061	8	1.061	
Lysbroskolen - 317100	Årskurser	Silkeborg kommune			25	640	25	640	
Lysbroskolen - 346100	Ungdomsuddannelse	Silkeborg kommune			25	700	25	700	
Nørreskov Bodel 1 & 2	Ophold	Silkeborg kommune			14	1.492	14	1.492	
Nørreskov Bodel 3 - 55	Ophold	Silkeborg kommune			5	2.041	5	2.041	
Nørreskov Bodel 4 - 55	Ophold	Silkeborg kommune			8	1.545	8	1.545	
Nørreskov Bodel 5 - 552132		Silkeborg kommune			8	968	8	968	
Aktivitetscenter Lillehøjvej - Takst 1		Silkeborg kommune			21	222	21	222	
Aktivitetscenter Lillehøjvej - Takst 2		Silkeborg kommune			39	386	39	386	
Aktivitetscenter Lillehøjvej - takst 3		Silkeborg kommune			12	519	12	519	
Solbakkevej - Kernen	Ophold	Silkeborg kommune			7	2.066	7	2.066	
Solbakkevej - H-huse	samværsaktivitet	Silkeborg kommune			8	1.225	8	1.225	
Solbakkevej - A-huset	samværsaktivitet	Silkeborg kommune			7	580	7	580	
Tulipanvej - 550135	Ophold	Silkeborg kommune			19	1.743	19	1.743	
Kejlstrupvej - 550145	Ophold	Silkeborg kommune			8	1.870	8	1.870	
Tulipanvej - 552137	Ophold	Silkeborg kommune			6	827	6	827	
Viborgvej - Takst 1		Silkeborg kommune			4	227	4	227	
Viborgvej - Takst 2		Silkeborg kommune			35	361	35	361	
Viborgvej - Takst 3		Silkeborg kommune			11	413	11	413	

Viborgvej - Takst 4		Silkeborg kommune		14	513	14	513	
Cafe på vejen - 559110		Silkeborg kommune		100	43	100	43	
Botilbud Horsensvej -	Ophold	Silkeborg kommune		9	2.885	9	2.885	
Solbo - 523110	Ophold	Silkeborg kommune		15	2.772	15	2.772	
Solsikken - 517110	Ophold	Silkeborg kommune		10	1.446	10	1.446	
Skovbo	Blæksprutten	Skanderborg kommune		12	3.598	12	3.598	
Skovbo	Lærken/Sommerfuglen	Skanderborg kommune		12	2.813	12	2.813	
Æsken	Æsken	Skanderborg kommune		8	1.446	8	1.446	
AUC Bakkehuset	AUC Bakkehuset lav	Skanderborg kommune		7	155	7	155	
AUC Bakkehuset	AUC Bakkehuset høj	Skanderborg kommune		10	309	10	309	
Kjærsholm	Kjærsholm Boform	Skanderborg kommune		17	1.499	17	1.499	
Bavnebjerg Bo- og ak	Fysisk handicappede	Skanderborg kommune		9	2.728	9	2.728	
Bavnebjerg Bo- og ak	Øvrige (bofællesskab) boform	Skanderborg kommune		2	1.783	2	1.783	
Bavnebjerg Bo- og ak	Øvrige (bofællesskab) almen	Skanderborg kommune		8,75	2.087	9	2.087	
Bavnebjerg Bo- og ak	Socialt handicappede	Skanderborg kommune		8	2.729	8	2.729	
Bavnebjerg Bo- og ak	Aktivitetscenter	Skanderborg kommune		44	329	44	329	
Bavnebjerg Bo- og ak	Dagcenter	Skanderborg kommune		19	373	19	373	
Bavnebjerg Bo- og ak	Daghjem	Skanderborg kommune		12	502	12	502	
Bavnebjerg Bo- og ak	Produktion	Skanderborg kommune		24	133	24	133	
Hertha	Hertha-dagtilbud lav	Skanderborg kommune		3	318	3	318	
Hertha	Hertha-dagtilbud normal	Skanderborg kommune		12	423	12	423	
Hertha	Hertha-dagtilbud høj	Skanderborg kommune		4	529	4	529	
Solsikken	Bofællesskab	Skanderborg kommune		5	1.139	5	1.139	
Solsikken	Botilbud Almen	Skanderborg kommune		20	1.583	20	1.583	
Bostederne i Skander	Det grønne hjørne, midtergru	Skanderborg kommune		12	1.053	12	1.053	
Bostederne i Skander	Det grønne hjørne, midtergru	Skanderborg kommune		12	1.175	12	1.175	
Bostederne i Skander	Skrænten	Skanderborg kommune		16	770	16	770	
Bostederne i Skander	Poul la Coursvej	Skanderborg kommune		14	809	14	809	
Bostederne i Skander	Kilden, Kildevej	Skanderborg kommune		8	710	8	710	
Bostederne i Skander	Tanderupvej Samsø	Skanderborg kommune		7	1.551	7	1.551	
Bostederne i Skander	Daghjem klub Møllegade	Skanderborg kommune		4	614	4	614	
Bostederne i Skander	Dagcenter Samsø Onsbjerg g	Skanderborg kommune		6	605	6	605	
Sølund	Takst 1	Skanderborg kommune		18,5	1.371	19	1.371	
Sølund	Takst 2	Skanderborg kommune		3,5	1.684	4	1.684	
Sølund	Takst 3	Skanderborg kommune		31	1.876	31	1.876	
Sølund	Takst 4	Skanderborg kommune		13	2.028	13	2.028	
Sølund	Takst 4 almen	Skanderborg kommune		44	1.858	44	1.858	
Sølund	Takst 5 almen	Skanderborg kommune		8	2.960	8	2.960	

Sølund	Takst 6	Skanderborg kommune			6	3.429	6	3.429		
Sølund	Takst 6 almen	Skanderborg kommune			14	3.233	14	3.233		
Sølund	Takst 7	Skanderborg kommune			6	8.436	6	8.436		
Sølund	Takst 8	Skanderborg kommune			0	-	-	#VÆRDI!		
Sølund	Takst 8 almen	Skanderborg kommune			32	1.633	32	1.633		
Sølund	Takst 9	Skanderborg kommune			28	2.950	28	2.950		
Sølund	Takst 9 almen	Skanderborg kommune			12	2.581	12	2.581		
Sølund	Bofællesskabet Sygehusvej	Skanderborg kommune			9	1.030	9	1.030		
Sølund	Aktivitetscenter	Skanderborg kommune			35	208	35	208		
Sølund	Dagcenter	Skanderborg kommune			42	361	42	361		
Sølund	Daghjem	Skanderborg kommune			108	498	108	498		
Alkoholrådgivningen i	Alkoholrådgivningen i Skande	Skanderborg kommune			80	101	80	101		
ZigZag	ZigZag	Skanderborg kommune			12	237	12	237		
Skanvær	Psykiatrisk klub	Skanderborg kommune			25	75	25	75		
Skanvær	Skanvær lav	Skanderborg kommune			10	173	10	173		
Skanvær	Skanvær høj	Skanderborg kommune			10	345	10	345		
Ryhavegård	Jordbrugsprojektet	Skanderborg kommune			8	268	8	268		
Bofællesskabet Mejse	Bofællesskabet Mejsevej	Skive kommune	7	1.548	7	1.610	-	62	4	
Bofællesskaberne Ge	Bofællesskaberne Gefionsvej	Skive kommune	16	1.604	16	1.668	-	64	4	
Boenheden Mejsevej	Boenheden Mejsevej	Skive kommune	11	2.023	11	2.104	-	81	4	
Boenheden Nattergal	Boenheden Natergalevej	Skive kommune	15	1.671	15	1.738	-	67	4	
Boenheden Jyllandsg	Boenheden Jyllandsgade	Skive kommune	11	1.944	11	2.022	-	78	4	
Boenheden Hjaltesve	Boenheden Hjaltesvej	Skive kommune	7	2.191	7	2.279	-	88	4	
Botilbudet Thinggade	Botilbudet Thinggade	Skive kommune	8	3.766	8	3.917	-	151	4	
Botilbudet Resenvej	Botilbudet Resenvej	Skive kommune	11	1.800	11	1.872	-	72	4	
Solbakken	Solbakken	Skive kommune	5	1.974	5	2.053	-	79	4	
Huset	Huset	Skive kommune	23	370	23	385	-	15	4	
Magneten	Magneten	Skive kommune	42	446	42	464	-	18	4	
Skovly	Værksted	Skive kommune	25	160	25	166	-	6	4	
Skovly	Dagcenter	Skive kommune	38	288	38	300	-	12	4	
Skovly	Daghjem	Skive kommune	20	482	20	501	-	19	4	
Nordstjernen	Døgninstitution for børn og ur	Struer kommune	15	2.455	15	2.533	-	78	3	
Nordstjernen	Aflastning børn og unge, wee	Struer kommune	3,1	3.055	3,1	3.152	-	97	3	
Nordstjernen	Aflastning børn og unge, hver	Struer kommune	6,9	2.182	6,9	2.251	-	69	3	
Struer Skolehjem	Døgninstitution, socialt truede	Struer kommune	27	2.053	27	2.089	-	36	2	
Struer Skolehjem	Undervisning, socialt truede b	Struer kommune	27	680	27	734	-	54	8	
Fønixgården	Døgninstitution, psykisk hand	Struer kommune	24	1.833	24	2.533	-	700	38	
Fjordbo	Døgninstitution, psykisk hand	Struer kommune	5	3.041	5	3.011	-	(30)	(1)	

Fjordbo	Dagcenter, psykisk handicapp	Struer kommune	5	737	5	694	-	(43)	(6)
Struerværkstedet	Værksted, psykisk handicapp	Struer kommune	26	230	26	242	-	12	5
Struerværkstedet	Dagcenter, psykisk handicapp	Struer kommune	14	419	10	424	(4)	5	1
Struerværkstedet	Daghjem, psykisk handicappe	Struer kommune	10	451	14	450	4	(1)	(0)
Egeskovhus	Egeskovhus	Viborg kommune	8	3.359	10	3.511	2	152	5
Fritidshjemmet Nørreh	Fritidshjemmet Nørrehus	Viborg kommune	75	614	75	642	-	28	5
Daginstitutionen Nørre	Daginstitutionen Nørrehus	Viborg kommune	14	1.190	14	1.243	-	53	4
Laboremus BV	Laboremus BV	Viborg kommune	57	297	57	310	-	13	4
Trepas	Trepas	Viborg kommune	85	251	85	263	-	12	5
Gimle	Gimle	Viborg kommune	40	419	40	438	-	19	4
Dagtilbud Viborg	Dagtilbud Viborg	Viborg kommune	91	399	91	417	-	18	5
Aflastning Syd	Aflastning Syd	Viborg kommune	4	2.077	4	2.170	-	93	4
Ungdomskollegiet	Ungdomskollegiet	Viborg kommune	7	1.718	7	1.795	-	77	4
Safranvej	Safranvej	Viborg kommune	9	1.814	9	1.896	-	82	4
Merkurvej	Merkurvej	Viborg kommune	7	1.851	7	1.934	-	83	4
Hedevænget	Hedevænget	Viborg kommune	11	1.860	11	1.944	-	84	5
Kildevænget	Kildevænget	Viborg kommune	11	1.780	11	1.860	-	80	5
Kærsangervej	Kærsangervej	Viborg kommune	12	2.038	12	2.130	-	92	5
Egehøj	Egehøj	Viborg kommune	11	1.609	11	1.681	-	72	4
Gudenåvej	Gudenåvej	Viborg kommune	11	1.711	11	1.788	-	77	5
Bof. Grønneparken	Bof. Grønneparken	Viborg kommune	8	1.635	8	1.708	-	73	4
Bof. Kærsangervej	Bof. Kærsangervej	Viborg kommune	5	839	5	877	-	38	4
Bof. Neptunvej	Bof. Neptunvej	Viborg kommune	7	1.862	7	1.946	-	84	5
Bof. Merkurvej	Bof. Merkurvej	Viborg kommune	5	735	5	768	-	33	4
Bof. Skaglen	Bof. Skaglen	Viborg kommune	14	1.307	14	1.366	-	59	5
Bof. Skaglen 63	Bof. Skaglen 63	Viborg kommune	3	719	3	752	-	33	5
Bof. Solvænget	Bof. Solvænget	Viborg kommune	6	532	6	556	-	24	4
Vibohøj, Døgnophold	Vibohøj, Døgnophold 1) 1a)	Viborg kommune	54	871	54	911	-	40	5
Vibohøj, Jegstrupvej	Vibohøj, Jegstrupvej	Viborg kommune	4,3	184	5	193	1	9	5
Vibohøj, Dagtilbud	Vibohøj, Dagtilbud	Viborg kommune	65,8	154	66	161	0	7	4
Viborg Krisecenter	Viborg Krisecenter	Viborg kommune	9	922	9	963	-	41	4
Viborg Rusmiddelcent	Viborg Rusmiddelcenter - Alk	Viborg kommune	100	67	100	70	-	3	5
Viborg Rusmiddelcent	Viborg Rusmiddelcenter - Mis	Viborg kommune	168	112	168	117	-	5	4
Viborg Rusmiddelcent	Viborg Rusmiddelcenter - Dø	Viborg kommune	3	713	3	745	-	32	4
Viborg Rusmiddelcent	Viborg Rusmiddelcenter - Da	Viborg kommune	9	355	9	371	-	16	4
Viborg Rusmiddelcent	Viborg Rusmiddelcenter - Alk	Viborg kommune	35	64	35	67	-	3	4
Viborg Rusmiddelcent	Viborg Rusmiddelcenter - Mis	Viborg kommune	64	116	64	122	-	6	5
Viborg Rusmiddelcent	Viborg Rusmiddelcenter - Da	Viborg kommune	5	529	5	553	-	24	4

Nørremarken BV	Nørremarken BV	Viborg kommune	54	308	54	322	-	14	5
Søndermarkens Værk	Søndermarkens Værksted	Viborg kommune	20	221	20	231	-	10	4
Daghus Viborg	Daghus Viborg	Viborg kommune	95	364	95	380	-	16	5
Stokrosevej	Stokrosevej	Viborg kommune	16	1.843	16	1.926	-	83	5
Lavendelvej	Lavendelvej	Viborg kommune	10	2.948	10	3.080	-	132	4
Sct. Jørgensvej	Sct. Jørgensvej	Viborg kommune	13	345	13	360	-	15	4
Søndermarken	Søndermarken	Viborg kommune	40	1.654	40	1.728	-	74	4
Rosenvængets Skole	Rosenvængets Skole	Viborg kommune	89	992	89	1.036	-	44	4
Sct. Mikkelskolen	Sct. Mikkelskolen	Viborg kommune	24	786	24	822	-	36	5
Videbechs allé	Videbechs allé	Viborg kommune	12	639	12	668	-	29	4
Familiecenter Viborg	Familiecenter Viborg	Viborg kommune	8	3.186	8	3.330	-	144	5
Nørresø Børnepensio	Nørresø Børnepension	Viborg kommune	8	2.125	8	2.221	-	96	5
ROBA	1. Dagaktiviteter på Skovly ak	Syddjurs kommune			4	156	4	156	
ROBA	2. Dagaktiviteter på Skovly ak	Syddjurs kommune			40	234	40	234	
ROBA	3. Dagaktiviteter på Skovly ak	Syddjurs kommune			1	390	1	390	
ROBA	4. Dagaktiviteter på Skovly ak	Syddjurs kommune			18	484	18	484	
ROBA	5. Dagsktiviteter på Skovly ak	Syddjurs kommune			1	1.404	1	1.404	
ROBA	6. Døgnophold i Vestergård	Syddjurs kommune			4	3.724	4	3.724	
ROBA	7. Døgnophold i Lille Eje	Syddjurs kommune			6	1.975	6	1.975	
ROBA	8. Døgnophold i Rød og Grøn	Syddjurs kommune			15	1.538	15	1.538	
ROBA	9. Døgnophold i Blå	Syddjurs kommune			6	2.086	6	2.086	
ROBA	10. Ekstra støttetimer	Syddjurs kommune				735	-	735	
Maria Magdalene	1. Dagaktiviteter på Aktivitets	Syddjurs kommune			1	163	1	163	
Maria Magdalene	2. Dagaktiviteter på Aktivitets	Syddjurs kommune			40	245	40	245	
Maria Magdalene	3. Dagaktiviteter på Aktivitets	Syddjurs kommune			4	408	4	408	
Maria Magdalene	4. Dagaktiviteter på Aktivitets	Syddjurs kommune			17	505	17	505	
Maria Magdalene	5. Dagaktiviteter på Aktivitets	Syddjurs kommune			3	1.956	3	1.956	
Maria Magdalene	6. Døgnophold i Råmosen	Syddjurs kommune			6	1.467	6	1.467	
Maria Magdalene	7 Døgnophold i Lanternen/AB	Syddjurs kommune			8	731	8	731	
Maria Magdalene	8. Døgnophold i Broen/ABL §	Syddjurs kommune			8	1.152	8	1.152	
Maria Magdalene	9. Døgnophold i Kahytten/ABL	Syddjurs kommune			8	1.599	8	1.599	
Maria Magdalene	10. Ekstra støttetimer	Syddjurs kommune					-	-	
Misbrugscenteret	1. Misbrugsbehandling - korte	Syddjurs kommune					-	-	
Misbrugscenteret	2. Misbrugsbehandling - læng	Syddjurs kommune					-	-	
Misbrugscenteret	3. Udlevering af Metadon på a	Syddjurs kommune					-	-	
Misbrugscenteret	4. Udlevering af Metadon af F	Syddjurs kommune					-	-	
Misbrugscenteret	5. Udlevering af Metadon i ce	Syddjurs kommune					-	-	
Misbrugscenteret	6. Udlevering af Buprenofin i	Syddjurs kommune					-	-	

Margrethebørnehaver	§ 32 specialbørnehave	Syddjurs Kommune			6	1.583	6	1.583	
Ådalsskolen	Specialskole	Syddjurs Kommune			25	1.138	25	1.138	
Birkebakken	Birkebakken	Århus kommune	24	2.525	24	2.655	-	129	5
Birkebakken	Bofællesskaber Birkebo og S	Århus kommune	16	1.092	16	1.148	-	56	5
Bøgholt	Bøgholt	Århus kommune	38	1.821	38	1.914	-	93	5
Bøgholt	Zonegården	Århus kommune	4	1.033	4	1.086	-	53	5
Bøgholt	Intern skole	Århus kommune	30	672	30	707	-	34	5
Bøgholt	Efterværn	Århus kommune	0	378	0	398	-	19	5
Dalgården	Dalgården + Åhaven (efter 1.	Århus kommune	38	2.090	38	2.197	-	107	5
Dalgården	Dalgården	Århus kommune	35	1.900	35	1.997	-	97	5
Dalgården	Intern skole	Århus kommune	28	679	28	714	-	35	5
Døgncentret	Kong Chr. Børnehjem	Århus kommune	28	2.409	28	2.533	-	123	5
Døgncentret	Bethesda - familie	Århus kommune	12	1.970	12	2.071	-	101	5
Døgncentret	Bethesda - Børneafdeling	Århus kommune	8	2.386	8	2.508	-	122	5
Døgncentret	Rishøj	Århus kommune	9	2.851	9	2.997	-	146	5
Døgncentret	Intern skole (Rishøj)	Århus kommune	9	660	9	694	-	34	5
Eghøj	Turbo4	Århus kommune	5	2.354	5	2.475	-	121	5
Eghøj	Turbo3	Århus kommune	3	299	3	314	-	15	5
Eghøj	Turbo	Århus kommune	11	1.833	11	1.927	-	94	5
Eghøj	Langenæs, familieboligen	Århus kommune	2	751	2	790	-	38	5
Eghøj	Ny Skovvang	Århus kommune	5	4.615	5	4.851	-	236	5
Eghøj	Fløjen akuttilbud (tidligere Eg	Århus kommune	10	3.251	10	3.417	-	166	5
Eghøj	Beskæftigelse	Århus kommune	3	1.137	3	1.196	-	58	5
Eghøj	Intern skole	Århus kommune	2	1.137	2	1.196	-	58	5
Eghøj	projekt nr 1.	Århus kommune	0	2.494	0	2.622	-	128	5
Eghøj	projekt nr 2.	Århus kommune	0	3.294	0	3.463	-	169	5
Eghøj	projekt nr 3.	Århus kommune	0	4.631	0	4.868	-	237	5
Eghøj	projekt nr 4.	Århus kommune	0	5.738	0	6.032	-	294	5
Eghøj	projekt nr 5.	Århus kommune	0	7.122	0	7.487	-	365	5
Eghøj	projekt nr 6.	Århus kommune	0	9.198	0	9.669	-	471	5
Eghøj	projekt nr 7.	Århus kommune	0	11.966	0	12.579	-	613	5
Eghøj	projekt nr 8.	Århus kommune	0	14.319	0	15.052	-	733	5
Eghøj	projekt nr 9.	Århus kommune	0	17.502	0	18.398	-	896	5
Eghøj	projekt nr 10.	Århus kommune	0	1.854	0	1.949	-	95	5
Ellengården	ELLENGÅRDEN	Århus kommune	16	1.178	16	1.239	-	60	5
Familiebehandling	Forebyggende tilbud:	Århus kommune	483	234	483	245	-	12	5
Familieværksteder	Forebyggende tilbud:	Århus kommune	118	629	118	662	-	32	5
Heimdal	Heimdal	Århus kommune	20	3.101	20	3.260	-	159	5

Heimdal	Ny afdeling	Århus kommune	8	-	8	-	-	-		
Miniinstitutionerne i Å	Miniinstitutionerne i Århus	Århus kommune	58	1.860	58	1.955	-	95	5	
Pædagogisk støtte i h	Efterværn	Århus kommune	0	363	0	382	-	19	5	
Pædagogisk støtte i h	Kontaktperson	Århus kommune	0	363	0	382	-	19	5	
Stensagergården	Stensagergården	Århus kommune	22	2.517	22	2.646	-	129	5	
Stensagergården	Ny afdeling	Århus kommune	10	-	10	-	-	-		
Ungdomscenter	Alléskolen	Århus kommune	30	656	30	689	-	34	5	
Ungdomscenter	MST - Multisystemisk terapi	Århus kommune	24	1.056	24	1.110	-	54	5	
Ungdomscenter	Socialpsykiatrisk team	Århus kommune	30	134	30	141	-	7	5	
Ungdomscenter	Misbrugsafdelingen	Århus kommune	40	203	40	214	-	10	5	
Ungdomscenter	Døgnafdelingen (tillægges op	Århus kommune	112	-	112	-	-	-		
Åhaven	Åhaven	Århus kommune	16	2.656	16	2.792	-	136	5	
Århus Krisecenter	ÅRHUS KRISECENTER	Århus kommune	16	1.243	16	1.307	-	64	5	
Aktivbo	Bostøtte til særligt socialt uds	Århus kommune	30	208	30	219	-	11	5	
Grundtvigsvej 14	Bostøtte til særligt socialt uds	Århus kommune	8	416	8	438	-	21	5	
Klyngehusene	Bostøtte til særligt socialt uds	Århus kommune	12	208	12	219	-	11	5	
Alkoholrådgivningen i	ALKOHOLRÅDGIVNINGEN I	Århus kommune	360	98	360	103	-	5	5	
Aros	Botilbud	Århus kommune	13	264	13	277	-	14	5	
Aros	Cafe	Århus kommune	90	74	90	78	-	4	5	
Basen	5.38 Dagtilbud	Århus kommune	20	318	20	334	-	16	5	
Basen	5.42 Forsorgstilbud	Århus kommune	35	457	35	480	-	23	5	
Basen	5.50 Boform	Århus kommune	1	1.553	1	1.633	-	80	5	
Center for misbrugsbe	Det kortvarende behandlingsa	Århus kommune	172	169	172	178	-	9	5	
Center for misbrugsbe	Det længerevarende behandl	Århus kommune	241	40	241	42	-	2	5	
Center for misbrugsbe	Kontakthuset	Århus kommune	40	146	40	154	-	7	5	
Center for misbrugsbe	Familiehuset	Århus kommune	37	372	37	391	-	19	5	
Center for misbrugsbe	Mindegade	Århus kommune	10	776	10	816	-	40	5	
Center for misbrugsbe	Halvvejshuset	Århus kommune	12	433	12	456	-	22	5	
Center for misbrugsbe	Madam Grøn	Århus kommune	70	53	70	55	-	3	5	
Tre Ege	5.32 Bostøtte (individuel takst	Århus kommune	1	-	1	-	-	-		
Tre Ege	5.38 Dagtilbud	Århus kommune	10	292	10	307	-	15	5	
Tre Ege	5.42 Forsorgstilbud	Århus kommune	50	940	50	988	-	48	5	
Tre Ege	5.50 Boform	Århus kommune	1	1.108	1	1.165	-	57	5	
Østervang	5.50 Boform (individuel takst)	Århus kommune	1	-	1	-	-	-		
Østervang	5.42 Forsorgstilbud inkl. syge	Århus kommune	112	1.365	112	1.435	-	70	5	
Østervang	5.32 Bostøtte, Kilden	Århus kommune	8	1.688	8	1.775	-	86	5	
Århusklinikken i Valde	Misbrugsbehandling	Århus kommune	306	53	306	56	-	3	5	
AUC Katrinebjerg Cer	Dagtilbud	Århus kommune	55	377	55	396	-	19	5	

AUC Kragelund	Dagtilbud	Århus kommune	26	453	26	477	-	23	5
Biffen	Dagtilbud	Århus kommune	55	248	55	261	-	13	5
Bostøtte skp (sats sto	Botilbud	Århus kommune	12	48	12	51	-	2	5
Center for specialund	Kompenserende specialunde	Århus kommune	41,1	627	41,1	659	-	32	5
Flexbo Botilbud (gamr	Botilbud	Århus kommune	30	170	30	179	-	9	5
Flexbo dagtilbud	Dagtilbud	Århus kommune	14	220	14	231	-	11	5
Fontænehuset	Dagtilbud	Århus kommune	30	367	30	385	-	19	5
Hasle-Kollegiet	Botilbud	Århus kommune	14	1.482	14	1.558	-	76	5
Højvang	Dagtilbud	Århus kommune	22	407	22	428	-	21	5
Industriværkstedet Sk	Dagtilbud	Århus kommune	35	275	35	289	-	14	5
Katrinebjerg Centret	Botilbud	Århus kommune	20	1.247	20	1.310	-	64	5
Korsagergården	Botilbud	Århus kommune	14	1.148	14	1.207	-	59	5
Kragelund	Botilbud	Århus kommune	14	1.638	14	1.722	-	84	5
Kragelund	Botilbud -sats	Århus kommune	4	532	4	560	-	27	5
Midtbyen	Forsorgstilbud	Århus kommune	10	2.392	10	2.514	-	122	5
Midtbyen	Strandhuset	Århus kommune	4	468	4	492	-	24	5
Netværket ungetilbud	Dagtilbud	Århus kommune	10	360	10	378	-	18	5
Skt. Anna Gade	Dagtilbud	Århus kommune	46	313	46	329	-	16	5
Sletten	Forsorgstilbud	Århus kommune	10	861	10	905	-	44	5
Windsor	Botilbud	Århus kommune	15	1.386	15	1.457	-	71	5
Netværket	Dagtilbud	Århus kommune	10	378	10	398	-	19	5
Skt. Anna Gade	Dagtilbud	Århus kommune	46	56	46	59	-	3	5
Fristedet	Dagtilbud	Århus kommune	25	344	25	361	-	18	5
Albertsvænge	Bofællesskab	Århus kommune	12	332	12	349	-	17	5
Annehuse	Bofællesskab	Århus kommune	16	1.017	16	1.069	-	52	5
Bostøtte gruppe 1 (Nc	Bostøtte	Århus kommune	33	160	33	169	-	8	5
Bostøtte gruppe 2 (Me	Bostøtte	Århus kommune	63	214	63	225	-	11	5
Bostøtte gruppe 3 (Br	Bostøtte	Århus kommune	51	248	51	260	-	13	5
Bostøtte gruppe 4 (Ne	Bostøtte	Århus kommune	90	251	90	264	-	13	5
Børglumvej	Bofællesskab	Århus kommune	12	879	12	924	-	45	5
Grundtvigsvej 10-12	Bofællesskab	Århus kommune	24	454	24	477	-	23	5
Harlev	Bofællesskab	Århus kommune	20	872	20	917	-	45	5
Hasselager	Bofællesskab	Århus kommune	22	464	22	487	-	24	5
Kolt	Bofællesskab	Århus kommune	12	348	12	366	-	18	5
Mallinglund	Bofællesskab	Århus kommune	10	1.015	10	1.067	-	52	5
Myrholmsvej	Bofællesskab	Århus kommune	10	1.114	10	1.171	-	57	5
Nagelsvej	Bofællesskab	Århus kommune	13	306	13	322	-	16	5
Skejbyparken	Bofællesskab	Århus kommune	12	841	12	884	-	43	5

Skelagervej	Bofællesskab	Århus kommune	4	337	4	354	-	17	5
Stautruphus	Bofællesskab	Århus kommune	21	750	21	788	-	38	5
Stenhøj/Beder	Bofællesskab	Århus kommune	22	350	22	368	-	18	5
Søstjernen	Bofællesskab	Århus kommune	14	665	14	699	-	34	5
Mariendal	Samvær og Beskæftigelse	Århus kommune	5	207	5	218	-	11	5
Nordbyvænget	Beskyttede boliger	Århus kommune	22	1.126	22	1.183	-	58	5
Abildhus	Samvær og Beskæftigelse	Århus kommune	47	296	47	311	-	15	5
Bocenter Tranbjerg	- Bocenter Tranbjerg	Århus kommune	15	2.093	15	2.200	-	107	5
Bocenter Tranbjerg	Bofællesskab Tranbjerg	Århus kommune	13	1.278	13	1.343	-	65	5
Bocenter Tranbjerg	Bofællesskab Majvænget 91	Århus kommune	18	886	18	932	-	45	5
Bocenter Tranbjerg	Bofællesskab Majvænget 43	Århus kommune	6	1.460	6	1.535	-	75	5
Bøgeskovgård	Aktivitetscenter	Århus kommune	34	290	34	305	-	15	5
Bøgeskovgård	Produktion	Århus kommune	8	189	8	198	-	10	5
Bøgeskovgård	Dagcenter	Århus kommune	14	356	14	374	-	18	5
Bøgeskovgård	Daghjem	Århus kommune	12	445	12	467	-	23	5
Elmetoften	Produktion	Århus kommune	41	144	41	151	-	7	5
Elmetoften	Aktivitetscenter	Århus kommune	25	281	25	295	-	14	5
Elmetoften	Dagcenter	Århus kommune	3	343	3	361	-	18	5
Elmetoften	Daghjem	Århus kommune	1	-	1	-	-	-	
Frederiksbjerg Aktivite	Produktion	Århus kommune	14	171	14	180	-	9	5
Frederiksbjerg Aktivite	Aktivitetscenter	Århus kommune	20	343	20	361	-	18	5
Frederiksbjerg Aktivite	Dagcenter	Århus kommune	13	420	13	441	-	21	5
Frederiksbjerg Aktivite	Daghjem	Århus kommune	28	495	28	521	-	25	5
Handicaphjælpeordni	Timetakst	Århus kommune	2.985	176	2.985	185	-	9	5
Havkærparken	Bo fællesskab- Snåstrup Ves	Århus kommune	4	2.186	4	2.298	-	112	5
Havkærparken	Produktion	Århus kommune	46	64	46	67	-	3	5
Havkærparken	Aktivitetscenter	Århus kommune	54	277	54	291	-	14	5
Havkærparken	Dagcenter	Århus kommune	9	442	9	464	-	23	5
Havkærparken	Daghjem	Århus kommune	27	546	27	574	-	28	5
Karavana	Fælles	Århus kommune	1	209	1	220	-	11	5
Karavana	Produktion	Århus kommune	13	157	13	165	-	8	5
Karavana	Aktivitetscenter	Århus kommune	12	260	12	273	-	13	5
Karavana	Daghjem	Århus kommune	0	439	0	461	-	22	5
Karavana	Dagcenter	Århus kommune	2	387	2	407	-	20	5
Kontaktpersonordning	Kontaktperson	Århus kommune	8	796	8	837	-	41	5
Ledsageordningen	Ledsagelse	Århus kommune	188,1	171	188,1	180	-	9	5
Lyngåkollegiet	- Lyngåkollegiet	Århus kommune	34	1.118	34	1.175	-	57	5
Bronzealdertoften	Botilbud med døgnbemanding	Århus kommune	20	871	20	915	-	45	5

Bronzealdertoften	Botilbud uden døgnbemandin	Århus kommune	11	438	11	460	-	22	5
Lyngåkollegiet	- Lyngåkollegiet	Århus kommune	19	1.227	19	1.290	-	63	5
Lyngåskolen	Produktion (brobygning)	Århus kommune	0,5	220	0,5	231	-	11	5
Lyngåskolen	Aktivitetscenter (brobygning)	Århus kommune	17,5	274	17,5	288	-	14	5
Lyngåskolen	Dagcenter (brobygning)	Århus kommune	8,5	439	8,5	462	-	22	5
Lyngåskolen	Daghjem (brobygning)	Århus kommune	1	526	1	553	-	27	5
Lyngåskolen	- Neuroundervisning	Århus kommune	8	626	8	658	-	32	5
Lyngåskolen	- Kompenserende specialund	Århus kommune	26,5	1.491	26,5	1.568	-	76	5
Nygårdsvej	- Nygårdsvej Boform	Århus kommune	21	1.864	21	1.960	-	95	5
Nygårdsvej	Daghjem	Århus kommune	13	556	13	584	-	28	5
Nygårdsvej	Aktivitetscenter	Århus kommune	0	329	0	346	-	17	5
Nygårdsvej	Produktion	Århus kommune	0	133	0	140	-	7	5
Nygårdsvej	Dagcenter	Århus kommune	0	441	0	464	-	23	5
Skovlund	Skovlund (Boform)	Århus kommune	15	2.168	15	2.279	-	111	5
Skovlund	Skejbygårdsvej (Bofællesskal	Århus kommune	13	1.433	13	1.506	-	73	5
Skovlund	Daghjem	Århus kommune	14	501	14	527	-	26	5
Skovlund	Dagcenter	Århus kommune	0	398	0	418	-	20	5
Skovlund	Aktivitetscenter	Århus kommune	0	296	0	311	-	15	5
Skovlund	Produktion	Århus kommune	0	120	0	126	-	6	5
Solbakken	Absalonsgade	Århus kommune	5	1.567	5	1.647	-	80	5
Solbakken	Potte- og Karetmagertoften	Århus kommune	11	1.762	11	1.852	-	90	5
Solbakken	Dagcenter	Århus kommune	1	604	1	635	-	31	5
Solbakken	Daghjem	Århus kommune	9	436	9	458	-	22	5
Solbakken	Aktivitetscenter	Århus kommune	0	261	0	274	-	13	5
Solbakken	5.50 Boform	Århus kommune	7	2.855	7	3.001	-	146	5
Soras	Bostøtte, Højtakst	Århus kommune	26	319	26	335	-	16	5
Soras	Bostøtte, Lavtakst	Århus kommune	2	303	2	319	-	16	5
Soras	Samværstilbud	Århus kommune	26	171	26	179	-	9	5
Stefanshjemmet	5.32 Bostøtte	Århus kommune	45	1.972	45	2.073	-	101	5
Stefanshjemmet	Aktivitetscenter	Århus kommune	0,5	229	0,5	241	-	12	5
Stefanshjemmet	Dagcenter	Århus kommune	11,5	367	11,5	386	-	19	5
Stefanshjemmet	Daghjem	Århus kommune	49,5	436	49,5	459	-	22	5
Stefanshjemmet	Produktion	Århus kommune	0	104	0	109	-	5	5
Tingagergården	Boformer Autister	Århus kommune	14	1.914	14	2.012	-	98	5
Tingagergården	Boformer Øvrige	Århus kommune	10	1.506	10	1.583	-	77	5
Tingagergården - Bes	Aktivitetscenter	Århus kommune	1	286	1	300	-	15	5
Tingagergården - Bes	Dagcenter	Århus kommune	5	444	5	467	-	23	5
Tingagergården - Bes	Daghjem	Århus kommune	6	695	6	731	-	36	5

Værkstedet Århus No	Produktion	Århus kommune	51	102	51	107	-	5	5
Værkstedet Århus No	Aktivitetscenter	Århus kommune	60	290	60	305	-	15	5
Værkstedet Århus No	Dagcenter	Århus kommune	9	332	9	349	-	17	5
Værkstedet Århus No	Daghjem	Århus kommune	3	592	3	622	-	30	5
Produktion	Ressourcegruppe 1	Århus kommune	0	117	0	123	-	6	5
Aktivitetscenter	Ressourcegruppe 2	Århus kommune	0	289	0	304	-	15	5
Dagcenter	Ressourcegruppe 3	Århus kommune	0	388	0	407	-	20	5
Daghjem	Ressourcegruppe 4	Århus kommune	0	489	0	514	-	25	5

Bilag 2
Rammeaftale 2009

Aftale om omkostningsberegning og betalingsmodeller på social- og specialundervisningsområdet mellem kommunerne i region Midtjylland og Region Midtjylland

Indholdsfortegnelse

1. Indledning 1

2. Lovgrundlag 1

3. Overordnede principper for beregningen af takster 4

4. Elementerne ved beregning af omkostninger, der indgår i taksterne 4
4.1 Hovedskitse til en takstberegningsmodel 5
4.2 Tilbuddets nettobudget 6
4.3 Særlige puljer vedrørende tilbuddenes driftsudgifter/driftsindtægter 7
4.4 Kapitalomkostninger 7
4.5 Tillæg for tjenestemandspensioner 8
4.6 Tillæg for udviklingsomkostninger 10
4.7 Tillæg for tilsyn 10
4.8 Tillæg for dokumentation 10
4.9 Tillæg for administrative fællesudgifter (indirekte udgifter) 10

5. Betalingsmodeller 12
5.1 Traditionel takstbetaling 12
5.2 Særlige problemstillinger omkring forsorgshjem og krisecentre 13
5.3 Særlige problemstillinger omkring almene ældreboliger 13
5.4 Særlige problemstillinger omkring ambulante ydelser og rådgivningsydelser på kommunikationsområdet, misbrugsområdet og rådgivningsydelser 14
5.5 Prisfastsættelse af tillægsydelser m.v. 14

6. Regulering for over- eller underskud 15

7. Betalingsforhold 16

1. Indledning

Kommunerne har myndighedsansvaret og ansvaret for finansieringen på social- og specialundervisningsområdet. Dvs. at kommunerne har ansvaret for, at der er det nødvendige antal tilbud til stede enten i form af kommunens egne tilbud eller ved køb af pladser i private tilbud, regionale tilbud eller tilbud i andre kommuner.

Regionerne har forsyningspligt overfor kommunerne på en række fastlagte områder. Regionsrådets forpligtelse fastlægges i en årlig rammeaftale. Tilbud med regionalt leverandøransvar, som er overtaget af beliggenhedskommunen, indgår i rammeaftalen.

De regionale omkostninger på social- og specialundervisningsområdet finansieres fuldt ud af kommunerne, bortset fra visse særlige administrative opgaver og specialrådgivningsydelser, som regionen og VISO har indgået kontrakt om.

Rammeaftalen skal indeholde specificerede takster for kommunernes køb af pladser og individuelle ydelser i tilknytning hertil samt takster for specialrådgivningsydelser.

Denne aftale fastsætter principper for omkostningsberegninger og betalingsmodeller på social- og specialundervisningsområdet, som er omfattet af rammeaftalerne, dvs. for de tilbud, der er omfattet af den regionale leverandørpligt. Der er enighed om, at alle udbydere på aftaleområdet anvender det samme regelsæt for omkostningsberegninger og betalingsmodeller. Det er herudover aftalt med kommunerne, at taksterne for en række andre fortrinsvis kommunalt drevne tilbud også kan indgå i den oversigt over takster m.v. for 2009, der udgør rammeaftalens bilag 1. Det fremgår af bilaget, hvilke tilbud der er omfattet af rammeaftalen og hvilke tilbud, der derudover indgår i bilaget.

Alle skal-tilbuddene er pr. 1. januar 2008 ikke længere omfattet af rammeaftalen. Det vil sige, at kapacitetstilpasninger ikke skal behandles i Den administrative Styregruppe. Taksterne beregnes efter samme principper, som gør sig gældende for kan-tilbudene.

2. Lovgrundlag

Denne aftale om omkostningsberegninger og betalingsmodeller omfatter følgende love og tilbud:

A. Lov om social service:

- Beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud, §§ 103-104,
- Midlertidige botilbud, § 107, stk. 2.
- Længerevarende botilbud, § 108,
- Kvindekrisecentre, forsorgshjem mv., §§ 109-110,
- Særlige dag- og klubtilbud §§ 32 og 36,
- Døgntilbud til børn og unge med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne og sikrede døgninstitutioner til børn og unge, § 67 stk. 2 og 3,
- Behandling af stofmisbrugere, § 101,
- Ydelser fra hjælpemiddelcentraler, § 112, jf. § 5, stk. 2.
- Tilbud omfattet af § 5 stk. 3 (serviceydelser til personer med betydelig og varig nedsat funktionsevne efter lov om almene boliger mv.)
- Specialrådgivningsydelser, der udgår fra den indholdsmæssige opgavevaretagelse i regionale tilbud.

B. Sundhedsloven.
- Behandling for alkoholmisbrug, § 141,
- Lægelig behandling for stofmisbrug, § 142

C. Folkeskoleloven.
- Specialundervisning og specialpædagogisk bistand efter § 20, stk. 3 (lands- og landsdelsdækkende tilbud),

D. Lov om specialundervisning for voksne.
- Specialundervisning for voksne § 1, stk. 2 (lands- og landsdelsdækkende tilbud),
- Specialundervisning for voksne § 1, stk. 3 (tilbud til personer med tale-, høre- eller synsvanskeligheder)

Ud over de tilbud, der er omfattet af regionalt leverandøransvar aftales det, at der anvendes samme principper for beregningen af omkostninger og betalingsmodeller på en række andre områder, hvor der i væsentlig omfang sker betalinger mellem leverandør og kommune.

Der er tale om følgende områder:
- Specialundervisning for børn og unge, jf. folkeskoleloven § 20, stk. 2.
- Døgntilbud for børn og unge, som på grund af sociale problemer er anbragt uden for eget hjem, jf. serviceloven § 67, stk. 1.
- Kontakt- og ledsagerordning, jf. serviceloven §§ 45, 96-99.
- Tilbud på ældreområdet.

I det omfang en kommune indgår en driftsaftale med Region Midtjylland om drift af et af ovenstående tilbud, fordi opgaven ligger i naturlig tilknytning til regionens opgaver anvendes tilsvarende denne aftales principper for beregningen af omkostninger og betalingsmodeller.

Efter serviceloven er udgangspunktet for den kommunale finansiering takstbetaling for den enkelte plads. Ud over basistaksten skal der kunne differentieres i forhold til specielle behov. Taksterne beregnes på basis af omkostningsprincippet.

Efter omkostningsprincippet indregnes tilbuddets driftsudgifter, udgifter til udvikling af tilbuddene samt tilsyn, henførbare administrative udgifter, afskrivning og forrentning på anlægsaktiver (bygninger og apparatur) samt opsparede fremtidige pensionsforpligtelser til tjenestemænd. I takstberegningen indgår endvidere forudsætninger om finansiering af tomme pladser og udgifter til akutpladser.

I Socialministeriets vejledning af 3. marts 2006 om rammeaftaler mv. på det sociale område og almene ældreboliger anføres, at taksterne skal indeholde de samlede direkte og indirekte omkostninger ved tilbuddet eller til leverancen af den enkelte ydelse specificeret på:

- Løn, der kan henføres til tilbuddet/ydelsen (inklusiv hensættelse efter 1. januar 2009 til pension for tjenestemænd, feriepenge mv.),
- Udvikling af tilbuddet/ydelsen,
- Administration i tilknytning til tilbuddet,
- Andel af central ledelse og administration,
- Tilsyn,
- Ejendoms- og kapitalomkostninger,
- Finansiering af tomme pladser (belægningsprocent) og akutpladser,
- Regulering i forhold til tidligere år.

Herudover er det i region Midtjylland også aftalt at omkostninger til dokumentation af kvalitet indgår i taksten.

Lovgrundlaget for takstberegningerne er:

- Socialministeriets bekendtgørelse nr. 36 af 23. januar 2006 om rammeaftaler mv. på det sociale område og på det almene ældreboligområde samt tilknyttet vejledning af 3. marts 2006.
- Socialministeriets bekendtgørelse nr. 163 af 10. marts 2006 om Tilbudsportalen.
- Indenrigs- og Sundhedsministeriets budget- og regnskabssystem for regioner henholdsvis kommuner.

KL og Amtsrådsforeningen har i oktober 2005 udsendt en fælles vejledning om omkostningsberegning og betalingsmodeller på social- og specialundervisningsområdet.

Der er enighed mellem kommunerne i region Midtjylland og Region Midtjylland om at denne vejledning lægges til grund for nærværende aftale.

3. Overordnede principper for beregningen af takster

KL og Amtsrådsforeningen har skitseret en række principper for omkostningsberegningerne i den fælles vejledning. Der er enighed mellem kommunerne i Region Midtjylland og Region Midtjylland, om at følgende principper lægges til grund for denne aftale:

- **Incitament til effektiv drift**
  Udbyderen skal have incitament til at sikre en løbende økonomisk drift, herunder at der sker den nødvendige tilpasning af kapaciteten. Efterspørgeren skal have incitament til at indgå i dialog med udbyderen om væsentlige ændringer i efterspørgslen.

- **Taksterne skal være retvisende**
  Sammenlignelige tilbud skal kunne sammenlignes på priserne. Administrationen af takstsystemet skal være enkel men samtidig give mulighed for den nødvendige differentiering.
  Takstsystemet skal være gennemsigtigt.

- **Budgetsikkerhed for kommunerne og regionen.**
  Risiko for uforudsete udsving i økonomien skal dækkes ind. Budgetterne skal være realistiske i forhold til de faktiske omkostninger. Løbende dialog og tilpasning af kapaciteten.

- **Udviklingstiltag.**
  Det enkelte kommunale eller regionale tilbud skal sikres muligheden for løbende udvikling. Omkostningerne indregnes i taksten. Omfanget af udviklingstiltag fastsættes i den årlige rammeaftale.

- **Samme regler for alle udbydere af tilbud.**
  For at sikre ensartede konkurrencevilkår gælder de samme regler for omkostnings-beregninger for alle udbydere inden for aftalens område. Der er enighed om, at taksterne bør kunne betragtes som endelige, og at efterregulering i videst muligt omfang bør undgås.

4. Elementerne ved beregning af omkostninger, der indgår i taksterne

Taksterne for de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning beregnes ud fra det omkostningsbaserede budgetsystem. Udgangspunktet for det omkostningsbaserede budgetsystem

er, at der foretages en periodisering af omkostningerne til det forventede forbrugstidspunkt. Dette betyder blandt andet, at der indregnes afskrivning og forrentning af foretagne investeringer i taksterne.

Region Midtjylland og den enkelte kommune i region Midtjylland vedtager en regnskabspraksis for social- og specialundervisningsområdet. Den vedtagne regnskabspraksis lægges til grund for den enkelte driftsherres takstberegning.

I det følgende beskrives elementerne ved beregning af omkostninger, der indgår i taksterne. Det beskrives, hvilke forudsætninger, der er lagt til grund for takstberegningen for 2008, samt hvilke forudsætninger, der skal tilpasses Regionens henholdsvis den enkelte kommunes regnskabs-praksis.

4.1 Hovedskitse til en takstberegningsmodel

Oversigten neden for viser de enkelte elementer, der indgår ved beregningen af omkostninger, der indgår i beregningerne for taksterne for 2009.

Navn på tilbud/institution (afgrænset som en selvstændig budgetenhed)	
A. Tilbuddets nettobudget 2009	Hele driftsbudgettet inklusive huslejeudgifter ved lejemål fordeles på takstgrupper.
B. Tillæg for evt. centrale driftsrammer	Alle fælles centrale driftsrammer, der vedrører driften på flere tilbud/institutioner, som udmøntes løbende (f.eks. lønpuljer, puljer til vedligeholdelse).
C. Tillæg for kapitalomkostninger	Afskrivning og forrentning af grunde, bygninger og inventar, som forventes registreret i balancen pr. 31. december 2008.
D. Tillæg for udgifter til tjenestemandspensioner	Forventede hensættelser til tjenestemands-pension, der optjenes i driftsåret (efter 1. januar 2009)
E. Tillæg for udviklingsomkostninger	Udviklingsomkostninger, der ikke er direkte henført til det enkelte tilbud, indregnes som en fast procent af summen af A+ B + C + D.
F. Tillæg for tilsyn med tilbuddene	Udgifter til et uafhængigt tilsyn med de sociale tilbud og tilbud om specialundervisning indregnes som en fast procent af summen af A + B + C + D.
G. Tillæg for dokumentation	Udgifter til dokumentation indregnes som en fast procent af summen af A + B + C + D.
H. Tillæg for de administrative fællesudgifter	Direkte og indirekte administrative udgifter, der afholdes på Region Midtjyllands hovedkonto 4 og for kommunerne hovedkonto 6, indregnes som en fast procent af summen af A + B + C + D + E + F + G.
Samlet nettoomkostning	Summen af ovenstående fordeles på takstgrupper for det enkelte tilbud.

Takstberegningsmodellen gælder for 2009. Beregningsmodellen anvendes for alle de tilbud, der er

omfattet af det beskrevne lovgrundlag i afsnit 2. Endvidere anvendes modellen ved beregningen af takster for døgntilbud til børn og unge med særlige sociale problemer eller adfærdsvanskeligheder.

I forbindelse med de årlige rammeaftaler indgås aftale om:

- Fastsættelse af tillæggene for punkt E, F, G og H, herunder om kommunerne skal vælge samme procentsats for takstberegningen, som er gældende for Region Midtjylland.
- Tillæg for kapitalomkostninger for den enkelte driftsherre. Det vejledende niveau for afskrivningsperioden fastsættes til 30 år for bygninger, mens der er kortere afskrivningsperioder for driftsmidler og inventar. Forrentningen er fastsat til 5,00 % (diskontoen[1] + 1 % -point).
- Tillæg for udgifter til tjenestemandspensioner, som indregnes på baggrund af en konkret aktuarberegning hos de enkelte driftsherrer.

I det følgende beskrives de enkelte elementer i modellen.

4.2 Tilbuddets nettobudget

Direkte henførbare udgifter og indtægter defineres som de udgifter og indtægter, der er budgetteret på det enkelte tilbud. I budgettet indgår følgende omkostningstyper:

- Lønudgifter: bruttoløn med fradrag for refusion vedr. sygdom, barsel og lignende (inklusive udgifter til vikarbureau eller lignende),
- Udvikling: uddannelse af personale, køb af eksterne serviceydelser.
- Udgifter til anskaffelser, varekøb, almindelig vedligehold, kontorhold mv.
- Husleje, hvis der er tale om lejemål samt udgifter til el, vand og vedligeholdelse.
- Indtægter: beboerbetaling for servicepakker og salg af ydelser, der vedrører beboeraktiviteter.
- Visse udgifter til befordring (se nedenfor)

Vedr. befordring
Takstgruppen har forespurgt Velfærdsministeriet, om en række befordringsudgifter kan indregnes som en del af taksten for tilbuddet. Ministeriet tilkendegiver, at der ikke er fastsat detaljerede regler for, hvorvidt befordring kan indregnes som en del af takstgrundlaget i et socialt tilbud. Det vil afhænge af en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

Velfærdsministeriet svar giver anledning til yderligere spørgsmål, som vil blive forelagt ministeriet. Når spørgsmålet er afklaret, vil der efterfølgende blive foretaget en drøftelse i Den Administrative Styregruppe af, om betaling for befordring opkræves via taksten eller som en individuel udgift.

Dette er dog retningsgivende i forhold til en række befordringsudgifter:

Børn i særlige dagtilbud og børn og unge i særlige klubtilbud: Udgifter til befordring til og fra særlige dag- og klubtilbud, herunder forældres transport i forbindelse med behandlingsmøder, som afholdes af tilbuddet, kan indregnes som en del af taksten.

Børn og unge med ophold på døgntilbud: Befordringsudgifter, der afholdes af døgntilbuddenes budgetter, indgår i takstberegningsgrundlaget. Med hensyn til befordring mellem døgntilbuddet og et specialundervisningstilbud på en kommunal folkeskole, skal befordringsudgifterne dog afholdes

[1] Diskontoen gældende maj 2008.

af kommunen efter reglerne i Folkeskolelovens § 26 og bekendtgørelse nr. 25 om befordring af elever i folkeskolen.

Vedr. befordring af voksne brugere af specialundervisning: Kommunalbestyrelsen sørger for befordring af personer med særlige befordringsbehov på den efter forholdene mest hensigtsmæssige måde, jfr. Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 378 om specialundervisning for voksne kap. 3.

Indtil afgørelsen foreligger, videreføres beslutningen i Den administrative Styregruppe om videreførelse af praksis fra 2007 og 2008. Praksis fra 2007 bygger på den praksis, som driftsherrerne overtog fra amterne.

I det omfang et tilbuds omkostninger er fælles med andre adskilte tilbud foretages en konkret fordeling. Den skønnede fordeling skal være tilgængelig. Der kan f.eks. være tale om flere tilbud, der har fælles ledelse. Her foretages en skønsmæssig fordeling mellem tilbuddene. Tillægsydelser indgår ikke i tilbuddets budget, idet der er tale om tillægsydelser, der aftales konkret med de kommuner, der bestiller det samlede tilbud. Tillægsydelser kan f.eks. være ledsagerordning, ekstra pædagogisk støtte, rådgivningsydelser, jf. afsnit 5.5 Prisfastsættelse af tillægsydelser.

4.3 Særlige puljer vedrørende tilbuddenes driftsudgifter/driftsindtægter

Det kan være hensigtsmæssigt, at visse direkte henførbare udgifter og indtægter styres i fælles puljer, som i budgetåret kan udmøntes til de enkelte tilbud. Der kan f.eks. være tale om:

- Pulje til vikarbudget i forbindelse med sygdom, barsel mv.
- Pulje til kurser, kompetenceudvikling og lignende.
- Puljer til vedligehold.
- Indtægter fra satspuljer.

Opbygning af puljer til fælles formål kan give en mere hensigtsmæssig ressourceudnyttelse enten på grund af størrelsen af det enkelte tilbud eller på grund af et ujævnt udgiftsbehov fra år til år. Fælles puljer fordeles mellem tilbuddene efter bruttobudgetandele.

Regionen må i henhold til Indenrigs- og Sundhedsministeriets Budget- og regnskabsvejledning ikke overføre over- eller underskud fra en overordnet målgruppe til en anden målgruppe. Derfor skal puljer til direkte henførbare udgifter og indtægter styres inden for de enkelte opgaveområder. I denne aftale sondres mellem følgende 4 overordnede målgrupper:

- Specialundervisning/kommunikation,
- Sociale tilbud til børn og unge med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne samt sikrede institutioner,
- Sociale tilbud til voksne med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne samt personer med særlige sociale problemer.
- Sociale tilbud til personer med sindslidelse.

4.4 Kapitalomkostninger

Hvis driftsherren ejer bygninger og grund indgår de årlige omkostninger ikke i det traditionelle udgifts- og indtægtsbudget. Der er tale om afskrivning og forrentning af kapitalapparatet (aktiverne). Afskrivning og forrentning af aktiverne indregnes altid fuldt ud, og uafhængig af finansieringsformen, som kan være internt kasselån, intern opsparing eller optagelse af almindelig

lån. For kommunerne kan aktiverne endvidere være finansieret via skattebetaling. De sociale tilbud er overdraget til Regionen eller kommunerne pr. 1. januar 2007.

Aktiverne udgør typisk værdien af grund, bygninger og visse driftsmidler og inventar.

Inventar og driftsmidler forudsættes enten afholdt indenfor driftsbudgettets ramme eller af særligt afsatte puljebeløb til inventar og driftsmidler.

Afskrivningen foretages lineær over afskrivningsperioden. Der foretages ikke afskrivning på grunde, der således i beregningsteknisk henseende er at betragte som afdragsfrie lån.

Det er den enkelte kommunalbestyrelse og regionsrådet, der skal fastsætte principperne for anvendt regnskabspraksis med hensyn til:

- Fastsættelse af afskrivningsperioder for aktiverne,
- Fastsættelse af restlevetid for modtagne aktiver,
- Retningslinier for værdiansættelsen ved større om- og tilbygninger, renoveringsarbejder mv., herunder muligheden for at revurdere kapitalværdien.

Forretning af aktiverne beregnes ud fra markedsrenten, defineret som diskontoen plus 1 % pr. 1. maj i året forud for takståret.

Forrentningen indregnes med forrentningsprocenten af anlæggets bogførte værdi ved årets begyndelse. Ved takstberegningen vil foregående års regnskabsmæssige værdi i praksis blive lagt til grund (1. januar 2008 for takstberegningen for 2009).

Forrentningen indregnes direkte i takstberegningen for det tilbud, forrentningen vedrører.

Forrentningen tilgår den myndighed (Region eller kommune) der står som ejer af de anlæg, der indgår i forrentningen uanset om forrentningen modsvares af betalte renteudgifter.

4.5 Tillæg for tjenestemandspensioner

Omkostninger til dækning af tjenestemandspensioner optjent efter 1. januar 2007 skal finansieres via takstopkrævninger på de enkelte tilbud.

Dette kan ske på flere forskellige måder afhængig af driftsherrens politik på området dvs. om driftsherren er selvforsikret på tjenestemandsområdet, eller om driftsherren helt eller delvist har afdækket tjenestemandsforpligtelsen forsikringsmæssigt.

Mulighederne beskrives i de følgende afsnit.

4.5.1 Driftsherren har fuldt ud afdækket tjenestemandsforpligtelsen eksternt

Leverandøren kan tegne en forsikring for de ansatte tjenestemænd hos et pensionsselskab. Der betales en årlig præmie for den enkelte medarbejder. Betalingen ophører ved pensionering eller ved fratrædelse.

Ved pensionering vil forsikringsselskabet udbetale beløb til dækning af pensionsudgifterne. Der vil forekomme tilfælde, hvor det udbetalte beløb ikke svarer til den faktiske pensionsudgift. Afvigelserne kan både være positive og negative. Eventuelle afvigelser mellem præmiebetaling og faktiske udgifter er takstberegningen uvedkommende, dvs. der skal ikke foretages

efterreguleringer i taksten. Dette skyldes, at der vil være en væsentlig tidsmæssig forskydning i sådanne reguleringer.

Den faktiske årlige præmie udgør de omkostninger, der kan indregnes i taksten.

I takstberegningen for **det kommende budgetår** indregnes et skøn over præmien for det følgende budgetår for de tjenestemænd, der er ansat pr. 1. september.

Der skal ikke foretages efterreguleringer for eventuelle ændringer i præmiebetalingen til forsikringsselskabet, der sker i løbet af et år, som følge af ændringer i beregningsparametre ved fastsættelse af præmien.

Der vil generelt være til- og afgang af tjenestemænd i løbet af året. Og generelt må forventes en vis nettoafgang, idet langt de fleste tjenestemandsstillinger omlægges til overenskomstansættelse ved nybesættelse. Konsekvensen er, at der ikke skal betales en præmie for tjenestemænd, men til gengæld skal arbejdsgiveren afholde en fast pensionsudgift i forbindelse med lønbudgettet.

Normalt vil præmien for tjenestemandspensionen være højere end de 15 %, der indgår i lønudgiften. Leverandøren vil få en marginal gevinst ved nettoafgang af tjenestemænd. Det anbefales, at der ikke korrigeres herfor. Det vurderes, at der kun vil være tale om beskedne beløb, og at eventuelle gevinster kan retfærdiggøres ved, at leverandøren i øvrigt har en vis risiko for de endelige pensionsudgifter. Efterregulering mellem de budgetterede udgifter og de faktiske udgifter står derfor ikke mål med det administrative besvær med efterregulering af takster.

4.5.2 Driftsherren er selvforsikret vedrørende tjenestemandsforpligtelsen

Leverandøren hensætter årlige beløb til fremtidige pensionsudbetalinger. De årlige hensættelser for den enkelte tjenestemand indregnes i taksten.

Efter pensionering har leverandøren ansvaret for udbetaling af pensionen. Differencer mellem de faktiske hensættelser og de realiserede udbetalinger er parallelt med model A. leverandørens ansvar.

Det er således kun de årlige hensættelser for ansatte tjenestemænd, der kan indregnes i taksten.

I takstberegningen for **det kommende budgetår** indregnes et skøn over nødvendige hensættelser for det følgende budgetår for de tjenestemænd, der er ansat pr. 1. september.

4.5.2.1 Aktuarberegning

Leverandører der vælger denne model skal oplyse ansatte tjenestemænd pr. 1. september forud for budgetåret, og via forsikringsselskab eller lignende få foretaget en aktuarberegning over nødvendige hensættelser i det følgende budgetår. Der skal foretages aktuarberegning minimum hvert 5. år.

Den aktuarmæssige beregning foretages ud fra de regnskabsprincipper, som er fastlagt i Budget- og regnskabssystem for kommuner vedr. funktion 9.72.90 Hensatte forpligtelser, gruppering 001 samt de principper, som kommunen/regionen i øvrigt har besluttet i forbindelse med det omkostningsbaserede regnskab. Den aktuarmæssige beregning må ikke afvige fra disse principper.

Omkostninger ved aktuarberegningen kan indregnes i taksten.

For de enkelte sociale tilbud beregnes de samlede nødvendige hensættelser. Der beregnes herefter en samlet procentsats for driftsherren i forhold til den pensionsgivende lønudgift til tjenestemænd på alle driftsherrens rammeaftalebelagte tilbud. Procentsatsen oplyses i forbindelse med takstberegningen. Det understreges, at forhold vedr. tjenestemandspensioner før 31. december 2006 er afregnet.

Som i forsikringsmodellen foretages der ingen efterregulering for til- og afgang af tjenestemænd i løbet af året.

Der laves én aktuarberegning pr. driftsherre. Ligeledes indregnes omkostningen i taksten hos alle driftsherrens tilbud.

4.6 Tillæg for udviklingsomkostninger

Udviklingsomkostninger, der ikke er direkte henført til det enkelte tilbud, indregnes som en fast procent af summen af tilbuddets nettodriftsbudget, særlige puljer vedrørende tilbuddenes driftsudgifter/driftsindtægter, kapitalomkostninger, udgifter til opsparet tjenestemandspension.

Tillæg for udviklingsomkostninger fastsættes i forbindelse med de årlige rammeaftaler. Kommunerne kan vælge, at anvende samme procentsats som regionen.

4.7 Tillæg for tilsyn

Driftsherren fører det institutionelle tilsyn med egne tilbud samt med de private tilbud, hvor der er indgået driftsoverenskomst.

Omkostningerne ved tilsynet skal indregnes i taksterne. Beregningerne baseres på en opgørelse over personaleforbrug ved løsning af opgaven, tillagt omkostninger ved kørsel, kurser og lignende. Herudover beregnes en standard for omkostninger til husleje, IT mv.

Tillæg for tilsyn indregnes som en fast procent af summen af tilbuddets nettodriftsbudget, andel af særlige puljer vedrørende tilbuddenes driftsudgifter/driftsindtægter, kapitalomkostninger og udgifter til opsparet tjenestemandspension.

Tillæg for tilsyn fastsættes i forbindelse med de årlige rammeaftaler. Kommunerne kan vælge at anvende samme procentsats som regionen.

4.8 Tillæg for dokumentation

Udgifter til dokumentation af kvalitet m.m. herunder bruger- og pårørendeundersøgelser indregnes i taksterne.

Tillæg for dokumentation indregnes som en fast procent af summen af tilbuddets nettodriftsbudget, andel af særlige puljer vedrørende tilbuddenes driftsudgifter/driftsindtægter, kapitalomkostninger og udgifter til opsparet tjenestemandspension.

Tillæg for dokumentation fastsættes i forbindelse med de årlige rammeaftaler. Kommunerne kan vælge at anvende samme procentsats som regionen.

4.9 Tillæg for administrative fællesudgifter (indirekte udgifter)

De administrative og indirekte udgifter og indtægter defineres som udgifter, der er budgetteret på konto 6 for det kommunale budget og regnskab og fælles administrative konti på konto 2 og konto 4 for regionerne.

Der er tale om udgifter og indtægter, som typisk ikke henføres og bogføres direkte på den enkelte institution. Der er dog ikke nogen fast defineret grænse mellem udgifter og indtægter, der afholdes på administrative konti og driftskonti. Der er f.eks. enkelte sociale tilbud, der har egen lønafdeling og bogholderiafdeling. Udgifter og indtægter forbundet herved opgøres særskilt.

4.9.1 Tillæg for administrative fællesudgifter i Regionen

Regionen har visse særlige administrative opgaver, som ikke påhviler andre udbydere. Region Midtjylland modtager et bloktilskud til dækning af disse udgifter. Opgaverne omfatter blandt andet:

- Bearbejdning af kommunernes årlige redegørelser, udarbejdelse af forslag til rammeaftaler samt opfølgning herpå,
- Koordinerende opgaver i forhold til de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud,
- Opgaver i relation til udviklingsrådene og disses årlige redegørelser.

Udgifterne til disse særlige administrative opgaver skal ikke medtages i beregningen af takster.

Derimod skal øvrige direkte og indirekte administrative omkostninger indregnes i taksten. Der kan f.eks. være tale om udgifter til administrativ ledelse, planlægning og budgetlægning, økonomistyring, regnskabsudarbejdelse, løn- og personaleadministration, IT-administration og fælles IT-systemer (f.eks. økonomisystem, lønsystem mv.), politiske organer mv. Der er tale om omkostninger, som i henhold til Indenrigs- og sundhedsministeriets budget- og regnskabssystem afholdes på kommunernes hovedkonto 6 og regionernes hovedkonto 4 eller fælles administrative udgifter på konto 2.

I henhold til lov om regionernes finansiering og Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelser skal regionen fordele de administrative udgifter og indtægter på regionens tre opgaveområder: Sundhedsområdet, social- og specialundervisningsområdet samt regional udvikling. Der udarbejdes fordelingsnøgler for generelle og indirekte administrative fællesudgifter for regionen. Den udarbejdede fordelingsnøgle godkendes i Regionsrådet og er genstand for løbende revision. I forbindelse med udarbejdelse af regnskabet for regionerne skal de faktiske administrative omkostninger fordeles efter den aftalte fordelingsnøgle på opgaveområder.

Tillæg for administrative nettoudgifter indregnes som en fast procent af summen af tilbuddets nettodriftsbudget, andel af centrale fælles puljer vedrørende flere tilbuds drift, kapitalomkostninger, udgifter til opsparet tjenestemandspension, andel af udgifter til udvikling og tilsyn.

I de særlige tilfælde, hvor et tilbud har udgifter til opgaver, der sædvanligvis er henført til administration foretages en forholdsmæssig korrektion af procentsatsen. Der kan f.eks. være tale om tilbud, der har egen lønadministration, bogholderi eller lignende.

Tillæg for administration fastsættes i forbindelse med de årlige rammeaftaler. Kommunerne kan vælge at anvende samme procentsats som Regionen.

4.9.2 Tillæg for administrative fællesudgifter i kommunen

Kommunerne fordeler sædvanligvis ikke administrative (hovedkonto 6) fællesudgifter ved kommunens ledelse, ejendomsomkostninger IT m.v. til driftsområderne. De samlede fællesudgifter kan derfor ikke umiddelbart udledes af kommunernes bogføring på samme måde som i Regionen.

Den enkelte kommune kan beregne egen overhead for de administrative omkostninger eller vælge den regionale overhead. Vælger kommunen at foretage egen beregning skal opgørelserne dokumenteres og godkendes af revisionen.

5. Betalingsmodeller

Betalingsmodeller angiver de konkrete måder, hvor der afregnes for konkrete ydelser på et tilbud.

Der opereres med følgende betalingsmodeller:

- Traditionel takstbetaling.
- Afregning for tillægsydelser
- Abonnements- eller kontraktbetaling.

Herudover knytter der sig særlige problemstillinger til beregningen af takster for krisecentre og forsorgshjem samt vedrørende almene ældreboliger.

Det er en forudsætning for betalinger mellem to myndigheder, at der indgås en skriftlig betalingsaftale, som indeholder en stillingstagen til basistakster og tillægsydelser.

5.1 Traditionel takstbetaling

Den traditionelle takstbetaling udgør en basistakst for et tilbud opgjort enten som en døgntakst eller dagstakst. Ved beregningen af taksten for tilbuddet anvendes beregningsgrundlaget, jfr. bilag 1 samt den aftalte belægningsprocent.

Belægningsprocenter bør fastsættes udfra ønsket om, at driftsherren skal have kraftig incitament til at tilpasse kapaciteten ved faldende efterspørgsel. Det er imidlertid også vigtigt, at også efterspørgeren indgår i dialog med driftsherren, hvis der planlægges en større omlægning af efterspørgslen.

Der fastsættes følgende forudsætninger for belægningsprocenten i 2009:

- Børn- og ungeområdet 95 %.
- Socialpsykiatri 98 %.
- Voksenområdet 98 % eksklusive forsorgshjem og krisecentre.

Belægningsprocenten aftales årligt ved udarbejdelse af rammeaftalerne. Der kan således aftales forskellige belægningsprocenter for de enkelte områder.

Belægningsprocenterne omfatter ikke dækning for akutpladser samt pladser til personer med ukendt opholdskommune eller udenlandsk herkomst på forsorgshjem. Der knytter sig herudover en væsentlig usikkerhed til forsorgshjem og krisecentre.

Er der særlig usikkerhed omkring belægningsprocenten kan afvigelser fra ovenstående belægningsprocenter aftales.

Aftale om lavere belægningsprocent: Ved igangsætning af nye tilbud kan der være en særlig risiko. Der kan her aftales en lavere belægningsprocent.

Abonnementsbetaling: Tilbud/ydelser hvor der kræves en fast kapacitet, men hvor efterspørgslen i sagens natur kan svinge en del, kan der aftales en abonnementsbetaling, jf. afsnit 5.4.

Basistaksten beregnes som:

- **Tilbuddets samlede nettoomkostninger opdelt på takstgrupper, jf. hovedoversigt 3.1./(den forudsatte belægningsprocent for tilbuddet * normerede pladser)/365.**
- **Eksempel:** tilbuddet har samlede nettoomkostninger på 95 mio. kr., 100 normerede døgnpladser og en forudsat belægningsprocent på 95**. Taksten kan beregnes til 95 mio. kr. /(0, 95*100) / 365 = 2.740 kr. pr. døgn**

Hvis en borger ikke udnytter et tilbud fuldt ud, eller har behov for ekstra støtte, kan der aftales en procentvis indskrivning. Hvis en borger f.eks. udnytter et dagtilbud 3 ud af 5 åbningsdage, kan indskrivningen aftales til 60 % af den fulde basistakst. Differentieret indskrivningsprocent bør dog kun anvendes i helt særlige tilfælde.

5.2 Særlige problemstillinger omkring forsorgshjem og krisecentre

Forsorgshjem og krisecentre har boformer, der skal kunne modtage brugerne akut. I henhold til serviceloven har forstanderen ret til at optage personer i boformerne, og brugerne har ret til at henvende sig af egen drift. Der skal reelt være pladser til rådighed, når brugere henvender sig akut.

Herudover er der tekniske problemer omkring fastsættelse af belægningsprocenten, idet det er ikke alle brugere der har et cpr-nummer eller ønsker at oplyse dette. Endvidere er det ikke alle brugere, der har en handlekommune (f.eks. udlændinge).

Det er overvejet, om der skal fastsættes en form for abonnementsbetaling for forsorgshjem og krisecentre. Abonnementsbetalingen virker som en aftalt udgiftsfordeling mellem brugerkommunerne. Dette vil dog medføre andre problemstillinger. For det første er der mange brugere fra kommuner i andre regioner, som vanskeligt kan indregnes i abonnementsbetalingen. For det andet er der store variationer i den enkelte kommunes forbrug fra år til år, som vanskeliggør en objektiv fordelingsnøgle ved fastsættelse af abonnementet (befolkningstal er næppe anvendelig, da langt de fleste brugere kommer fra kommuner med større byer). For det tredje viser erfaringerne, at belægningen er rimelig stabil fra år til år.

Derfor fastsættes belægningsprocenten som gennemsnittet af belægningsprocenten for det enkelte tilbud to og tre år forud for beregningsåret. Ved takstberegningen for 2009 er det således gennemsnittet for belægningsprocenten for 2006 og 2007. Det er dog aftalt, at denne ikke kan overstige 98 %.

Erfaringsmæssigt er det meget få brugere, der ikke ønsker at oplyse cpr-nummer til brug for administrationen og afregningen med betalingskommunen. Hvis en bruger ønsker at forblive anonym, kan der fremsendes en anonym regning til betalingskommunen under forudsætning af, at revisionen påtegner regnskabet.

Takstgruppen følger nøje udviklingen i ovennævnte forudsætninger, og vil løbende vurdere behovet for justeringer af regelsættet.

5.3 Særlige problemstillinger omkring almene ældreboliger

Tilbud med regionalt leverandøransvar, som er etableret efter ældreboliglovgivningen, indgår i den årlige rammeaftale. Dette gælder også kommunalt overtagne tilbud.

Ved regionalt eller kommunalt drevne tilbud efter ældreboliglovgivningen skal udgifter til vedligeholdelse, fornyelse af tekniske installationer samt omkostninger til administrationen indregnes i taksten.

Dette er en forskel fra almene ældreboliger, der drives af boligforeninger eller selvejende institutioner, hvor tilsvarende omkostninger afholdes over huslejen. Disse retningslinier er nærmere beskrevet i bekendtgørelsen om rammeaftaler § 9 og § 14.

Hvis der i de almene boliger er tomme pladser, skal den driftsherre/myndighed, der har anvisningsretten til boligerne udrede betalingen indtil der er indtrådt en ny lejer. Dette sikrer, at boligforeningen altid har sikkerhed for betalingen.

Til imødegåelse af risikoen for tomme pladser og merudgifter til boligforeningen kan driftsherren indregne en tompladsrisiko i taksten, som svarer til belægningsprocenten for øvrige tilbud til voksne.

Dette skal ses i lyset af, at driftsherren til de almene boliger har leverandøransvar i henhold til rammeaftalen. Dermed ligestilles takstberegningen for almene boliger med almindeligt institutionsbyggeri.

5.4 Særlige problemstillinger omkring ambulante ydelser og rådgivningsydelser på kommunikationsområdet, misbrugsområdet og rådgivningsydelser

Der er mulighed for at køber og sælger kan indgå abonnementsaftaler på en række særlige områder. Formålet er at sikre en rationel økonomisk drift og samtidig fastholde et ønske om at fastholde en bestemt kapacitet og fagligt beredskab af hensyn til den enkelte kommunes forsyningssikkerhed.

For specialrådgivning, kommunikationsområdet, hjælpemidler samt ambulant behandling af misbrugere er der ikke samme mulighed for at opgøre budget og forbrug i antal pladser og fastsatte takster. Der er typisk tale om mange forskellige typer af ydelser, og hvor omfanget af indsatsen varierer betydeligt fra sag til sag. Betalingen kan her tilrettelægges hensigtsmæssigt i abonnementsordninger. Abonnementsordninger indgås skriftligt mellem den enkelte driftsherre og køberen af ydelserne.

Takstgruppen følger løbende abonnementsordningen.

5.5 Prisfastsættelse af tillægsydelser m.v.

Tilbuddenes basisydelser vil typisk dække brugeren behov, men der skal i helt særlige tilfælde være mulighed for at tilrettelægge en mere individuel og differentieret indsats. Der kan f.eks. være tale om ledsagerordning, ekstra pædagogisk støtte, ekstra fysioterapi eller ergoterapi. Endvidere kan der være tale om særlige rådgivningsydelser.

Udgifter til ledsagerordning, ekstra pædagogisk støtte, ekstra fysioterapi eller ergoterapi er ikke indeholdt i tilbuddenes almindelige budgetter, men forudsætter anskaffelse af ekstra personale mv.

Der beregnes faste timetakster for disse tillægsydelser, som baseres på de direkte omkostninger samt andele af de indirekte omkostninger. Endvidere fastsættes timetaksten ud fra forudsætninger om BTB-tiden. Omfanget af indsatsen aftales individuelt mellem den myndighed, der leverer ydelsen og handlekommunen.

Rådgivningsydelser vil i mindre omfang indgå i den almindelige takst i forbindelse med ind- og udskrivning. Der foretages særskilt omkostningsberegning for rådgivningsydelser af mere generel karakter.

Rådgivningsydelser kan afregnes efter timetakster. Imidlertid kan det være hensigtsmæssig, at omkostningerne til rådgivningsydelser afregnes som en kontraktsum eller abonnementsydelse. Der kan f.eks. være tale om kontraktydelser til VISO eller abonnementsydelser som småbørns-rådgivningen. Der anvendes tilsvarende beregningsmodel for fastsættelse af takster i kommunale bofællesskaber, der ikke er omfattet af rammeaftalen.

Det er aftalt, at der skal udvises tilbageholdenhed med tillægsydelser.

Takstgruppen følger udviklingen.

6. Regulering for over- eller underskud

Efter lov om regionernes finansiering skal overskud eller underskud på de sociale tilbud eller tilbud om specialundervisning modregnes i taksterne 2 år efter. Området skal hvile i sig selv. Efter denne aftale skal de kommunalt drevne tilbud håndteres på samme måde.

Jf. afsnittet ovenfor er der enighed om, at taksterne i videst mulig omfang ikke efterreguleres, som følge af driftsoverskud/driftsunderskud på de enkelte tilbud.

Der er endvidere enighed om, at det enkelte tilbud bør sikres incitamenter til rationel driftsvaretagelse, hvorfor overskud eller underskud i det enkelte tilbud som udgangspunkt bør overføres til efterfølgende budgetår.

I forbindelse med de årlige rammeaftaler aftales en procentsats for overførsel af overskud eller underskud for de enkelte tilbud. Reguleringer af denne art indarbejdes i tillægsbevillinger, således at der ikke opstår regnskabsmæssige overskud eller underskud ved mindre forskydninger mellem budgetteret og faktisk forbrug mellem to regnskabsår.

Overskud og underskud, som ligger ud over den aftalte procentsats, udlignes på tværs af tilbuddene inden for følgende hovedmålgrupper: specialundervisning/kommunikation, børn- og ungeområdet, voksenområdet og socialpsykiatrien.

Er det ikke muligt, at udligne overskud og underskud, som ligger ud over den aftalte procentsats, på tværs af tilbuddene indenfor målgrupperne i egen organisation, skal der foretages en efterregulering af taksterne 2 år efter. Efterreguleringen slår således igennem for de personer, som måtte være indskrevet i tilbuddet 2 år efter forekomsten af selve over- eller underskuddet.

Takstgruppen har udarbejdet en vejledning med nærmere retningslinjer for efterregulering af over- eller underskud.

Det bemærkes dog, at det er aftalt at taksterne for 2007 efterreguleres for afvigelser mellem de budgetterede hensættelser til tjenestemænd og de faktiske udgifter til tjenestemænd.

7. Betalingsforhold

Kommuner der køber ydelser i anden kommune eller i Regionen indgår en skriftlig betalingsaftale med driftsherren.

Betalingsaftalen skal indeholde alle nødvendige detailoplysninger til brug for afregningen. Der lægges vægt på, at betalingsaftalen tilpasses således at den kan anvendes ved indberetning til det eller de afregningssystemer kommunen og Regionen anvender.

Betalingsaftalen skal således som minimum omfatte:

- information om hvem der er handlekommune samt hvem der er betalingskommune,
- oversigt over de enkelte ydelser, herunder bevillingsparagraf, der indgår i tilbuddet,
- bevillingsomfanget for de enkelte ydelser,
- startdato og priser for de enkelte ydelser,
- opsigelsesvarsel.

Ændringer i et aftalt tilbud indgås ligeledes skriftlig
Betalingsaftalen indgås mellem handlekommunen og driftsherren. I de tilfælde der er anden betalingskommune skal denne myndighed afregne efter den indgåede betalingsaftale.

Takstgruppen har udarbejdet en beskrivelse af processen i forbindelse med indgåelse af matchnings- og betalingsaftaler, herunder også principper for ind- og udskrivning. Beskrivelserne heraf findes på Socialportalen (www.socialportalen.rm.dk) og viser der sig behov for afdækning af nye problemstillinger opdateres materialet løbende.

Afregningsproceduren
Driftsherren sender månedlige afregninger til betalingskommunerne. Fristen for betaling fastsættes til minimum 14 dage.

Med hensyn til abonnementsordninger og objektive pladser kan Region Midtjylland sende halvårlige afregninger til betalingskommunerne.

Betalingskommunen kan ikke regulere i den fremsendte regning. Regningen betales uanset enighed om regningens størrelse eller øvrige betalingsforhold. Er der uenighed om regning meddeles dette driftsherren, hvorefter det er driftsherren, der skal foretage de nødvendige berigtigelser i den kommende afregning. Fejlagtigt betalte beløb refunderes altså efterfølgende. Dette princip er nødvendigt, hvis afregningssystemerne skal fungere effektivt.

Bilag 3. Anvendelse af abonnementsordninger som betalingsmodel mellem myndigheder på social- og specialundervisningsområdet

1. Indledning

På en række opgaveområder som specialrådgivning, kommunikation, hjælpemidler samt ambulant behandling af misbrugere er det ikke muligt at opgøre budget og forbrug i antal pladser og fastsatte takster som vist i bilag 1.

På disse områder er der typisk tale om mange forskellige typer af ydelser hvor omfanget af indsatsen varierer betydeligt fra sag til sag. Derfor er det ikke muligt at fastsætte afregningsprincipper ved køb og salg af disse ydelser.

Med rammeaftalen er det derfor aftalt, at ydelserne på nogle områder afregnes, som abonnementsordninger, hvor timeprisen typisk er lavere end hvis den samme ydelse leveres som enkeltydelser. Formålet er at fastholde en rimelig kapacitet, der skal være med til at sikre et højt fagligt niveau og en rationel drift under hensyntagen til den enkelte kommunes forsyningssikkerhed og økonomi.

Abonnementsaftaler indgås skriftligt mellem udbyder (Region Midtjylland eller en kommune) og den enkelte kommune.

Abonnementsaftalerne indgås normalt for et år af gangen. Der kan evt. indgås aftaler om en kortere periode under forudsætning af, at den indgåede aftale ikke påvirker pris og tilbud for øvrige kommuner.

Indgåelse af abonnementsaftaler følger tidsplanen for rammeaftalen. Det betyder, at abonnementsaftaler for det kommende år indgås inden medio oktober. Aftaler for 2009, hvor der ikke er ændringer i timerammerne i forhold til den indgåede aftale for 2008 kan forlænges inden udgangen af 2008. Hvis kommunerne ønsker at indgå aftaler udenfor den tidsplan, der er fastlagt for rammeaftalen indgås den konkrete abonnementsaftale, så den er udgiftsneutral for øvrige kommuner.

I tilfælde af, at kommunerne under et i 2009 køber væsentligt mindre i abonnement end i 2008 kan det efterfølgende blive nødvendigt at foretage en justering af timepriserne.

2. Kommunikations- og hjælpemiddelområdet

Hjælpemidler i det tidligere Ringkjøbing Amt

Ringkjøbing Amts Hjælpemiddelcentral blev nedlagt med udgangen af 2006 og overdragedes til kommunerne i området. Hver enkelt kommune er dermed ansvarlig for at varetage de opgaver Hjælpemiddelcentralen hidtil løste.

Mellem kommunerne i det tidligere Ringkjøbing Amt blev det i forbindelse med nedlæggelsen af Hjælpemiddelcentralen aftalt at samarbejde om de mest specialiserede felter.

Herning Kommune

Herning Kommune driver Center for Kommunikation som er en specialundervisnings- og rådgivningsinstitution på kommunikationsområdet med fem afdelinger: Taleafdelingen, Høreafdelingen, Synsafdelingen, Handicapteknologiafdelingen og Hjerneskaderådgivningen

Ud over undervisningsopgaver varetages også opgaver vedr. udredning og indstilling til kommunikationshjælpemidler.

Center for Kommunikation i Herning tilbyder primært salg af større pakker af ydelser til kommuner, hvor der forud købes en vis kapacitet, der efterfølgende er trækningsret på i løbet af aftaleperioden. Herudover sælger Center for Kommunikation i Herning enkeltydelser efter enten et ydelseskatalog med over 200 faste ydelser (jf. bilag 1), eller efter timeafregning hvor opgaven defineres i samarbejde med bestilleren. Endelig er en betydelig del af Center for Kommunikations kapacitet reserveret til at levere ydelser via den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation, VISO.

Herning Kommune tilbyder desuden specialrådgivning til andre kommuner på blandt andet bil, hjælpemiddel og boligområdet.

Århus Kommune

Århus Kommune driver Hjælpemiddelcentralen i Århus og har dermed også forpligtigelsen til at tilbyde specialrådgivning på hjælpemiddelområdet til de øvrige kommuner i det tidligere Århus Amt. Hjælpemiddelcentralen kan også tilbyde andre interesserede køb af specialrådgivning om hjælpemidler og handicapegnet boligindretning m.m.

Århus Kommune tilbyder en abonnementsordning for køb af ydelser på Hjælpemiddelcentralen.

Abonnementet betyder, at kommunen binder sig for et nærmere aftalt antal timers specialrådgivning i aftalens løbetid. Derudover vil der kunne købes ydelser uden for abonnement til en højere pris. Beregningen af prisen sker ud fra de takstberegningsprincipper, som ligger til grund for rammeaftalen mellem Region Midtjylland og kommunerne i regionen.

Århus Kommune overtager pr. 1. januar 2009 driften af Center for Syn og kommunikation (afdelingen i Århus) fra Region Midtjylland.

Region Midtjylland

Region Midtjylland driver Tale og Høre Instituttet.

Ydelserne i disse tilbud afregnes i form af abonnement.

Udover de ydelser der indgår i det årlige abonnement, kan kommunen altid tilkøbe supplerende ydelser, hvis det viser sig, at kommunens behov er større end det antal timer abonnementet indeholder, eller hvis kommunen ønsker at købe andre ydelser end dem, som er indeholdt i abonnementet. Tilkøb af ydelser udover abonnement eller udelukkende som enkeltydelser sker til en højere timepris.

Indgåelse af abonnement for det kommende år foregår i en dialog med kommunerne om, hvilket niveau abonnementet skal indgås på, og hvad abonnementet konkret skal indeholde. Indgår kommunen en aftale, der svarer til det forbrugsniveau, der har været i det indeværende år tilpasset til en evt. ændring i befolkningssammensætningen, vil evt. ydelser, der bliver behov for at købe udover abonnementet blive afregnet til abonnementspris.

I forbindelse med en evt. aftale mellem kommunerne og Region Midtjylland om levering af tilbud på kommunikationsområdet er det aftalt med kommunerne hvilke ydelser, der kræver visitation hos kommunen, og hvilke der ikke kræver visitation. Såfremt der ikke kræves visitation, betyder det, at borgeren selv frit kan henvende sig til en institution og modtage ydelsen.

3. Specialrådgivning
Region Midtjylland og kommuner udbyder i overensstemmelse med rammeaftalen specialiserede rådgivningsydelser til kommunerne.

Målgruppen for specialrådgivningen er børn og unge med betydelig og varig nedsat funktionsevne. I forhold til denne målgruppe tilbydes undersøgelse, rådgivning og behandling.

En anden målgruppe for specialrådgivningen er børn og unge med svære psykiske problemer/psykologiske lidelser herunder børn og unge, der har været udsat for seksuelle overgreb, børn og unge med angst og tvang, børn og unge i svære udviklingskriser og børn og unge med personlighedsforstyrrelser.

Ydelserne i ovennævnte tilbud afregnes som abonnement.

Hver kommune kan indenfor abonnementet aftale med leverandøren, hvilke ydelser de ønsker at modtage. Kommunerne kan frit vælge mellem ydelserne indenfor ydelseskataloget.

Hvis en kommune bruger færre timer end kommunens abonnement tilsiger, vil Regionen i videst muligt omfang tage hånd om det mindre forbrug, f.eks. ved at lave aftaler med kommuner, der bruger mere end deres abonnement tilsiger.

Udover de ydelser der indgår i det årlige abonnement, kan kommunen altid tilkøbe supplerende ydelser, hvis det viser sig at kommunens behov er større end det antal timer abonnementet indeholder, eller hvis kommunen ønsker at købe andre ydelser end dem, som er indeholdt i abonnementet. Tilkøb af ydelser udover abonnement eller udelukkende som enkeltydelser sker til en højere timepris.

Indgåelse af abonnement for det kommende år foregår i en dialog med kommunerne om, hvilket niveau abonnementet skal indgås på, og hvad abonnementet konkret skal indeholde. Indgår kommunen en aftale, der svarer til det forbrugsniveau, der har været i det indeværende år tilpasset til en evt. ændring i befolkningssammensætningen, vil evt. ydelser, der bliver behov for at købe udover abonnementet blive afregnet til abonnementspris.

4. Misbrugsbehandling

Ydelserne til behandling af stofmisbrugere består typisk af ambulant behandling, dagbehandling eller døgnbehandling. Afregning af dag- og døgnbehandling er typisk tilrettelagt, som et antal dage eller døgn, hvor brugeren behandles, som afregnes til en fast takst. Det volder ikke større problemer at fastholde denne afregningsform.

Derimod er der visse vanskeligheder med tilrettelæggelsen af afregningen for ambulante ydelser. Ressourceforbruget for den enkelte ydelse kan variere betydeligt.

Der er forskellig praksis for beregningen af takster og afregningen heraf. I nogle tilbud er der fastsat en takst pr. ambulant behandling, mens der i andre tilbud er mange forskellige takster. Førstnævnte metode er enkel og lettere at sammenligne, men sikrer ikke sammenhængen mellem ressourceforbruget og betalingen. Den anden metode virker modsat.

De to metoder kan have hver sin fordel, men det vanskeliggør sammenligneligheden mellem tilbud, og det gør det vanskeligt for køberkommuner, at skønne over forbruget.

INDLEDNING 2

MÅLGRUPPEN – STATUS OG ÆNDRINGER 2
Antal pladser 2
Ventelisten 3
Enkeltmandsprojektet 3

VISION 3
Faglige metoder og tilgange 4
Landsbyen Sølund og lokalsamfundet 4

ORGANISATION 5
Botilbud 5
Dagtilbud 5
Medarbejdere 5
Frivillige i samarbejde med Røde Kors 5
Sundhedssektor og servicefunktioner 5
Kursustilbud til medarbejderne 6
VISS.dk 6

BYGGERI 7
De fysiske rammer 7
Snoezelhuset 7

UDFORDRINGER OG UDVIKLINGSOPGAVER 8
Ventelisten 8
Dagtilbud 8
Renovering og nybyggeri 8
Hospice tilbud 8
Sommerskole 8
Internationalt samarbejde 9

Indledning

Denne udviklingsplan for Landsbyen Sølund i Skanderborg Kommune er udarbejdet i henhold til Bekendtgørelse om rammeaftaler mv. på det sociale område og på det almene boligområde § 1 stk. 4 og § 9 i Lov om Social Service (herefter SL).
Udviklingsplanen indgår som en del af den samlede redegørelse, der indsendes af Skanderborg Kommune.

Landsbyen Sølund ligger i Skanderborg og er hjem for voksne mennesker, der er karakteriseret ved at have "væsentlig og varig fysisk og psykisk funktionsnedsættelse". Mennesker som har brug for et meget specialiseret pædagogisk tilbud med særlige ressourcer.

Botilbuddene i Landsbyen Sølund gives i henhold til § 108 i SL eller Lov om Almene boliger. Aflastningspladser og pladser i Enkeltmandsprojektet i henhold til § 107 i SL. Endvidere tilbydes aktivitets og samværstilbud i henhold til SL § 104.

De sociale ydelser gives i henhold til de relevante bestemmelser i SL og Lov om aktiv socialpolitik.

Målgruppen – status og ændringer

I Landsbyen bor mennesker med væsentlig og varigt nedsat fysisk og psykisk funktionsnedsættelse. Mange har ofte flere yderligere handicaps og hjerneskader såsom - autisme diagnoser, Alzheimers, demens, epilepsi, psykiatriske lidelser, tidlige følelsesmæssige skader, syns- og hørehandicaps.

Landsbyen Sølund varetager primært den pædagogiske pleje og omsorgsmæssige opgave i forhold til udviklingshæmmede mennesker, der har allermest brug for støtte: F.eks. på grund af psykiatriske diagnoser, på grund af kommunikationsproblemer, der kan give sig udtryk i grænseoverskridende og fysiske handlinger. Målgruppen af beboere har igennem de sidste 10 år ændret sig, idet stadig flere beboere repræsenterer komplicerede funktionsnedsættelser, som kræver specialiseret og individuelt tilpasset indsats for at tilgodese deres behov.

Antal pladser

Landsbyen Sølund er normeret til 226 pladser, dette inkluderer 5 - 6 pladser i enkeltmandsprojektet i henhold til SL § 107. Hertil kommer to aflastningspladser i henhold til SL 107 og bofællesskabet på sygehusvej, der er normeret til 8 pladser, det vil sige i alt 236 pladser. Antallet af pladser er midlertidigt nedsat til 218 på grund af ombygning og renovering. Når dette er afsluttet opjusteres antallet af pladser til de sædvanlige 226. Endvidere er der 185 pladser i henhold til SL 104 bestemmelser om aktivitet og samværstilbud.

Ventelisten

Skanderborg Kommune definerer ventelisten ved at borgere på listen fastholder deres ønske om visitation (om at blive på den). Ventelisten vurderes løbende af visitationsudvalget og bruges som et aktivt styringsredskab med henblik på koordinering mellem søgende kommuner og de enkelte tilbud.

- Aktuelt venter 24 borgere på tilbud om plads på Sølund.
- 6 af disse er fra Skanderborg Kommune og 18 fra andre kommuner.
- Borgerne på ventelisten kan primært henregnes til den tungeste gruppe i forhold til pleje og udadreagerende adfærd.
- Gennemsnitlig 5 pladser frigøres årligt (ofte på grund af dødsfald).

Enkeltmandsprojektet

Landsbyens Enkeltmandsprojekt er et landsdækkende tilbud til mennesker, der vanskeligt kan rummes i de traditionelle rammer på Sølund. Denne gruppe beboere har komplekse funktionsnedsættelser og psykiatriske problemstillinger. Alle disse beboere har en udadreagerende adfærd. Beboerne har behov for et specialtilbud som indebærer særligt tilpassede rammer. Tillægshandicaps kan ud over de tidligere nævnte her være: ADHD, Tourettes Syndrom, Prader Willi syndrom, hyperkinetisk syndrom, føtalt alkoholsyndrom, Cornelia de Langes syndrom, Chorea Huntington.

Det er en midlertidig foranstaltning, hvor opgaven er udredning af beboeren. Desuden afleveres ved hjemsendelse af beboeren til permanent botilbud i hjemkommune, både udredning, samt vejledning til det fremtidige pædagogiske arbejde.

Der bor i øjeblikket 6 mennesker, med meget forskellige behov.

Opgaveløsningen her fordrer særlig opmærksomhed på faglige metoder, organisering, fysiske rammer og økonomi.

Vision

Landsbyen Sølunds vision er kærlighed som redskab til dialog. Missionen er er at skabe det optimale liv for hver enkel borger, samt følelsen af fællesskab og tryghed i et ofte kaotisk liv.

På den baggrund fungerer Landsbyen overordnet efter målet om et liv på beboernes præmisser. Et liv i respekt for det enkelte menneske, et liv med fokus på glæde og kvalitet og et liv i tæt samarbejde og kontakt med familie og øvrige netværk med udgangspunkt i filosofien Gentle Teaching.[1] (Se også www.solund.dk)

[1] Gentle Teaching tager afsæt i relationspsykologien med udgangspunkt i Daniel Sterns udviklingspsykologi.

Faglige metoder og tilgange

At arbejde med denne gruppe mennesker kræver en solid faglighed, samt det at kunne involvere sig personligt, som forudsætning for at skabe udvikling og tryghed. At møde beboeren med hjertet og have forstanden med er karakteristisk for værdigrundlaget. På baggrund af en grundig udredning af beboerens tilværelse via livshistorie, udviklingsbeskrivelse, forudsætningsanalyse samt neuropædagogiske analyser, skabes der blandt medarbejderne en bevidsthed om beboernes behov og kompetencer. Ofte arbejdes der i projektform, sådan at intensiverede uddannelses- og udredningsforløb kobles sammen i fælles læring.

Som nævnt tidligere er beboerne i Landsbyen Sølund en stor og forskelligartet gruppe mennesker, der er udviklingshæmmede, og hvoraf mange yderligere har en eller flere kroniske lidelser. Afhængig af den enkelte lidelse indebærer det, at der bliver anvendt flere forskellige metoder og pædagogiske principper.

Først og fremmest er der Landsbyens pædagogiske filosofi "Gentle Teaching", men også mere metodiske tilgange som eksempelvis Kommunikationspædagogik, Marte Meo, "Det kan Nytte"., Sanseintegration og sansestimulation og Skodsborgmodellen[2]. På alle måder er de relationsorienterede pædagogiske tilgange til medmennesket i højsædet, og der arbejdes ud fra en anerkendende tilgang, hvor det er afgørende, at mennesket føler sig betydningsfuld i relationen med andre.

Landsbyen Sølund og lokalsamfundet

Den omvendte integration har gennem mange år været udviklingsfokus for Sølund.

Landsbyens deltagelse i Skanderborg bys liv og engagement. Det har resulteret i spændende projekter for eksempel dyrepark og natur stier, der bruges af byens borgere. Samarbejde omkring de forskellige festivaler, herunder den tilbagevendende Sølund Festival og hyppige besøg af børnehaver på Sølunds område.

Endvidere er der årstidsfesterne. Her lægger Landsbyens forsamlingshus rammer til aktiviteter, som både landsbyens beboere og borgere fra Skanderborg arbejder sammen om at gøre til gode begivenheder.

Med oprettelse af "Beboernes Hus" er der etableret endnu et rum, hvor Sølunds beboere kan møde mennesker udefra. Når børnehavebørnene spiser madpakker ved samme bord som beboerne, så får beboerne mulighed for at genkende og spejle sig i andre med en tilsvarende udviklingsalder. Børnehavebørnene oplever voksne mennesker, der er anderledes end det voksne mennesker plejer at være.

[2] I henhold til Sølunds fortolkning.

Organisation

Botilbud

Søund er opdelt i 12 decentrale boenheder. Disse boenheder er delt op i levegrupper efter behov, og enheden fungerer som familiegruppe med egen kultur, organisation og medarbejderstab. Boenhederne har egen ledelse, budget og budgetansvar.

Dagtilbud

Aktiviteter til den enkelte beboer tilrettelægges efter den enkeltes behov, som beskrevet i den pædagogiske plan og foregår enten centralt i Aktivitetscentret eller decentralt, det vil sige med udgangspunkt i den enkelte boenhed. Derudover er der for begge ovenstående tilbud fleksible og tværgående aktiviteter og muligheder: Beboernes Hus med forskellige aktiviteter, en café, dyrehold med geder, dyr og får, ridning eller kørsel i hestevogn, svømning, tegneterapi, musikterapi, massage, Snoezel (sanse oplevelser) og meget andet.

Medarbejdere

Hovedparten af medarbejderne er pædagogisk uddannede. Derudover er der en mindre gruppe social og sundhedsassistenter samt omsorgsmedhjælpere. Der er en større gruppe af medarbejdere imellem 50 og 60 år. Det indebærer blandt andet, at det er vigtigt at kunne tiltrække uddannede medarbejdere, ligesom det er afgørende at have fokus på fastholdelse af den aktuelle medarbejderstab.

I forhold til disse udfordringer kommer VISS.dk (Videnscenter Skanderborg, Sølund) ind som en væsentlig faktor. Viss.dk arrangerer årligt en bred vifte af faglige kurser målrettet medarbejdere (samt fagfolk fra andre kommuner). Faglig sparring og supervision indgår som en del af det faglige arbejde.

Frivillige i samarbejde med Røde Kors

I samarbejde med Røde Kors er der fokus på og en praksis for rekruttering af frivillige i landsbyen. Sølund har i øjeblikket ca. 30 personer, som er besøgsvenner. Målet er at alle beboere ind i mellem har nogen, der besøger dem.

Sundhedssektor og servicefunktioner

Sølund har egen praktiserende læge, psykiater, tandlægeklinik, sygeplejedækning døgnet rundt, musikterapeut, ergoterapeut, kunstterapeut, pædagogisk uddannet bademester og fysioterapeut, og desuden et bredt netværk af servicefunktioner som køkken, vaskeri,

rengøring og maskinafdeling. Endvidere har Sølund også tilknyttet en præst, som blandt andet tilbyder stillesamtaler eller andagter.

Kursustilbud til medarbejderne

Fundamentet for undervisningen og formidlingen i Landsbyen Sølunds er filosofien Gentle Teaching. Sølunds grundlæggende holdning til beboerne har betydning for dannelsen af ny viden: At beboeren i sig selv aldrig er problemet, men at en problematisk relation skal løses med pædagogens faglighed og personlighed.

Kurser og uddannelser udbydes i VISS.dk – Videnscenter Skanderborg, Sølund, der tilbyder et bredt spektrum af viden og holdningsbaseret undervisning: Fra udviklingen af en neuropædagogisk efteruddannelse, hvor basis er kendskab til hjerneforskning herunder hjerneskader over mere værdibaserede kursusformer (Gentle Teaching, Marte Meo, mm.) til – sommerskolen, hvor medarbejdere, og beboere er på kursus sammen.

Udbuddet i VISS.dk bidrager til, at medarbejdere bliver i stand til at formidle erfaring videre til kolleger, både internt i Landsbyen Sølund samt på landsplan.

Sommerskolen er for beboere sammen med en pædagogiske ledsager, hvor der i én til én kontakt arbejdes med etablering af opmærksomhed, nærvær, samspil og dialog mellem beboeren og medarbejderen.

VISS.dk

Landsbyen Sølund og Skanderborg Kommune har i samarbejde etableret VISS.dk, Videnscenter Skanderborg, Sølund. Formålet med VISS.dk er at kvalificere den samlede indsats overfor børn, unge og voksne, der er udviklingshæmmede.

Videnscentret udbyder hvert halve år en række relevante kurser for folk, som arbejder inden for området. Kurserne retter sig mod medarbejdere, ledere og pårørende. Kurserne afholdes i henholdsvis Skanderborg, Skørping og Roskilde.

VISS.dk tilbyder desuden faglige ydelser til kommuner og regioner i Danmark, og assisterer endvidere Landsbyen Sølunds konsulenter med udredningsopgaver til VISO (den nationale Videns- og Specialrådgivnings Organisation), som Landsbyen Sølund er officiel leverandør til.

Visionen er at:

- Være et fyrtårn i relation til den faglige indsats overfor børn, unge og voksne, der er udviklingshæmmede.
- At levere seriøs vejledning/rådgivning og bæredygtige løsninger i relation til kommunernes og regionernes tilbud over for målgruppen
- At samarbejde med andre videns- og kompetencecentre
- At eksportere indhøstet viden/erfaringer nationalt og internationalt

Ekspertteam
VISS.dk har et stort eksternt konsulentkorps. Det landsdækkende ekspertteam består af konsulenter med forskellig faglig baggrund, herunder bl.a. psykiatere, organisationskonsulenter, psykologer, sygeplejersker, fysioterapeuter, pædagoger og musikterapeuter.

Alle konsulenterne har mange års erfaring i arbejdet med mennesker, der er udviklingshæmmede. Teamet kan benyttes af alle kommunale og regionale tilbud inden for området. Teamet er ikke på Landsbyen Sølunds lønningsliste, men formidler ekspertbistand til specifikke problemstillinger.

Ekspertteamet kan også benyttes som underleverandør i forbindelse med VISO sager.

Byggeri

De fysiske rammer

En storstilet renoveringsplan er i gang. Alle eksisterende boliger skal renoveres. Aktuelt er 104 pladser taget i brug, således at den enkelte beboer har egen lejlighed med toilet og bad. For at opretholde pladsantallet bygges der endvidere nybyggeri. Pladsændringen fra 12 til 8 i en boenhed er meget betydningsfuldt set i sammenhæng med det efterhånden ændrede klientel af beboere, med den yderligere specialisering til følge. De brede og åbne gangarealer i de nye huse er med til at minimere konflikter mellem beboerne og har dermed også betydning som voldsforebyggende foranstaltning.

Hovedparten af boligerne findes i husene på Sortesøvej. Det er 20 selvstændige huse med lejligheder og fællesrum. I 2010 forventes Sølund at være 90% færdigt med totalrenoveringen. En rum tid forinden skal der derfor tages stilling til, hvordan den sidste gruppe af meget fysisk handicappede mennesker skal bo fremover. Indtil da bor de i en af de nyistandsatte hvide pavilloner – Pavillon 5.

Snoezelhuset

Sølund er i gang med opførslen af et stort sansehus, et såkaldt Snoezelhus, der udformes som et guldhorn og vil tilbyde sanse oplevelser.[3]

Sammen med de hollandske opfindere, Humboldt Universitetet i Berlin, Alexandra Instituttet i Århus og private virksomheder, arbejdes på tværs af Skanderborgs boformer, med udvikling af helt nye måder at etablere kontakter på. Teknikken skal, udover at give oplevelser, bruges til at give beboere flere muligheder for indflydelse på det, der foregår omkring dem; Intelligent tøj med indbyggede sensorer, der måler blodtryk, sved mm. og derved fortæller om beboerens tilstand, samt muligheden for at skrue op og ned for

[3] Snoezel er opfundet af hollænderen Ad Verheul. Ordet kommer fra det hollandske "snuffelen" og "doezelen" – at snuse og døse. Snoezelen er et multifunktionelt koncept: I særligt tilpassede omgivelser igangsættes sanselige fornemmelser ved hjælp af lys, lyd, dufte og musik. Det har både en afslappende og aktiverende virkning.

musikken – det er erfaringen, at stemningen i huset virker beroligende på uro. I det hele taget er al anden kommunikation end den ”sædvanlige” i fokus i dette samarbejde.

Udfordringer og udviklingsopgaver

Sølund er i en fase der både indeholder omstilling samt uddybning og udvikling af eksisterende områder og tiltag. I forreste linje står følgende centrale udfordringer og udviklingstiltag:

Ventelisten

Som nævnt under ”målgruppen” er der stor efterspørgsel på meget specialiserede pladser. I den sammenhæng er det en udfordring for Skanderborg Kommune og Sølund at finde veje til at reducere den aktuelle venteliste, samtidig med at man opretholder balancen mellem opgaver og de personalemæssige ressourcer.

Ved pladsledighed gives pladsen således efter en individuel konkret vurdering under hensyntagen til ventetid, borgerens behov og det enkelte steds mulighed for at opfylde behovet.

Samtidig er man nu så langt i byggeprocessen, at det giver mulighed for at nogle af de midlertidige lukkede pladser genåbnes, så ventelisten kan reduceres.

Dagtilbud

Skanderborg Kommune har den udfordring at få optimeret dagtilbudsområdet således at tilbuddene efterkommer tidens krav om fleksible, individuelt tilpassede og helhedsorienterede tilbud. Der skal således udarbejdes en udviklingsplan for dagtilbudsområdet i Skanderborg Kommune.

Renovering og nybyggeri

Den omfattende renovering af den eksisterende boligmasse og nybyggeriet for at opretholde antallet af pladser resulterer i en reduktion fra 12 til 8 beboere i de enkelte huse, hvilket vil betyde en bedre normering og et forbedret serviceniveau.

Hospice tilbud

Hospice har igennem en årrække været et tilbud til beboerne. Indsatsen forventes udbygget og intensiveret til også at indbefatte udgående hospiceteams med henblik på, at beboerne kan blive i eget hjem længst muligt og få et værdigt liv indtil livets afslutning.

Sommerskole

Sommerskolen er for nuværende et tilbud til beboere og medarbejdere. Her får medarbejderen udviklet sin pædagogiske kompetencer i samspillet med beboeren, og beboeren får relationen med medarbejderen i en anden ramme end den sædvanlige. Der

ligger en udviklingsopgave i at udvide denne sommerskole så også pårørende og familier kan deltage. Det er planen, at denne udvikling skal ske i løbet af 2009.

Internationalt samarbejde

Sølund har i samarbejde med partnere i Belgien, Italien, Portugal og Tjekkiet indsendt en ansøgning om læringspartnerskab under Socrates programmet (www.ciriusonline.dk) Overskriften er: European workshops om Gentle Teaching: A Joint European learning partnership for staff and residents of organisations for adults with intellectual disabilities.

Målet med projektet er at øge beboernes livskvalitet ved større involvering i både nære og større fællesskaber, kunstudstillinger, workshops osv.

Som led i interne uddannelser udveksler vi løbende medarbejdere med USA, Canada og andre lande i Europa.

Kontinuerligt har Landsbyen Sølund studerende fra det øvrige Europa på besøg og i praktik .

Skanderborg Agenda
I foråret 2009 planlægger Sølund et to dages internationalt arrangement "Skanderborg Agenda". Her inviteres specialister og videnspersoner fra hele Europa og USA til at drøfte udviklingen de næste 10-20 år inden for livsforhold i al almindelighed for mennesker med udviklingshæmning.

Snoezelkonference
I 2009 afholdes en international konference om Snoezelen. 30 lande vil være repræsenterede og i fællesskab tænkes ny teknologi ind som brugerstyrede hjælpemidler.

Sølund søger bevidst disse internationale kontakter, da de skal medvirke til, at Sølund holder sig ajour og opdateret i forhold til aktuelle strømninger og udviklingstiltag.

Emne

Udviklingsplan for Århus kommunes forsorgshjem Østervang 2009

Østervang skal i henhold til Servicelovens § 9 stk.3 lave en udviklingsplan som en del af den regionale rammeaftale.

Udgangspunktet for udviklingsplanen er primært tre forhold:

- Udviklingsplanen for Driftsområdet for Forsorg og misbrug, Socialforvaltningen, Århus Kommune
- Østervangs egne analyser af interessenters behov med udgangspunkt i forskellige analyser
- Dialog med de kommuner, der har reageret på Østervangs invitation af d. 28.april 2008.

Efter samtaler med kommuner er det Østervangs generelle indtryk, at det ikke så meget er opholdet i sig selv, kommunerne har fokus på, men mere opholdets varighed og især hvad der sker under opholdet.

Som det senere fremgår, har Østervang en alsidighed i boligporteføljen, og der skal skelnes i den alsidighed.
De "rene" forsorgspladser er oprettet jf. Servicelovens § 110, og det er i alt 106 pladser pt.
Øvrige pladser udgør 16 pladser.

Dette antal kan, og vil, variere over året.
Vi prøver hele tiden at optimere boligerne, hvorfor der løbende sker udskiftninger af eksterne pladser.

Østervangs mission

Østervang er en boform oprettet i henhold til Servicelovens § 110 jf. §§81 og 85.

Århus Kommune
Socialforvaltningen

Forsorgshjemmet Østervang

Trankær Mosevej 25
8310 Tranbjerg

Sagsbehandler:
Jakob May

Telefon direkte:
86292255
22749232

Østervang er et landsdækkende tilbud og skal altid være klar til at modtage vanskeligt stillede personer 24 timer i døgnet året rundt.

Østervangs tilbud retter sig mod personer med særlige sociale problemer, som ikke har – eller ikke kan opholde sig i – egen bolig, og som har brug for botilbud, for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp.

Østervang skal udrede, planlægge og påbegynde et helhedstilbud, med fokus på hjemløshed, i samarbejde med beboeren og samarbejdspartnere.

Østervangs tilbudsvifte består af følgende:

Modtageenheden (19 pladser): Alle henvendelser til Østervang går via Modtageenheden, hvorfra der sker en visitation til de andre afdelinger. Modtageenheden har 7 døgnpladser og 12 natpladser. Natpladserne fungerer dels som akutpladser i overbelægningssituationer, dels som et overnatningstilbud for primært stofmisbrugere og dels som en nødvendig buffer for andre tilbud.
Der kan således altid tilbydes en natplads, hvis alle andre muligheder er udtømte. Natplads er til rådighed i tidsrummet 19.00 til 10.00.

Intern enhed (37 pladser): Tilbyder bolig i en periode indtil anden relevant bolig er fundet.
Der sker en systematisk udredning og laves en opholdsplan, der dels skal bringe brugeren fremad, og dels skal hænge sammen med den generelle handleplan.
Ophold i Intern enhed er berammet til max. 120 dage.

Der er en speciel skærmet afdeling med plads til 6 beboere, hvor der foretages en længerevarende udredning, og hvor der er mulighed for mere støtte i hverdagen.
For Skærmet afdeling kan opholdstiden være over 120 dage.

Kilden (13 almene boliger): Er en boform med almene boliger og støtte. Beboerne er personer med vidtgående sociale handicap, fortsat rusmiddelforbrug samt varierende grader af somatiske plejebehov.
Der er yderligere tilknyttet 2 eksterne pladser, bestående af boliger i pavilloner.

Ekstern enhed: (34 pladser): Eksterne boliger bestående af trænende pladser, og udslusningsboliger for Østervangs interne pladser
Pladserne er fordelt med 4 akutte pladser på Østervang, rettet mod stofmisbrugere, 22 eksterne boliger til træning og støtte, 7 Skæve huse til skæve eksistenser, og en pavillon.

Afrusningsenheden (17 pladser): Afdelingens primære funktion er afrusning og vejledning til videre behandling. Endvidere varetager Afrusningsenheden opgaver for husets øvrige beboere.

Beskæftigelses- og bygningsenheden:
Funktionen er todelt:
En del, der tager sig af beskæftigelse af husets beboere og beboere, der er under udflytning.
Som udgangspunkt sker en afklaring i.f.t. den enkelte brugers behov for beskæftigelse og muligheder i beskæftigelsen.
Der er tilbud om beskæftigelse, spændende fra lettere montage- og pakkeopgaver og opgaver af mere terapeutisk tilsnit, til reelt produktionsrettet arbejde i snedkeri, udvendig vedligeholdelse, brændselsproduktion m.v.
Beskæftigelsen kan dermed imødekomme de fleste beskæftigelsesmæssige behov til målgruppen.

En anden del, der tager sig af service og vedligehold i huset.

Der er for alle afdelinger udarbejdet specifikke mål for indsatsen.

Østervang kan derfor principielt indgå i en hvilken som helst udvikling af, og aftale om, opgaveløsning for hjemløse og funktionelt hjemløse,

især med udgangspunkt i de specialiserede problemstillinger, Østervang allerede nu løser.

Østervang er VISO leverandør i udredninger af særligt vanskeligt stillede.

Medarbejdere

Østervang er tværfaglig organiseret. Der er pædagoger, socialrådgivere, sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter, plejehjemsassistenter, ergoterapeuter, læge, administrativt personale mm. tilknyttet. Supervision og videreuddannelse af personalet er højt prioriteret. Der ydes supervision både i forhold til faglige problematikker, i forhold til behandling af beboerne og i forhold til medarbejdergruppen.

Faglige metoder og tilgange

Østervang lægger vægt på kognitiv teori som indfaldsvinkel og forståelsesramme. Der arbejdes ligeledes ud fra adfærds- og relationspædagogik, lige som der lægges vægt på motivationsarbejde og kompenserende omsorg.
Der arbejdes med kontaktpersonordninger i forhold til alle beboere, således at der opnås størst mulig kontinuitet i arbejdet under beboerens ophold på Østervang.

Østervang har, qua sin størrelse og sine differentierede opgaver, mulighed for at indgå i f.eks. pædagogisk og anden faglig metodeudvikling, dokumentation og effektmåling.

Østervangs vision

Østervang arbejder i retning mod:

- at være førende og udviklende indenfor sit faglige område og opgaveløsning

- at opgaveløsningen er målrettet og til stadighed afstemt og tilpasset samfundets krav og den enkeltes behov
- at anvende anerkendt viden og deltage aktivt i forskning

Af konkrete udviklingsinitiativer i forhold til driftsområdets udviklingsplan arbejder Østervang hovedsaligt på, at:

- afsøge hvordan, og hvilke dele af Recovery, der skal implementeres
- kvalificere udredning og plan. Der ansættes psykolog i Modtageenheden i VISO-funktionen til testning og screening i tæt samarbejde med den enkelte bruger og kontaktperson
- dokumentation: Der iværksættes i efteråret 2008 systematisk dokumentation efter ASI-principper

Med udgangspunkt i Østervangs egne analyser af interessenters behov at:

- videreudvikle og implementere et nyt tilbud om afrusning af blandingsmisbrug over en 3-5 ugers periode i samarbejde med Alkoholbehandlingen, Århus Kommune
- videreudvikling af afrusning på benzodiazipiner
- videreudvikle på de længerevarende boformer, både på Østervangs matrikel og i form af eksterne boliger af forskellige typer
- at udrede, om der fremadrettet skal være andre beskæftigelsestilbud end de nuværende. Således er beboerne over en årrække blevet mere belastede, hvilket gør dem sværere at motivere til aktivering
- der er, med udgangspunkt i de gode erfaringer, vi har med pavillonløsninger og Skæve huse, besluttet at opføre 8 skæve huse til skæve eksistenser, til opstilling på Østervangs egen matrikel.

På længere sigt vil Østervang:

- at være entreprenør på udvikling af konkrete bostøtteopgaver, eller løsning af konkrete bostøtteopgaver i kommuner i regionen

- fortsætte udviklingen med etablering af de rigtige boligtyper til de rigtige brugere med den rigtige støtte i hverdagen

Uddannelses- og udviklingsenheden på Østervang: Faglig udvikling i en dilemmafyldt hverdag

Østervangs medarbejdere arbejder i et felt med udsatte og vanskeligt stillede.
Det er erfaringen, at netop den type arbejde er præget af primitive forsvarsmekanismer, projektioner, parallelprocesser m.v.
En konstant forholden sig til metoder, faglighed, og processer mellem brugere og medarbejdere, er derfor en nødvendighed for at kunne levere en god ydelse.

Der er derfor på Østervang oprettet en Uddannelses – og udviklingsenhed.
Udannelsesenhed, fordi uddannelse, på alle niveauer, er en del af at forholde sig både fagligt og ledelsesmæssigt til opgaven.
Udviklingsenhed, fordi det ikke er nok at uddanne. Vi skal altid forholde os til, hvordan nye faglige kompetencer bliver integreret i organisationen, og forbliver integreret i organisationen.

Østervangs Uddannelses- og udviklingsenhed, (UU) der beskæftiger 2 medarbejdere, udvikler og udbyder uddannelser, internt og eksternt, til forsorgsområdet, med fokus på de vilkår, der gælder der.
Med udgangspunkt i de uddannelser og kurser, der allerede nu udbydes, kan udbud suppleres, hvis der er grundlag for det på regionalt plan.

UU kan ligeledes udarbejde konkrete forløb for boformer, der ønsker at arbejde med udredning og planredskaber, ligesom der efterår 2008/forår 2009 udbydes konkrete ”redskabskurser” i arbejdet med kognitive metoder.

Østervangs fysiske rammer

Østervang er beliggende i den sydlige udkant af Århus kommune på i alt 7 ha. land.
Der er ca. 7000 etage-m2 til beboelse- fælles og serviceareal.

På natpladser sker indlogering på to-personsværelser.
I Afrusningsenheden er der fire en-persons lejligheder til længerevarende afrusningsforløb. Øvrige 13 pladser fordeler sig på to og tre-sengs stuer.
Alle øvrige boliger og værelser er til én person.

Huset blev i 2006 renoveret og tilbygget for 18 millioner kroner, hvilket har betydet to-værelses lejligheder i Kilden og i Skærmet afdeling.

Alle beboerkøkkener har aflåselige skabe og køleskabe til hver bruger, så de brugere, der køber ind og laver mad, kan have deres ting i fred.

Der er fælles opholdsstuer, edb-stue, fælles storskærmsrum, sports- og fritidsfaciliteter m.v.